

KARLOVA UNIVERZITA

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Pracoviště oboru Orální historie – soudobé dějiny

Bc. Václav Drda

**Obnova České strany sociálně demokratické a
její činnost v okrese Kutná Hora mezi léty
1989 a 1998**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. **Jaroslav Vaňous**

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Současně dávám svolení k tomu, aby byla tato práce zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 28. června 2017

Václav Drda

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval: Vedoucímu své práce Mgr. et Mgr. Jaroslavu Vaňousovi, za jeho cenné rady. Okresní tajemnici ČSSD v Kutné Hoře paní Janě Rackovské. Všem narátorům a narátorkám za jejich ochotu podělit se s mou osobou o své vzpomínky. V neposlední řadě také svým rodičům, kteří mne nejenom podporovali, ale pomohli s finální korekturou práce.

Obsah

Obsah	3
Abstrakt.....	5
Úvod.....	7
1. METODOLOGICKÁ ČÁST	8
1.1. Zhodnocení použitých pramenů	9
1.2. Výzkumné metody	12
1.3. Výběr narátorů a narátorek a jejich oslovení	14
1.4. Představení narátorů a narátorek	15
1.5. Vymezení tematických okruhů pro rozhovory.....	16
1.6. Realizace rozhovorů.....	16
1.7. Přepis rozhovorů	17
1.8. Pozice autora ve výzkumu	18
2. HISTORICKÁ ČÁST	19
2.1. Od vzniku České sociální demokracie k Sametové revoluci	19
2.2. Vnitropolitická situace ČSSD 1989 – 1998	26
2.3. Činnost ČSSD v okrese Kutná Hora 1989 – 1998	36
3. PRAKTICKÁ ČÁST	57
3.1. Sřetová linie centrum – okres.....	57
3.2. Vnitřní vývoj strany na okrese	64
3.3. Stranické milníky	72
Závěr	76
Použité prameny	78
Literatura	78
Rozhovory	79
Archivní prameny.....	80
Internetové zdroje.....	80
Filmové a dokumentární zdroje	80
Ostatní zdroje	80
Přílohy.....	81
Příloha č. 1 – Předvolební materiál MO ČSSD v Čáslavi pro komunální volby v roce 1990	81
Příloha č. 2 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do ČNR v roce 1990 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	82

Příloha č. 3 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1990 ve městech a obcích okresu Kutná Hora.....	84
Příloha č. 4 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do ČNR v roce 1992 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	85
Příloha č. 5 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1994 ve městech a obcích okresu Kutná Hora.....	87
Příloha č. 6 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1996 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	87
Příloha č. 7 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Senátu ČR v roce 1996 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	90
Příloha č. 8 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	95
Příloha č. 9 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Senátu ČR v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora	98
Příloha č. 10 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora.....	101

Abstrakt

Diplomová práce je věnována České straně sociálně demokratické a její činnosti mezi roky 1989 a 1998 s důrazem na okres Kutná Hora. Studie si klade za cíl v souhrnné podobě představit dosud nezpracované téma. Snahou bylo představit nejen činnost Okresního výkonného výboru (OVV) ČSSD, ale také osobní život lidí, kteří byli tehdy v ČSSD aktivní. Zohledněn je rovněž celorepublikový vývoj ČSSD a jeho dopad na samotnou činnost OVV Kutná Hora. Téma bylo zpracováno pomocí literární rešerše tematicky zaměřené literatury a rozborem archivních dokumentů. V rámci výzkumu byla využita také metoda orální historie. Přínosem této práce je nejen zmapování činnosti OVV Kutná Hora, ale především připomenutí osob, které se do historie kutnohorské ČSSD nesmazatelně zapsaly.

Klíčová slova: ČSSD, 1989, Kutná Hora, volby

Abstract

This thesis is about The Czech Social Democratic Party and its activities between 1989 and 1998 focusing on those happening in Kutna Hora district. The aim is to introduce not so well known topic in a comprehensive way – motions of Kutna Hora executive district committee together with descriptions of peoples' personal lives acting in the field of Czech Social Democratic Party.

National development of the Czech Social Democratic Party and its influence on Kutna Hora executive district committee has been described.

The methods used in processing of this thesis were: exploration of the archival documents, literature research focused on the topic and oral history.

Summary of Kutna Hora executive district committee activities as well as reminder of people who were important for the history of Kutna Hora's Czech Social Democratic Party is, in my opinion, the merit of the thesis.

Key words: Czech Social Democratic Party, 1989, Kutna Hora, vote

Úvod

Podle mnohých tvrzení zažívá sociální demokracie pod vedením Bohuslava Sobotky úpadek. Výsledky posledních dvou voleb do Evropského parlamentu a krajských zastupitelstev by tomu nasvědčovaly. Existují, ale výjimky, kde si sociální demokracie již více než dvě desetiletí udržuje pevné politické postavení. Jednou z nich je i okres Kutná Hora, který spolu s Rakovníkem patří mezi silnou oblast sociální demokracie ve Středočeském kraji.¹ Význam takového úspěchu podtrhuje angažovanost sociální demokracie ve dvou největších městech Kutné Hoře a Čáslavi. V Kutné Hoře je na postu místostarostky bývalá hejtmanka Středočeského kraje paní Zuzana Moravčíková a v Čáslavi na postu starosty senátor Jaromír Strnad. Čáslav je co do výsledků pro sociální demokracii z velkých sídel nejdůležitější. Od roku 1998 neustále působí v pozici starosty člen ČSSD. Od tohoto, pro sociální demokracii tolik významného, roku zastává nepřetržitě funkci poslance Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky pan Milan Urban. Nebylo tomu tak, ale vždy. Je s podivem, že ještě nedošlo k zmapování historie sociální demokracie na Kutnohorsku. Existují práce, které se podobnému tématu věnují například *Zrod demokratický politických systémů* od Lukáše Valeše. Přečtení této knihy se stalo jednou z motivací zpracování tématu sociální demokracie na Kutnohorsku po roce 1989.

Další motivací pro sepsání práce bylo vedle mého celoživotního sepjetí s okresem Kutná Hora a zejména Čáslaví, také již více než desetiletá osobní angažovanost v řadách ČSSD. Samotného mne začalo zajímat, jaká byla historie ČSSD v našem kraji. Vytvořit a zachovat materiál, kde by byla zahrnuta nejenom historická písemná fakta, ale i rozhovory pamětníků, kteří onu dobu aktivně prožili. Původní rozsah práce si vzal za ambiciózní cíl obsáhnout celou etapu svobodné republiky od roku 1989 až do parlamentních voleb v roce 2013. Na základě konzultací a vzhledem k rozsahu práce bylo nakonec od tohoto záměru upuštěno. Celkový rozsah bádání období je ohraničen dvěma významnými událostmi. Sametovou revolucí v roce 1989 a komunálními volbami v roce 1998.

Snahou práce je tak zaznamenat celkový život členů okresní a místních organizací ČSSD, které odvádějí běžnou „mravenčí“ práci, jež ve světle úspěchů či nezdarů vrcholných stranických činitelů není vidět. Představit významné události, osobnosti, ale třeba také poukázat na názorové neshody mezi řadovými členy a stranickým vedením.

Aby bylo možné pochopit celkový vývoj sociální demokracie po roce 1989, který

---

¹ VODA, Petr. *Jaká je role postkomunismu? - Volební geografie České a Rakouské republiky v letech 1990 – 2013*. Brno: CDK, 2015. s. 83 - 84. ISBN 978-80-7325-369-1.

se odrážel i na Kutnohorsku, je nejdříve nutné představit v první kapitole samotnou historickou cestu ČSSD, kterou musela ujit, než se v roce 1989 začala opět obnovovat po násilném sloučení v roce 1948. Následuje hlavní část již s důrazem na jednotlivé etapy vývoje sociální demokracie, které jsem rozdělil do dvou hlavních oddílů. První oddíl se věnuje celorepublikovému vývoji sociální demokracie a má tři podkategorie. První pro léta 1989 – 1992 ukazuje éru Jiřího Horáka a celkovou snahu o ukotvení sociální demokracie na politické scéně. Druhou mezi roky 1993 – 1996 můžeme nazvat konsolidací a celkovým vzestupem strany. Poslední 1996 – 1998 je neodmyslitelně spjata s osobou Miloše Zemana, jako nezpochybnitelného lídra opozice a silné sociální demokracie aspirující na nejsilnější stranu na tehdejší politické scéně. Druhý hlavní oddíl představuje činnost samotné okresní ČSSD. Rozdělení do podkategorií zůstává stejné, ale obsahově se liší. První období let 1989 – 1992 je poznamenáno zejména formováním ČSSD. Druhou mezi léty 1992 – 1996 je možno označit za krizové období nejenom ČSSD, ale také Okresního výkonného výboru (OVV) Kutná Hora. Potýkal se s vleklými finančními problémy a nečinností předsedů OVV, což ohrožovalo samotnou existenci. Poslední časový úsek 1996 – 1998 je možné nazvat, jako období Milana Urbana a vzestupu nejenom celorepublikové ČSSD, ale také okresní v Kutné Hoře. V oddíle věnovanému historii ČSSD jsou jednotlivé podkategorie zakončeny parlamentními volbami v letech 1992, 1996, 1998. V druhém zůstávají první dvě zakončení shodná, jen třetí podkategorie je ukončena komunálními volbami v roce 1998. Důvodem takového vymezení je samotná důležitost voleb dalece ovlivňující budoucí vývoj kutnohorské sociální demokracie.

Práce si neklade za cíl uchopit celou problematiku vývoje sociální demokracie, spíše ukázat obyčejný život řadových členů, kteří svým angažováním vystupují z běžné společnosti a vystavují se tím nemalým problémům. Pracují bez nároku na honorář a jejich jediným motivem je politické přesvědčení, které se u některých dědí, jako rodinné stříbro, již po několik generací. Jsou tak v kontrastu k části politiků, kterým nevádí měnit stranickou příslušnost jen k vlastnímu prospěchu. Právě jim by měla být tato práce věnována.

1. Metodologická část

Výběr tématu byl ovlivněn mou angažovaností v rámci České strany sociálně demokratické, jejíž členem jsem od roku 2006. Za tu dobu jsem měl možnost vystřídat nespočetné množství postů od řadového člena, až po člena Ústředního výkonného výboru. To dokládá i důvod mého osobního přístupu k narátorům. Téma sociální demokracie je

neodmyslitelně spjata s mým životem. Také díky angažovanosti mého dědy v před komunistické sociální demokracii. Nebylo náhodou, když jsem se ve své bakalářské práci věnoval tématu obnovy sociálně demokratické strany po roce 1945 v Československu. Přišlo mi odpovědné věnovat se této problematice nadále. Tentokrát již situaci po roce 1989 a oblasti mého rodného Kutnohorska. Přes počáteční obavy z práce s narátory a možností objevení názorových rozporů musím konstatovat, že se rozhovorem s nimi, můj vztah naopak prohloubil. V případě pana Karla Flosse a jeho manželky Ireny si dovoluji říci, že se jednalo o osudové setkání, které ovlivnilo mou osobu.

1.1. Zhodnocení použitých pramenů

Sekundární odborná literatura věnující se regionálním politickým organizacím není příliš rozsáhlá. Jedná se tak o do jisté míry okrajové téma. Stěžejní pramenem mé práce jsou archivní materiály a nejde opomenout i důležité rozhovory s pamětníky.

Archivní materiály

K problematice vývoje sociální demokracie po roce 1989 je stěžejním centrální stranický archiv ČSSD umístěný v Lidovém domě v Praze. Archiv byl od září 2016 do března 2017 uzavřen z důvodu rekonstrukce. Po nahlédnutí do archivního fondu jsem byl překvapen jeho zanedbaností. Nachází se zde velmi málo informací o činnosti okresních organizací. Nejlépe je zde zastoupeno nejstarší období 1989 – 1990. Většina materiálů je neuspořádána a pouze srovnána v krabicích bez bližší specifikace. Bylo náročné jakékoliv okresní zápisy a usnesení nalézt. Na základě sdělení pracovnice archivu bude archiv přesunut do Hradce Králové a veškeré materiály projdou katalogizací a zařazením.

Pro mou práci bylo stěžejní, že se podařilo v dubnu 2017 při úklidu okresního sekretariátu v Kutné Hoře nalézt složku se starými zápisy z let 1989 - 1998. Bohužel období podzimu 1995 chybí i zde. Materiály nejsou řádně zarchivovány, ale pouze založeny. Zpracování samotných zápisů je vedeno obecnou formou s minimem podrobných informací. Naštěstí při výročních a okresních konferencích byl zápis psán bilančním jazykem, který dává částečně nahlédnout do atmosféry a fungování regionálních politických uskupení.

Literatura

Prvotní kapitola se věnuje historii sociální demokracie od jejich prvopočátků, až do roku 1989. Období mezi léty 1878 – 1945 je zpracováno z hlediska sociální demokracie zejména formou přehledových publikací. Jedná se například o publikaci *Bludné cesty sociální demokracie* od skupiny autorů Kárník, Kyloušek, Mitrofanov, Pehe, Plesl a Franklová. Právě Zdeněk Kárník se zde v části s názvem *Úvaha nad dějinným posláním a nezřídka všedními, proměnlivými osudy české sociální demokracie* věnuje tomuto úseku dějin české sociální demokracie s přesahem až za události roku 1948. Zdeněk Kárník publikoval pro toto období také v dalších knihách, jako jsou třeba *Dějiny sociálnědemokratického hnutí*, kde se stejnému období věnuje ještě Jan Kuklík. Bylo pro mne velkým potěšením, když se mi v rámci bádání podařilo nalézt skvost. Knihu s názvem *60 let sociálnědemokratického hnutí* vydanou v předvečer války v roce 1938. Obsahuje informace nejenom o fungování strany, ale zejména o vnitřní, duchovní atmosféře.

Následovalo pro sociální demokracii dlouhé období okupace, do kterého se dá zahrnout i etapa mezi léty 1945 – 1948, jelikož strana byla tehdy infiltrována množstvím prokomunistických členů v čele se Zdeňkem Fierlingerem. Nejdůležitějšími jsou následující publikace. *Politický vývoj Československé sociální demokracie v letech 1945 – 1948* od Petra Duchoslava, která mi byla velkou pomocí již při psaní bakalářské práce. Období po převratu v únoru 1948 a po následném sloučení sociální demokracie s KSČ je třeba rozdělit do dvou částí. Do domácí a exilové. Pro domácí jsem vybral jako klíčovou publikaci *Sociální demokracie po únoru 1948* od Karla Kaplana. Kniha mapuje období mezi lety 1948 – 1968. Nejzásadnější je část na stranách 33 – 221 věnovaná období 50. let a celkové perzekuci sociálních demokratů, která pokračovala i po roce 1953. Exilovou část představují ve svých publikacích dva autoři. Karel Hrubý s knihou *Léta mimo domov*. Poslední předseda sociální demokracie v exilu reprezentuje křídlo, které stálo v opozici proti prvnímu předsedovi obnovené sociální demokracie Jiřímu Horákovi. Představitelem z řady Horákových podporovatelů je Radomír Luža s knihou *Československá sociální demokracie – Kapitoly z let exilu 1948 – 1989*, který se podílel na bezprostřední obnově strany po roce 1989. Pro rok 1968, který byl významný nejenom pro Československo, ale také sociální demokracii bych podtrhl zejména publikaci Přemysla Janýra *Neznámá kapitola roku 1968*. Vyzdvihl bych dvě kapitoly na stranách 45 – 58 s názvem „Pakt o neútočení“ a „KSČ kapituluje v otázce zákona o NF“.

Období po roce 1989 je rozděleno do dvou hlavních oddílů s třemi podkategoriemi. Publikace v nich použité se navzájem prolínají. V otázce obecného politického vývoje

bych vyzdvihl dvě publikace. První *Patnáct let České republiky* od Jiřího Berounského, která mapuje vývoj České republiky mezi léty 1992 – 2006. Zejména část na stranách 41 – 171 věnující se období před nástupem Miloše Zemana do křesla premiéra. Druhou je *Stranický systém České republiky – Politické strany a jejich vývoj od 1989 – 1998* od Pavla Pšejji. Mezi knihami věnujícími se vnitřnímu vývoji sociální demokracie musím ocenit *Za fasádou lidového domu* od Alexandra Mitrofanova. Informace v ní uvedené mi velmi pomohly dopátrat se problémů, které jsou v zápisech z jednání okresního výkonného výboru uvedeny pouze velmi obecně. Důležitými knihami, hlavně co se týče přesunu voličské základny mezi jednotlivými volbami, jsou například: *Jaká je role postkomunismu*, nebo *Koho volí Vaši sousedé?*. Z memoárových knih je v mé práci zastoupena pouze jedna od Miloše Zemana s názvem *Vzestup a pád české sociální demokracie*. Miloš Zeman je osoba, s kterou je vzestup sociální demokracie jednoznačně spjat. Věnuje se mu ve stejnojmenné kapitole na stranách 11 – 87.

Ostatní zdroje

Z ostatních zdrojů byl využit časopis *Čáslavské noviny*, který je vydáván v měsíčním intervalu od roku 1991. Jedná se o periodikum městského úřadu v Čáslavi. Až do roku 2016 byl vydáván za poplatek. Nyní je všem občanům města distribuován zdarma. Věnuje se především informování veřejnosti o činnosti města. Předkládá usnesení ze zastupitelstva města a městské rady, plánovaný seznam investic a oprav, rozhovory s osobnostmi města či kulturní program.

Od narátorky paní Bohumily Chalupové se mi podařilo zapůjčit předvolební programy pro komunální volby města Čáslavi v letech 1990 a 1998. Program z roku 1990 je uveden v příloze.²

Z filmových zdrojů jsem využil zejména dokument novináře Erika Taberyho s názvem *Vládeme nerušit*, který svým záběrem zasahuje do roku 1998, kdy mapuje povolební vývoj s důrazem na ODS a ČSSD. Jako druhý bych uvedl dokument z režie České televize *Tady je Šloufovo...!* a to právě díky osobě Miroslava Šloufa, který byl blízkým a velmi kontroverzním spolupracovníkem Miloše Zemana. Miroslav Šlouf vyvolával vnitřní pnutí uvnitř sociální demokracie, až byl donucen rezignovat na post vedoucího kanceláře předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Ve funkci jej

---

² Viz. Příloha č. 1

nahradil pozdější čelní pražský sociální demokrat Karel Březina. Podstatná je také reflexe vývoje České republiky mezi léty 1989 – 1998 v očích tehdejšího prezidenta Václava Havla v dokumentu *Občan Havel*.

Internetové zdroje byly využívány v malém množství. Server *volby.cz*, který byl klíčový při zpracování volebních výsledků ČSSD na okresní úrovni. Dalším *historiecssd.cz*. Web je důležitý nejenom, díky obsáhnutí celé historie ČSSD, ale také uchovává seznamy senátorů a poslanců říšské rady. Bohužel je ale, dle mého úsudku, již dlouho neaktualizován. Chybí například volební výsledky, nebo seznamy poslanců.

1.2. Výzkumné metody

V rámci práce jsem využil několik výzkumných metod. Spolu s rozhovory se jedná o metodu komparativní studie. Původním záměrem byla popisná studie, jejímž cílem mělo být odhalení důvodu politického úspěchu sociální demokracie na Kutnohorsku. Práce by tak spadala spíše do oboru politické, potažmo volební geografie, jako je například kniha *Koho volí Vaši sousedé?*. V případě akceptace této metody by, ale došlo k popření záměru ukázat historii sociální demokracie na Kutnohorsku, kde volební výsledky hrají jistě důležitou, ale přesto nikoliv klíčovou roli. Po přečtení knihy *Jaká je role postkomunismu? - Volební geografie České a Rakouské republiky v letech 1990 – 2013*, jsem formu popisné studie zcela opustil a přiklonil se ke komparativní studii. Obě publikace ve velkém využívají metody tzv. „střetových linií“. Zde existují dva přístupy: 1. Kompozitní přístup. Jedná se o využívání například vzdělání, nezaměstnanosti, náboženství, třídní příslušnosti, nebo bohatství regionu. Tzv. „sociálních“ faktorů a jejich vlivu na volební výsledky. Knihy nepracují pouze s volebními výsledky, ale také s predikcí členské základny, nebo důležitosti jednotlivých zkoumaných aspektů pro elektorát politických stran. Například voliči KDU-ČSL kladou výše na hodnotové linii vztah stran k náboženství, oproti voličům KSČM, nebo ČSSD. 2. Kontextuální přístup. Je úžeji vymezen oproti kompozitnímu.³

---

³ Publikacemi využívajícími princip střetových linií jsou:

BUREŠ, Jan; CHARVÁT, Jakub; JUST, Petr a ŠTEFEK, Martin. *Česká demokracie po roce 1989 – Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada Publishing, 2012. 528 s. ISBN 978-80-247-4283-0.

KOSTELECKÝ, Tomáš. *Koho volí Vaši sousedé? - Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: SLON, 2014. s. 173. ISBN 978-80-7419-166-4.

LINEK, Lukáš a LYONS, Pat. *Dočasná stabilita? - Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010*. Praha: SLON, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

VODA, Petr. *Jaká je role postkomunismu? - Volební geografie České a Rakouské republiky v letech 1990 – 2013*. Brno: CDK, 2015. s. 242. ISBN 978-80-7325-369-1.

V předkládané práci poukazuji na několik konfliktních oblastí. Především se jedná o vnímání vývoje sociální demokracie na úrovni centrum – periferie (okresní a místní organizace). Názor vrcholných orgánů strany nemusí být totožný s místními. Druhou konfliktní linií, je střet mezi jednotlivými oblastmi okresu. Zejména ve vztahu k volebním výsledkům či vnitřnímu vývoji okresu. Při zhodnocení volebních zisků jsem využíval nejprve variantu rozdělení okresu dle Obcí s rozšířenou působností (ORP). Ta se, díky významnosti jednotlivých místních organizací sociální demokracie, ukázala při vyhodnocování chybnou. Přikročil jsem k podrobnějšímu rozdělení na oblasti dle obvodů s pověřeným obecním úřadem. Takovéto rozdělení se ukázalo, jako vhodné i díky jednoduššímu zahrnutí oblasti města Sázavy do volebního rozdělení. Sázava, při reorganizaci samosprávy v roce 2000, připadla místo okresu Kutná Hora k okresu Benešov. Ve věci volebních výsledků jsem svoji pozornost cíleně, i díky vymezeným letům bádání, omezil konkrétně na volby do Česká národní rady (ČNR), později Poslanecké sněmovny (PS PČR), volby do komunálních zastupitelstev a Senátu ČR. Volby do ČNR, respektive do PS PČR se spolu s volbami komunálními konaly nepřetržitě po celé zkoumané období. Senát začal existovat až v roce 1996. Volby do ČNR byly zvoleny také proto, že v letech 1990 a 1992 rozhodovaly o složení vlády České republiky v rámci federativního Československa.

Neméně důležitou roli v mé práci mají také rozhovory s pamětníky, které pomáhají vyplňovat tzv. „hluchá místa“. Po nahrání rozhovoru s narátorem či narátorkou následuje několik fází zpracování. Prvotní je přepis celého rozhovoru, který ulehčuje následnou badatelskou práci. Další je analýza rozhovoru a jeho interpretace. Vedle samotné nahrávky a přepisu je nezbytné vyhotovit protokol o každém rozhovoru a kartu narátora či narátoky. Veškeré dokumenty přispívají ke zlepšení bádání. Metoda orální historie je nezbytnou součástí výzkumu soudobých dějin. Pomáhá nejenom rozšiřovat okruh badatelských pramenů, ale zejména zachovává autenticitu jednotlivých historických událostí, díky své subjektivnosti. Pro všechny výše zmíněné aspekty je orální historie také součástí mého výzkumu. Existují dva možné způsoby bádání a to interview (rozhovor) a životní příběh (životopisné vyprávění).⁴

---

⁴ MÜCKE, Pavel, VANĚK, Miroslav. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. s. 133. ISBN 978-80-246-2931-5.

1.3. Výběr narátorů a narátorek a jejich oslovení

Po prvotních očekáváních, kdy jsem doufal, že bude počet narátorů obsáhlý, následovalo zklamání. Na základě spolupráce s okresní tajemnicí ČSSD v Kutné Hoře jsme v členské databázi vyhledali všechny členy strany, kteří splňovali zkoumané období 1989 – 1998. Jednalo se celkem o devět osob tři ženy a šest mužů. Z nichž dvě ženy a dva muži souhlasili na základě oslovení s natočením rozhovoru. Nejčastější výhrady se týkaly zdravotního stavu, špatné paměti či odmítnutí se projektu jakkoliv zúčastnit. Bylo pro mne velkým potěšením, když od jednoho z narátorů jsem následně získal kontakt na dalšího narátora a narátorku z okresu Benešov z MO ČSSD v Sázavě. Jednalo se tedy o orálně-historickou metodu pro získávání dalších narátorů tzv. "nabalování koule".⁵ Vzhledem k využití dalších materiálů se jeví počet šesti narátorů a narátorek, jako dostačující.

Narátoři a narátorky byli kontaktováni osobně vždy na akci pořádané ČSSD, ať už se jednalo o konference, či pravidelné schůze. Pouze v případě jednoho narátora a narátorky byl proveden, před domluvením rozhovoru, telefonický kontakt. Vždy jim byl vysvětlen důvod natáčení rozhovoru, celkový obsah a možnosti zpracování rozhovoru, jejich úloha ve výzkumu a cíle diplomové práce. Téměř všichni narátoři mne osobně znají, což velmi ulehčovalo komunikaci. Až na jednoho narátora a jednu narátorku, kdy jsme si pouze telefonovali. V tomto případě byla komunikace ulehčena přítomností narátora, který mi na oba dva poskytl kontakt a vypravil se se mnou společně za nimi, aby mi pomohl a ulehčil průběh rozhovoru. Musím zde ocenit skvělý přístup narátorů a narátorek. S komplikací jsem se setkal pouze v jednom případě, když byl přesunut termín domluveného rozhovoru. Celková realizace od prvotního kontaktu až po uskutečnění rozhovoru se mnohdy protáhla na několik měsíců z důvodu hledání volného termínu či z důvodu zdravotního stavu. Zajímavostí od narátorů a narátorek byl požadavek uskutečnit rozhovor na jedno sezení a nikoliv klasickou formou prvního a následného rozhovoru. Důvodem bylo velké časové vytížení, nebo zdravotní stav narátorů a narátorek. Většina narátorů a narátorek chtěla vyprávět jak životní příběh, tak zodpovědět připravené otázky v rámci tematických okruhů. První část rozhovoru byla věnována jejich životnímu příběhu a následně zodpovězeny otázky směřující již na téma samotného výzkumu. Je třeba ocenit zejména jednoho z narátorů, který ochotně vyprávěl svůj životní příběh tři a půl hodiny.

Celkově bylo osloveno 11 osob, z nichž šest souhlasilo s natočením rozhovoru. Všichni narátoři a narátorky podepsali souhlas s rozhovorem. Dvě narátorky a jeden

---

⁵ MÜCKE, Pavel, VANĚK, Miroslav. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. s. 140. ISBN 978-80-246-2931-5.

narátor umožnili využití nahraného rozhovoru pro potřeby práce, ale nikoliv pro další výzkum. Nahrávací zařízení bylo využito při všech rozhovorech. Celková úspěšnost při oslovení narátorů a narátorek a následné realizaci rozhovorů je 55% - šest osob.

1.4. Představení narátorů a narátorek

První narátorkou byla paní Bohumila Chalupová, která prožila část svého života s manželem v Iráku a Alžíru, kde pracoval. Díky tomu mohla poznat tehdejší mentalitu arabského světa, která se podle ní již tehdy začala velmi měnit. Členkou sociální demokracie je od roku 1990. Je dlouholetou zastupitelkou města Čáslavi, předsedkyní MO ČSSD v Čáslavi a členkou OVV Kutná Hora. Poskytla mi pro potřeby výzkumu předvolební materiály z let 1990 a 1998. Celý život pracovala jako administrativní pracovnice a nyní je v důchodu.

Dalším je pan Miroslav Edr, který pochází z dělnické sociálně demokratické rodiny. Jeho otec byl členem ČSSD. Po vystudování průmyslové školy nastoupil do strojírenských závodů v Plzni, kde absolvoval v projekční kanceláři i základní vojenskou službu. Vystřídal několik zaměstnání, až se mu podařilo vrátit se do rodné Zruče nad Sázavou, kde společně s manželkou a dalšími sousedy postavili bytový dům. Pracoval zde v místním podniku, kde se vypracoval na pozici náměstka. V roce 2001 odešel do důchodu. Ještě předtím v roce 1989 byl u obnovení sociální demokracie. Jedno volební období zastával post předsedy Okresního výkonného výboru Kutná Hora. Dnes je členem OVV Kutná Hora a zástupcem MO Zruč nad Sázavou.

Spolu s Miroslavem Edrem se na obnovení Kutnohorské ČSSD podílela také paní Irena Flossová. Dlouholetá členka ČSSD, bývalá členka Okresního výkonného výboru Kutná Hora, zástupkyně MO Sázava a manželka Karla Flosse.

Karel Floss byl aktivním kantorem, filozofem, filologem a překladatelem. Za komunistické totality byl členem Pomocných technických praporů (PTP), díky čemuž mu byla zakázána publikační a kantorská činnost. Dlouhá léta se živil jako knihovník. Po roce 1989 se vrátil k akademické činnosti na půdě Univerzity Palackého v Olomouci. Byl dlouholetým členem Ústředního výkonného výboru ČSSD. Inicioval vznik Křesťansko-sociální platformy a propojení sociálnědemokratického programu s křesťanstvím. Mezi léty 1996 – 1998 senátor Senátu ČR. Je zástupce MO Sázava. I přes svůj pokročilý věk stále publikuje i v zahraničí.

Milan Urban je poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR od roku 1998. Vystudoval gymnázium v Kutné Hoře a hutnický obor na Vysoké škole báňské v Ostravě.

Pracoval v ČKD v Kutné Hoře a v podniku ČSAO Čáslav. Do aktivní politiky vstoupil v roce 1995, kdy se stal předsedou Okresního výkonného výboru v Kutné Hoře. Vedle předsedy OVV zastával post předsedy Krajského výkonného výboru Středočeského kraje, předsedy poslaneckého klubu ČSSD, ministra průmyslu a obchodu, nebo předsedy hospodářského výboru PS PČR.

Dlouhou dobu byla tajemnicí ČSSD Kutná Hora paní Helena Židková. Vystudovala střední školu v Pardubicích. Potom nastoupila do firmy TESLA zabývající se výrobou vojenských radarů. Po přestěhování do Čáslavi vstoupila do řad ČSSD, jelikož již její prarodiče byli členy sociální demokracie. Okresní tajemnicí ČSSD se stala v roce 1991 a tento post zastávala až do roku 1998, kdy se stala asistentkou poslance Milana Urbana. Od svého vstupu až do dnešních dnů je členkou Místní organizace ČSSD v Čáslavi.

1.5. Vymezení tematických okruhů pro rozhovory

Základem výzkumu bylo stanovení tematických okruhů. Počet okruhů byl stanoven na základě znalostí získaných nejenom v rámci výzkumu a přípravy na rozhovory, ale také díky dlouhodobé známosti s narátory a narátorkami vyjma manželů Flossových. Byly vymezeny čtyři okruhy. Při formování otázek jsem vycházel z informací získaných skrze bádání. Každý z narátorů a narátorek byl zainteresován v činnosti sociální demokracie jinak, proto bylo přikročeno k vyhotovení otázek pro každého na míru. Přesto byl zachován stejný počet okruhů i jejich témat. Žádný okruh nebyl odmítnut.

1.6. Realizace rozhovorů

Na samotnou realizaci rozhovorů jsem se velmi těšil. Zapůsobily na mne pozitivní a do jisté míry až nadšené reakce narátorů a narátorek na možnost natočení rozhovoru na téma diplomové práce. Bylo to dáno pocitem, že někdo má zájem poslouchat jejich životní příběh. Za další, jak už jsem zdůraznil výše, jednalo se o sociální demokraty z přesvědčení. Ve mne probíhal neustálý souboj velkých očekávání, které jsem zároveň musel potírat, aby nedošlo k přílišnému zklamání. Negativní emoce se na základě realizovaných rozhovorů naštěstí nedostavily a naopak mne některé rozhovory i velmi obohatili a nejenom ve vztahu k prováděnému výzkumu.

Samotné rozhovory byly uskutečněny v době dvou měsíců⁶ za využití orálně-

---

⁶ Duben 2017 – červen 2017

historické metody výzkumu. V práci bude využito celkem pět rozhovorů od třech narátorů a třech narátorek. Délka jednotlivých rozhovorů je různá od nejdelšího 224 minut, až po nejkratší 89 minut. Rozhovory byly vedeny vždy u narátorů a narátorek doma, na základě jejich požádání. Při rozhovorech je velmi důležité dbát na maximální ohled vůči narátorům. Se všemi narátory a narátorkami byl proveden jeden rozhovor. Na žádost manželů Flossových probíhal rozhovor s oběma najednou za účasti narátora Edra. Zbylé rozhovory probíhaly na úrovni tazatel X narátor/narátorka.

S narátory a narátorkami byla probrána problematika citací a jejich propojení s konkrétním narátorem či narátorkou. Pokud narátoři uváděli citlivé informace, které nechtěli, aby následně byly použity, požádali o neuvádění v diplomové práci, nebo o vypnutí nahrávacího zařízení a pokračovali ve vyprávění mimo záznam. Při takovémto požadavku jim bylo vyhověno. V jednom případě, z důvodu uvedení citlivých informací pro pochopení souvislostí při zodpovězení dotazů, jsem byl požádán o vypracování souhlasu, kdy rozhovor bude použit výhradně tazatelem pro potřeby výzkumu, ale nebude poskytnut třetí straně. Podobně se následně zachovala ještě jedna narátorka a jeden narátor. Rozhovor pouze pro potřeby práce poskytly dvě narátorky a jeden narátor. Předem byly s narátory a narátorkami probrány připravené doplňující dotazy. Pokud požádali u konkrétního dotazu o jeho nepoložení, bylo jim vyhověno. Stejně tak byli všichni upozorněni, že pokud nechtějí na jakoukoliv otázku odpovídat, nemusejí. Mé obavy z nemožnosti citací narátorů a narátorek se nenaplnili. Veškeré citace jsou uváděny se jménem narátora či narátorky. Narátoři a narátorky pouze požádali o vyhotovení jednoho výtisku finální práce také pro jejich osobní účely. Bylo jim rovněž přislíbeno vyhotovení. Nenaplnily se ani obavy na postoj narátorů a narátorek z přítomnosti nahrávacího zařízení či emočního pohnutí narátorů v průběhu rozhovoru, které by mohlo vést k ukončení rozhovoru. Bylo využito diktafonu značky Olympus a jako sekundárního nahrávacího zařízení mobilního telefonu s příslušnou aplikací pro záznam zvuku. Obě zařízení byla v průběhu nahrávání kontrolována.

1.7. Přepis rozhovorů

K přepisu rozhovorů došlo ve všech případech, aby bylo dosaženo co možná nejlepšího využití pro badatelskou činnost. Jejich podoba se nijak neliší od nahraných rozhovorů. Narátoři a narátorky nepožadovali autorizaci finálního textu. Nedošlo ani k textovým úpravám, jelikož je povoleno zasahovat pouze velmi výjimečně například v případě tzv. "vatových slov".

1.8. Pozice autora ve výzkumu

Jak už jsem v úvodu předznamenal, pocházím z Čáslavi, která je druhým největším městem okresu Kutná Hora. Od roku 2006 jsem členem místní organizace ČSSD. Již můj děda z matčiny strany byl v letech 1945 – 1948 členem sociální demokracie. Odkaz T. G. Masaryka a jeho humánního socialismu mu zůstal po celý život vlastní. Také díky své angažovanosti v sociální demokracii byla jeho rodina trestána. Dědův bratranec byl 50. letech odsouzen za vlastizradu na 14 let. Na uranových dolech v Jáchymově odfáral 9 let. Dědovi byly v rámci násilné kolektivizace zabaveny polnosti a také hospodářský dobytek. Sametové revoluce se bohužel nedožil a zemřel čtyři roky před mým narozením. V průběhu dospívání jsem díky křesťanské výchově tíhl k myšlenkám sociální demokracie, které se ještě zintenzivnily po setkání s místopředsedou Evropské parlamentu Liborem Roučkem. Po vstupu do ČSSD následoval můj vstup do mládežnické organizace sociální demokracie Mladých sociálních demokratů (MSD), kde jsem zastával mezi léty 2007 – 2009 pozici předsedy klubu MSD v Čáslavi. Od roku 2009 jsem předsedou krajského klubu MSD ve Středočeském kraji. Od téhož roku zasedám v Krajském výkonném výboru ČSSD Středočeského kraje. V roce 2011 jsem byl zvolen členem Okresní kontrolní komise okresu Kutná Hora, které od roku 2014 předsedám. Roku 2012 jsem se stal předsedou programové komise MSD. V mé gesci je celkové programové a ideologické směřování organizace. Od roku 2016 jsem místopředsedou místní organizace v Čáslavi. Mezi léty 2015 – 2017 jsem byl členem Ústředního výkonného výboru ČSSD.

Tématu sociální demokracie jsem se věnoval již při svém bakalářském studiu, kdy jsem vypracoval práci s názvem. *Neúspěch demokratického socialismu – vnitřní vývoj národních socialistů a sociální demokracie v prvním poválečném roce (jaro 1945 – léto 1946)*. Už tehdy jsem byl rozhodnut pokračovat ve studiu soudobých dějin ve spojení s orální historií a realizovat výzkum věnující se vzniku a činnosti sociální demokracie na okrese Kutná Hora. Nejvíce mne v mém úsilí podpořil objev stranické legitimace mého dědy z roku 1946. Do té doby jsem neměl vůbec tušení, že moje rodina byla jakkoliv angažována v sociální demokracii. Přišlo mi důležité zachovat vzpomínky řadových sociálních demokratů, kteří pomáhali s obnovou strany po roce 1989 pro další generace. Dalším důvodem jsou samotné myšlenky sociální demokracie a její dlouhá tradice, jakožto jednoho z pilířů demokracie. Zvláště v posledních letech při nárůstu populistických hnutí je třeba tuto historickou hodnotu zachovat a zdůrazňovat.

2. Historická část

2.1. Od vzniku České sociální demokracie k Sametové revoluci⁷

19. století bylo poznamenáno masivním rozvojem průmyslové výroby, která motivovala lidi ke stěhování do měst. Prudký nárůst populace, ale způsobil, že nedošlo ke stejně rychlému rozvoji infrastruktury a bytové výstavby. Dělníci byli nuceni žít v nuzných podmínkách a pracovat za nízký plat. V tomto podhoubí vznikly první myšlenky na spojení dělníků v boji proti podnikatelům a vládnoucí elitě. Došlo k ustavení I. Socialistické internacionály postavené na myšlenkách Karla Marxe a Bedřicha Engelse. V Rakousku-Uhersku mělo socialistické hnutí ještě další rozměr, neboť se skrze něj spojovaly jednotlivé národy v opozici proti Habsburskému dvoru. V roce 1874 vznikla nejprve Sociálně demokratická strana Rakouska a o čtyři roky 7. dubna 1878 její autonomní složka Česká sociální demokracie. Policií byl tento sjezd označen za nelegální a jeho účastníci pozatýkáni a uvězněni. S celou první etapou sociální demokracie je spojena osoba Josefa Hybeše.⁸ Policejní perzekuce a rozkol uvnitř obou sociálních demokracií v 80. letech 19. století způsobil krizi. V roce 1887 se československá sociální demokracie opět sjednotila. O rok později ji následovala také její rakouská sestra. V létě roku 1889 vznikla II. Socialistická internacionála, která měla opět sjednotit celé socialistické hnutí. Hlavními požadavky bylo zkrácení pracovní doby a všeobecné volební právo. Sociální demokracie se díky tomu stala stranou pokrokovou a masovou. Do jejích řad se vedle dělníků hlásili i příslušníci ostatních tříd. V roce 1897 se do rakouského parlamentu dostali první sociálně demokratičtí poslanci. Ve stejném období stoupalo v celé Evropě napětí skrze nacionalismus. Ten poškozoval také sociální demokracii, která opět upadla v krizi. Vnitřní spory mezi lety 1905 – 1907 polevily. Jednotícím prvkem byl boj za rovné hlasovací právo, kterého bylo právě v roce 1907 dosaženo. V posledních předválečných volbách v roce 1911 získala sociální demokracie v českých zemích 25 mandátů a byla tak nejsilnější stranou.⁹

---

⁷ Historie ČSSD mezi léty 1878 - 1989

⁸ KOSATÍK, Pavel, *Čeští demokraté – 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Praha: Mladá fronta, 2010. s. 79 - 83. ISBN 978-80-204-2373-3.

⁹ KÁRNÍK, Zdeněk, 2005. Úvahy na dějinném poslání a nezřídka všedními, proměnlivými i krušnými osudy české sociální demokracie. In: KÁRNÍK, Zdeněk a kol. *Bludné cesty sociální demokracie*. Praha: Prostor, 2005. s. 16 – 28. ISBN: 80-7260-136-9.

Ve svobodném Československu a tyranie v Protektorátu

Po vzniku samostatného Československa 28. října 1918 navázala sociální demokracie na své vedoucí postavení před válkou. V revolučním Národním shromáždění obdržela 53 křesel. Přesto uvnitř sociální demokracie panoval boj mezi zastánci socialistického směřování a zastánci, kterým šlo v první řadě o stabilitu Československa. Zvítězil proud potlačující myšlenku socialismu za každou cenu. Tzv. „socialistický pragmatismus“ byl součástí sociální demokracie po celou první republiku. Na prvním poválečném sjezdu v prosinci 1918 byla schválena účast na koaliční vládě s podmínkou vyvlastnění klíčových podniků země. Přesto hlavním cílem sociální demokracie, kterého bylo dosaženo ještě před volbami, bylo zavedení osmihodinové pracovní doby a zrušení rodinných privilegií. Na sjezdu došlo také k ideologickému sporu. Část sociálních demokratů prožila 1. světovou válku v Rusku. Získali zkušenost s bolševickou revolucí a jejími myšlenkami. Vedoucí postavení mezi radikály měl Bohumír Šmeral.¹⁰ Ve volbách v roce 1919 získala sociální demokracie 992 728 hlasů, tzn. 29,8% hlasů. Byla tak nejsilnější poválečnou stranou. Předsedou vlády se stal sociální demokrat Vlastimil Tusar.¹¹ Sociální demokraté ve vládě zmírnili svůj ekonomický program. Došlo k zestátnění pouze určitých segmentů hospodářství, jako například železnic. V roce 1919 uspořádalo radikální hnutí konferenci, kde vyzvalo sociální demokraty, aby požadovali po vzoru Ruska diktaturu proletariátu.¹² 14. září 1920 spor vyvrcholil, když zastupitelstvo sociální demokracie přijalo rezoluci, která vyznavačům komunistické ideologie zakazovala činnost ve straně. Důvodem bylo, že část poslanců nehlasovala 11. června 1920 pro vládní prohlášení premiéra Tusara. Radikálové 15. září 1920 prohlásili současné vedení sociální demokracie za sesazené. Téhož dne obsadili také sídlo strany Lidový dům. 25. září 1920 uspořádali radikálové sjezd za účasti 338 delegátů z 527. Oznámili vystoupení sociální demokracie z vládní koalice a založení vlastní organizace v Národním shromáždění s 18 členy. Oficiální zastupitelstvo strany v reakci na radikální sjezd, Šmerala a dalších 15 členů vyloučilo ze strany. Řádný sjezd 27. listopadu 1920 rozhodnutí o vyloučení potvrdil. Vzájemný rozkol vyvrcholil v květnu 1921, kdy vznikla Komunistická strana Československa. Přesto, že většina dělníků přešla na stranu komunistů, zůstala Československá sociální demokracie pevnou součástí vládní koalice. Komunisté zůstali na okraji politického spektra. V roce

¹⁰ KOSATÍK, Pavel, *Čeští demokraté – 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Praha: Mladá fronta, 2010. s. 195 - 199. ISBN 978-80-204-2373-3.

¹¹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 155-156.

¹² MALÍNSKÝ, Jiří. *Proti proudu – Texty z let 1986 – 2011*. Praha: MDA, 2013. s. 279 - 309.

1925 získala sociální demokracie pouze 29 křesel v Národním shromáždění oproti 41 komunistickým. V roce 1926 poprvé a naposledy v období tzv. "první republiky" odešla sociální demokracie na 3 roky do opozice. V roce 1929 se sociální demokracie stala opět druhou nejsilnější stranou, když po zisku 963 426 hlasů překonala i komunisty a obsadila 39 křesel. Na sjezdu v roce 1930 byl přijat nový program, který požadoval mimo jiné zkrácení pracovní doby, zvýšení mezd či investice do hospodářství. Ve volbách, poznamenaných v roce 1935 hospodářskou krizí, získali sociální demokraté 1 023 426 hlasů. Nejsilnější stranou v Československu se stala Henleinova sudetoněmecká strana (SdP). Ve stejném roce navrhovala sociální demokracie bez úspěchu zakázání SdP. V době tzv. "mnichovské krize" byla sociální demokracie poznamenána stigmatem zrady, což napomohlo opětovné popularitě komunistů.¹³ Doba temna pro Československou sociální demokracii začal již se vznikem tzv. "druhé republiky". Společnost volala po snížení počtu stran. Sociální demokraté byli sami v této otázce rozdělení. Zda pokračovat samostatně, nebo se sloučit s ostatními stranami. 25. října 1938 rozhodlo vedení strany o vytvoření jednotné Národní strany práce. Ta vydržela pouze do konce března 1939, kdy byla rozpuštěna. Sociální demokraté se přesunuli do ilegality. Sociální demokraté vyzývali k jednotnému boji proti nacismu, ale zároveň se vymezovali vůči komunistům. V jejich požadavcích mělo být Československo obnoveno v původních hranicích, znárodněn klíčový průmysl a odsunuta část německého obyvatelstva. Pro tajnou policii představovala sociální demokracie vážného nepřítele, proto ji tvrdě pronásledovalo, což vedlo v roce 1941 k jejímu praktickému rozpadu. První zatýkání proběhla již v dubnu 1939. V únoru 1940 byli pozatýkáni čelní představitelé sociálně demokratické organizace mládeže. Zbytky funkcionářů nejenom politických, ale také odborářských, nebo družstevních v čele s předsedou strany Antonínem Hampl¹⁴ pozatýkalo gestapo 6. května 1941. Z 19 členů představenstva strany bylo 12 zatčeno a 7 z nich zemřelo, nebo bylo popraveno. Sociálně demokratické hnutí v Českých zemích tak bylo prakticky zlikvidováno.¹⁵

---

¹³ D., N., 1938. Odkud přichází a kam jde sociální demokracie. In: HAMPL, Antonín a kol. *60 let československé sociálně demokratické strany dělnické*. Praha: Nakladatelství slavnostního výboru Čs. Sociálně demokratické strany, 1938 s. 119 – 121.

¹⁴ TOMES, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 59-60.

¹⁵ BARTA, Miloš; HRUBEC, Marek; ŠAMALÍK, František; KÁRNÍK, Zdeněk; KUKLÍK, Jan; LUŽA, Radomír; KOHOUT, Jaroslav; HRUBÝ, Karel; ŠABATA, Jaroslav; PULLMANN, Michal; KLABAN, Slavomír a KOHÁK, Erazim. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Praha - Brno: MDA a Doplněk, 2006. 60 - 67 s. ISBN 80-7239-199-2.

Nový začátek

Na plno se obnova sociální demokracie rozběhla až s návratem československé vlády 10. května 1945 v čele se sociálním demokratem Zdeňkem Fierlingerem.¹⁶ Sociální demokraté měli před sebou několik problémů. Mnoho jejich členů, kteří pomáhali obnově na lokální úrovni, měli blízko ke komunistům. Značná část jejich předválečné volební základny inklinovala ke KSČ. Neméně důležitým faktorem byl také nedostatek zkušených funkcionářů. Mnoho jich bylo během okupace zabito. Vedení obnovené sociální demokracie se od předválečného značně lišilo. Nejenom tím, že bylo složeno převážně z exulantů. 12. května 1945 byl Fierlinger potvrzen ve funkci předsedy a jeho zástupcem byl Bohumil Laušman.¹⁷ Ideologická koncepce se také odlišovala oproti prvorepublikové. Vedení strany navrhlo znárodnění bank, pojišťoven a průmyslu. V této a dalších otázkách byla sociální demokracie radikálnější, než komunisté. Sociální demokracie vstupovala do obnovené republiky, jako strana prokomunistická. Díky ztrátě odborových a tělovýchovných organizací i značně oslabená. V říjnu 1945 se uskutečnil první poválečný sjezd. Existovaly tři mocenské skupiny. Vládnoucí prokomunistická, loajální a nejpočetnější centristická a nejmenší protikomunistická. Fierlingerova skupina uhájila většinu jak v představenstvu, tak i v Ústředním výkonném výboru (ÚVV). V programových věcech bylo definitivně opuštěno směřování předválečné sociální demokracie a schválen prokomunistický kurz. Spolupráce a podobnost s KSČ se odrazila ve volebním výsledku v roce 1946. Sociální demokracie obsadila poslední čtvrté místo. Komunisté triumfovali. To způsobilo vyhocení rozkolu ve straně. Stále více se ke slovu dostávali antikomunisté. V září 1947 při projednávání tzv. „milionářské daně“ vyšla najevo dohoda o spolupráci spolu s komunisty podepsaná Fierlingerem a dalšími sociálními demokraty. Kritika vedení sílila a vyvrcholila na druhém poválečném sjezdu v listopadu 1947. Fierlinger prohrál v boji o předsednický post a byl nahrazen Bohumilem Laušmanem. Následné jasné vymezení sociální demokracie a nálada ve společnosti dávali tušit, že by ve volbách plánovaných na jaro 1948 mohli být komunisté poraženi. Po 25. únoru 1948 po demisi členů vlády a uchopení moci komunisty se opět zmocnil moci nad sociální demokracií Fierlinger.¹⁸

---

¹⁶ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 50.

¹⁷ Ibid. 96 – 97.

¹⁸ DUCHOSLAV, Petr. *Politický vývoj Československé sociální demokracie v letech 1945 – 1948: od obnovy strany k jejímu pohlcení KSČ*. Praha: Česká strana sociálně demokratická, 2010. s. 264.

Sociální demokracie po únoru 1948

Představenstvo sociální demokracie rozhodlo bezprostředně po únoru 1948 o vyloučení 14 protikomunistických poslanců v čele s Václavem Majerem.¹⁹ Obdobná vylučování „nespolehlivých“ funkcionářů následovala napříč všemi kraji. Vyhození ze strany bylo jen prvním krokem. Následovalo sloučení s KSČ v červnu 1948, propouštění bývalých sociálních demokratů z práce, uvěznění a odsouzení k těžkým trestům, nebo v nejhorším případě popravu. Na smrt byli odsouzeni například sociální demokraté Jaromír Nechanský, Veleslav Wahl, Jaromír Vrba, Vojtěch Dundr (zemřel ve vězení). Po měnové reformě v roce 1953 se konalo velké množství stávek. KSČ usoudila, že musí ve svém boji proti sociální demokracii přitvrdit, zejména proti jejímu ilegálnímu ústřednímu výboru. Členové IÚVV, kteří ještě byli na svobodě, byli 28. října 1954 odsouzeni takto: Vladimír Görner, Václav Koubek a Zdeněk Kreidl – doživotí, Ladislav Pičman a František Tržický – 25 let. Postižen byl také Bohumil Laušman, který utekl do Rakouska. Odtud byl Státní bezpečností unesen a následně odsouzen k 17 letům vězení za spolupráci se západními rozvědkami. Také v krajích probíhala masová perzekuce. Zejména v kraji východočeském, který podporoval Václava Majera. Odtud se rekrutovali také dva pozdější agenti Státní bezpečnosti (StB) působící v exilové sociální demokracii František Macháček a Josef Hodač. Ani Slovensko nebylo procesům proti sociálním demokratům ušetřeno, i když zde nedosáhly takové masovosti, jako v Čechách. Všechny procesy měly jednotné schéma, které připravila StB ve spolupráci se sovětskými poradci.²⁰

Obnova v roce 1968

Nástup Alexandra Dubčeka do čela KSČ a jeho reformní proud v Československu umožnil reálně uvažovat o obnovení sociální demokracie, jako jediné strany, která mohla ohrozit monopol KSČ. Sociální demokraté chtěli obnovy docílit zcela legálně. Nechtěli jakkoliv podrývat reformy. Byl ustaven pětičlenný přípravný výbor v čele se Zdeňkem Bechyně.²¹ Byl vytvořen pětičlenný výbor Masarykova sdružení pro demokratický socialismus, kdyby k obnově strany nedošlo. Bylo vypracováno memorandum směrem k Národní frontě, vyjadřující touhy obyvatelstva po obnově strany a protizákonné sloučení s

---

¹⁹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 103.

²⁰ KAPLAN, Karel. *Sociální demokracie po únoru 1948*. Brno: Doplněk, 2011. s. 33 - 199. ISBN 978-80-7239-255-1.

²¹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 29.

KSČ v roce 1948. 23. května 1968 došlo ke společnému jednání s představiteli KSČ Josefem Smrkovským, Františkem Kriegelem a Aloisem Indrou. Překvapením pro sociální demokraty bylo po těchto vřelých jednáních, když ÚV KSČ o několik dní později veškeré snahy o obnovu sociální demokracie odsoudilo. Snahy o obnovu neustávaly. Začátkem června došlo k ustavení přípravného výboru s poštovní schránkou pro komunikaci s ostatními organizacemi. Informace se šířila díky periodiku *Svobodné slovo*. Aby bylo zabráněno ilegalitě, musely všechny místní organizace o svém založení informovat místní buňky Národní fronty. 21. června 1968 proběhlo další jednání, kde byla dohodnuta společná koordinace obnovy mezi KSČ a sociální demokracií.²² Začátkem července se ÚV KSČ snažilo prosadit zákon, který by obnově sociální demokracie zamezil. Díky aktivitě sociálních demokratů a hrozbám občanskými nepokoji se podařilo schválení zákona oddálit. Vzhledem ke zhoršující se mezinárodní situaci požádali reformisté sociální demokraty o pozastavení činnosti přípravného výboru do období po zářijovém sjezdu KSČ. Další proces obnovy překazila invaze vojsk Varšavské smlouvy 21. srpna 1968.²³

Československá sociální demokracie v exilu

Do exilu odešlo pro únoru 1948 malé množství sociálních demokratů, kteří se společně angažovali. V květnu 1948 byl v Londýně ustaven Ústřední výkonný výbor v zahraničí pod vedením Blažeje Vilíma²⁴, aby došlo ke koordinaci všech do jedné skupiny. Po příjezdu do Británie byl Václav Majer zvolen předsedou strany a Vilím ústředním tajemníkem. Na začátku padesátých let došlo ke sporu mezi Majerem a Vilímem, který vyvrcholil 11. září 1950 odvoláním Vilíma z funkce ústředního tajemníka. Pro jednotlivé země byly důležité Zemské organizace sociální demokracie, kdy nejvýznamnější byly vedle Londýna také v Paříži a USA. Ve stejné době byli objeveni uvnitř sociální demokracie agenti Státní bezpečnosti. V roce 1949 Z. Radnitzerová, v roce 1954 F. Macháček a nakonec v roce 1962 J. Hodač. Ve Spojených státech amerických vzniklo Ústředí svobodných odborů, kde hráli sociální demokraté významnou roli. Sociální demokracie se opírala především o pomoc Labour party a s organizací COMISCO (Výbor mezinárodních socialistických konferencí), která byla v roce 1951 nahrazena Socialistickou internacionálou (SI). Dalším podpůrným orgánem byla v roce 1949

---

²² HOPPE, Jiří. *Opozice '68 – Sociální demokracie, KAN a K 231 v období Pražského jara*. Praha: Prostor, 2009. s. 89 - 93. ISBN 978-80-7260-216-2.

²³ JANÝR, Přemysl. *Neznámá kapitola roku 1968 – Zápas o obnovení činnosti Československé sociální demokracie*. Praha: ÚSD AV, 1998. s. 109. ISBN 80-85270-77-3.

²⁴ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 162 - 163.

utvořená Socialistická unie střední a východní Evropy, sdružující všechny sociálnědemokratické strany těchto regionů. 25. února 1949 byla vytvořena Rada svobodného Československa (RSC), která měla sdružovat veškerý československý politický exil. Václav Majer předsedal oblastnímu výboru v Londýně a Hubert Ripka v Paříži. Později se veškerý východoevropský a středoevropský exil sjednotil do Národního shromáždění evropských porobených národu (ACEN). Rada očekávala, že komunismus nebude u moci dlouho. Po potlačení povstání v Maďarsku v roce 1956 upadla do krize. Po srpnu 1968 a porážce reformního procesu v Československu se ještě prohloubila. K obnově činnosti RSC došlo, až v září 1974 díky aktivitě sociálních demokratů a slovenské Demokratické strany.²⁵

Po sovětské okupaci začala sociální demokracie přijímat do svých řad nové exulanty. To vyvolalo spory s exulanty z roku 1948. Bylo běžné obviňování z kolaborace s komunismem a podílení se na jeho zločinech. V roce 1972 zemřel Václav Majer, kterého nahradil Vilém Bernard.²⁶ V září 1973 se konal v Gersau mimořádný sjezd, který měl za cíl celou exilovou sociální demokracii konsolidovat. Ze všech pozvaných se jí zúčastnilo 23 delegátů obou exilových vln. Došlo k uklidnění situace a předsedou zůstal Vilém Bernard. 13. října 1976 podala sociální demokracie i přes odpor předsedy Bernarda přihlášku za plnoprávného člena Socialistické internacionály. Bernardův odpor pramenil z tehdejší politiky západních zemí, které se snažily o spolupráci se zeměmi východního bloku na místo boje proti nim. V roce 1977 po vzniku Charty 77 naopak Byro SI²⁷ přijalo prohlášení, které vyjadřovalo podporu Chartě 77. Směrem k sociální demokracii bylo důležité prohlášení signatářů Charty 77 „*Sto let českého socialismu*“, které vzpomínalo myšlenku demokratického socialismu. Signatáři byli například Rudolf Battěk, Petr Pithart, Václav Havel, nebo František Kriegel. Exilová sociální demokracie tímto činem získala Rudolfa Battěka,²⁸ jako svého oficiálního zástupce na domácí půdě v Československu. V roce 1983, na sjezdu strany v Curychu, Bernard své postavení obhájil a Battěkovi bylo uděleno čestné členství. V průběhu 80. let bylo stále důležitější vydávání periodika Právo lidu, které bylo v několika tisícových nákladech pašováno do Československa. Právo lidu zastupovalo sice vítěznou, ale do jisté míry ortodoxní sociální demokracii. Vystupovala například proti mluvčímu Charty 77 Jiřímu Hájkovi²⁹ kvůli jeho účasti na únoru 1948.

---

²⁵ LUŽA, Radomír. *Československá sociální demokracie – Kapitoly z let exilu 1948 – 1989*. Praha – Brno: Československé dokumentační středisko a Doplněk, 2001. s. 35 - 153. ISBN 1081-207-2001.

²⁶ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 34 - 35.

²⁷ Vrcholný orgán Socialistické internacionály

²⁸ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 27 - 28.

²⁹ Ibid. 58.

Druhá poražená skupina z roku 1983 byla reprezentována především Přemyslem Janýrem³⁰ a Radomírem Lužou.³¹ Sociální demokraté v Československu byli také rozděleni na dva tábory. Zatímco Battěkova skupina nepolitických socialistů založila Hnutí za občanskou svobodu, Hájek a jeho lidé iniciovali vznik Společnosti pro studium demokratického socialismu s podporou rakouské a německé socialistické strany. Exilová sociální demokracie svými postoji sama sebe vyšachovala ze hry a přenechala iniciativu skupině Přemysla Janýra.³²

2.2. Vnitropolitická situace ČSSD 1989 - 1998

Nepolitická politika 1990 – 1992

Bezprostředně po událostech ze 17. listopadu 1989 bylo některým členům (Horák, Klaban) jasné, že musí dojít k obnově strany co nejdříve. Rudolf Battěk s tím, ale nesouhlasil, i když mu byl nabídnut post předsedy. Slavomír Klaban³³ proto odvyšlal 19. listopadu 1989 obnovení strany na vlnách rádia Svobodná Evropa. Hlavní postavou přípravného výboru strany se stal 20. listopadu 1989 Břetislav Nedbálek.³⁴ Prvotním problémem byl nedostatek finančních a materiálních prostředků. Přemysl Janýr se 27. listopadu 1989 vrátil do Československa. Přípravný výbor ČSSD schválil prozatímním předsedou Slavomíra Klabana a tajemníkem Nedbálka. Ze zahraničí byli kooptováni J. Horák, P. Janýr, R. Luža, E. Táborský. Vedení exilové sociální demokracie tak bylo definitivně z procesu obnovy vyloučeno.³⁵

Zároveň byl vypracován program, který byl publikován 12. prosince 1989 v prvním čísle Práva lidu. Sociální demokracie si vzala za cíl nebýt stranou vše občanskou, ale navázat na svou tradici. Být stranou dělníků, živnostníků a pracujících v boji proti všem sociálním nepravostem. Byl to úkol velmi obtížný. Od počátku se nedostávalo všech prostředků. Také aktivity Občanského fóra, které chtělo dělat nepolitickou politiku, sociální demokracii nenahrávaly. Nebyla zvána na žádná vrcholná jednání OF s

---

³⁰ Ibid. 71.

³¹ Ibid. 99 – 100.

³² HOLUB, Václav; HRUBÝ, Karel; JEŠINA, Čestmír; KREJČÍ, Jaroslav; LOEWY, Jirí a ZBĚHLÍK, Jaroslav. *Léta mimo domov – K historii Československé sociální demokracie v exilu*. Hrubý, 1996. s. 107 - 159. ISBN 80-902023-4-9.

³³ TOMEŠ, Josef. *Příkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 82 - 83.

³⁴ Ibid. 114.

³⁵ LUŽA, Radomír. *Československá sociální demokracie – Kapitoly z let exilu 1948 – 1989*. Praha – Brno: Československé dokumentační středisko a Doplněk, 2001. s. 200 - 218. ISBN 1081-207-2001.

komunistickou mocí. Změna nastala až na jaře 1990 po vyřešení sporu ve věci zákona o politických stranách. Do té doby nemohl být sociální demokracii přiznán titul obnovené strany, ale nově vzniklé. Dalším problémem byl střet mezi vedením sociální demokracie a skupinou okolo Rudolfa Battěka. Ke smíru došlo až 12. ledna 1990, kdy se Battěk stal součástí přípravného výboru. Na jednání 23. ledna 1990 byl ve funkci předsedy potvrzen Slavomír Klaban a prvním místopředsedou R. Battěk. I přes všechny tyto obtíže měla sociální demokracie k prvnímu sjezdu 23. března 1990 již 8 940 členů.

Sjezdu se zúčastnilo 411 delegátů, kteří měli zvolit již právoplatné vedení sociální demokracie. Na předsedu kandidovali Battěk, Horák, Sikora a Trnková. Do druhého kola postoupili Battěk a Horák. Battěk získal 150 hlasů a Horák 223 hlasů a byl zvolen předsedou obnovené sociální demokracie. Čestným předsedou byl zvolen Slavomír Klaban a tajemníkem Jiří Paroubek. Usnesením sjezdu bylo zneplatněno sloučení s KSC v červnu 1948. Bylo rozhodnuto, že sociální demokracie bude kandidovat v nadcházejících volbách samostatně. Přesto dovolila svým členům objevit se na kandidátkách Občanského fóra (OF). Ti navíc ještě v rámci OF vytvořili Klub sociálních demokratů OF, do jehož čela se postavil Rudolf Battěk. Jelikož se jednalo převážně o chartisty, vypadala ČSSD v očích veřejnosti nejednotně a velmi negativně. Velkou chybou bylo společné prohlášení ČSSD, lidovců, Demokratické strany a Československé strany socialistické požadující vyřazení KSC z voleb. To odradilo levicové voliče od volby ČSSD. Přesto ČSSD vyšla z voleb, jako nejsilnější levicová demokratická strana.³⁶

Po volbách zahájila sociální demokracie v rámci posílení svého postavení jednat s ostatními levicovými subjekty o sloučení. V červnu 1990 byla uzavřena dohoda o spolupráci s hnutím Obroda³⁷, kterou ještě urychlilo zvolení Václava Klause v říjnu 1990 do čela Občanského fóra. K samotnému včlenění Obrody do ČSSD došlo v dubnu 1991. Nárůst bývalých členů KSC v řadách ČSSD se, ale nelíbil některým sociálním demokratům. Opět v čele s Rudolfem Battěkem, kteří postupně začali sociální demokracii opouštět. Strach z bývalých komunistů, ale v řadách sociální demokracie přetrvával.³⁸

V dubnu 1991 se konal sjezd v Ostravě, na kterém měla sociální demokracie již 14 000 členů. Jiří Horák na něm vyzval, aby ČSSD byla stranou tzv. „konstruktivní opozice“. To znamenalo nevymezovat se vůči vládě, ale naopak se snažit o spolupráci. Podpořil

---

³⁶ BÁRTA, Miloš; HRUBEC, Marek; ŠAMALÍK, František; KÁRNÍK, Zdeněk; KUKLÍK, Jan; LUŽA, Radomír; KOHOUT, Jaroslav; HRUBÝ, Karel; ŠABATA, Jaroslav; PULLMANN, Michal; KLABAN, Slavomír a KOHÁK, Erazim. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Praha - Brno: MDA a Doplněk, 2006. 161 - 175 s. ISBN 80-7239-199-2.

³⁷ Opoziční hnutí reformních komunistů v Československu v 80. letech 20. století.

³⁸ GJURIČOVÁ, Adéla; KOPEČEK, Michal; ROUBAL, Petr; SUK, Jiří a ZAHRADNÍČEK, Tomáš. *Rozdělení minulosti – Vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Václav Havel Library, 2011. s. 198 - 202. ISBN 978-80-87490-03-7.

spolupráci s malými stranami a integraci levicových subjektů do sociální demokracie. Velký střet panoval ve věci přidružení Obrody. Při volbě předsedy kandidoval proti Jiřímu Horákovi Albert Černý, který přijímání komunistů odmítal a zastupoval sociální demokraty z řad OF. Drtivě prohrál, když Horák získal 260 hlasů z 358 možných. Tím došlo nepřímo k porážce exilové sociální demokracie, která Černého podporovala. Ústředním tajemníkem se stal Jozef Wagner³⁹, který byl dříve členem Obrody. Místopředsedou byl zvolen Jaroslav Tůma. Ústřední výkonný výbor na svém prvním zasedání po sjezdu zvolil ještě místopředsedy Richarda Falbra, Jaromíra Kuču, Jaroslavu Trnkovou a Josefa Žandu. Sjezdem byl schválen nový program, který mimo jiné vyzýval k větší integraci do evropských struktur, zavedení kontroly původu majetku subjektů chtějících podnikat, nebo udržení celistvosti země. Spolupráce měla být úžeji navázána také s odbory, naopak s komunisty a krajní pravíci bylo jakékoliv vytváření koalic zapovězeno.⁴⁰

Druhá polovina roku 1991 se nesla jak v duchu vnitrostranických, tak vnějších změn. Novým tajemníkem se stal Julius Lopata. Místopředsedové Tůma a Trnková byli odvoláni a nahrazeni Petrem Morávkem. Richard Falbr odešel sám, aby se mohl věnovat plně práci v odborech. ČSSD se snažilo vyjednat spolupráci s Liberální a sociální unií (LSU) a Občanských hnutím (OH). Oboje, ale ztroskotalo. Občanské hnutí se stále více profilovalo napravo od středu, což vedlo některé jeho členy k přesunu do řad sociální demokracie. Například Miloše Zemana⁴¹, nebo Zdeňka Jičínského. Ti byli součástí kandidátní listiny již na volby v roce 1992, jejichž hlavní postavou byl Valtr Komárek. Zařazování bývalých členů KSC či OH na kandidátky se neobešlo bez odporu. Mnozí považovali za hlavní kritérium pro kandidaturu dobu členství ve straně. I přes neustávající obtíže se díky hlavnímu tématu kampaně, ekonomické obnově, podařilo tentokrát ČSSD uspět.⁴²

---

³⁹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 166.

⁴⁰ Protokol a zápis z XXIV. sjezdu – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

⁴¹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 170 - 171.

⁴² GJURIČOVÁ, Adéla; KOPEČEK, Michal; ROUBAL, Petr; SUK, Jiří a ZAHRADNÍČEK, Tomáš. *Rozdělení minulosti – Vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Václav Havel Library, 2011. s. 202 - 206. ISBN 978-80-87490-03-7.

Zeman vstupuje na scénu 1992 - 1995

Volby skončily triumfem koalice ODS-KDS⁴³. ČSSD prohrála také s bývalými komunisty (Levý blok). ODS-KDS měla v České národní radě 76 mandátů, Levý blok 35 a ČSSD 16. Nejhůře skončilo Občanské hnutí, které nepřekročilo potřebnou hranici. ČSSD pro spolupráci v opozici zůstala LSU a Moravisté (HSD-SMS). S komunisty a republikány odmítala spolupracovat. Předseda Horák tehdy prohlásil ČSSD opět za tzv. "konstruktivní opozici". Nejenom proto, ale zejména díky výsledku voleb byla pozice Jiřího Horáka stále méně pevnou. 27. června 1992 bylo zlomové datum. Předsedou pražského městského výboru ČSSD stal poslanec Federálního shromáždění Miloš Zeman. Zároveň bylo přijato vyzývací usnesení směrem k Ústřednímu výkonnému výboru, aby svolal co nejdříve sjezd. Fakticky tak začala kampaň za zvolení Miloše Zemana předsedou strany. Strůjcem celého plánu byl tehdejší poslanec Jozef Wagner. Řešil tím svůj osobní spor s Jiřím Horákem a využil proto osobu ambiciózního Miloše Zemana. V červenci 1992 přišla z horákovského tábora odpověď, kdy člen ÚVV Milan Suchánek navrhl, aby do vrcholných funkcí strany mohli kandidovat pouze lidé, kteří nikdy nebyli v KSČ. Takové opatření by diskvalifikovalo také Zemana. Nebylo nikdy přijato. Naopak vyvolalo v Miloši Zemanovi ještě větší úsilí za dosažení svého cíle. Na jedné straně objížděl okresní a místní organizace se svým požadavkem. Na straně druhé přivedl do ČSSD významné osobnosti. Spisovatele Václava Erbena, soudce Pavla Rychetského, či bývalého federálního ministra práce a sociálních věcí Petra Millera. Ústřední výkonný výbor svolal sjezd na únor 1993 do Hradce Králové. Nástup Miloše Zemana a jeho razance způsobily, že Jiří Horák ohlásil, že již nebude kandidovat na předsedu strany. Nehodlal se přesto vzdát a svolal koncem září 1992 své věrné do Rakovníka, kde měl vzejít protikandidát Zemana. Na říjnovém jednání ÚVV došlo k prvnímu velkému střetu rakovnických a zemanovců potom, co Miloš Zeman nazval rakovnický proud kolaborantským. Vedle dvou nesmiřitelných proudů existoval také nejsilnější neutrální. Sestával z členů sociální demokracie, kteří nepřináleželi ani k jednomu táboru. Čelním představitelem tohoto uskupení byl člen z Moravskoslezského kraje Pavel Novák.⁴⁴ Byl přijatelný i pro Horáka. Zachovával státoctvorný pohled sociální demokracie na českou politiku. Koncem roku 1992 bylo naladění ve společnosti jasné. Vedle skalních voličů vládní koalice existovala nemalá skupina volající po jasném opozičním lídrovi. Této nálady se chystal využít Miloš Zeman. Demokratické opoziční strany (bez komunistů a republikánů) měli jen malé zastoupení. Už to je v očích koalice

⁴³ Občanská demokratická strana – Křesťanskodemokratická strana

⁴⁴ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 117.

diskvalifikovalo. Bohužel sami tomu nahrávaly, jelikož se hádaly mezi sebou, kdo je lídrem opozice. Jediným, kdo otevřeně vystupoval proti vládě, byl předseda LSU František Trnka, který neschvaloval Horákovu státopornou opozici. Liberálně sociální unii, ale škodilo, že byla složena z několika politických subjektů s rozdílnými pohledy. Proto je možné hovořit, až do nástupu Miloše Zemana, o prakticky neexistující opozici. Zeman si připravoval půdu již na podzim 1992, kdy byl nesmiřitelným oponentem Václavu Klausovi ve věci zachování jednotného Československa. Na prosincovém jednání ÚVV se mu podařil další tah, kdy se stal členem ÚVV.⁴⁵

Rok 1993 byl pro sociální demokracii, demokratickou levici a potažmo českou politiku významným. Zeman nadále pokračoval ve své kampani ostře se vymezující vůči vládní koalici a především Václavu Klausovi. Podporu získával mezi mnoha významnými sociálními demokraty, jako byli Václav Grulich, Pavel Dostál, nebo Vladimír Špidla. V takto vyhraněném období před sjezdem do jisté míry zapadlo prohlášení organizace Mladých sociálních demokratů, kteří se otevřeně postavili za Pavla Nováka.

Hradecký sjezd byl rozdělen na skupinu českou a moravskou. Zatímco co Češi neskryvali obavy z Miloše Zemana, moravská skupina volala po pevném lídrovi opozice. Existovala také velká skupina nerozhodnutých. Důležití proto byli tzv. "zákulisní vyjednávači". Pavel Novák měl Jiřího Horáka. Miloš Zeman Janu Volfovou.⁴⁶ Prvním důležitým bodem hradeckého sjezdu bylo upravení názvu strany po rozdělení Československa. Vyhrála varianta Česká strana sociálně demokratická. Odpoledne 27. února 1992 byla známa jména kandidátů na předsedu. Radikálové měli Miloše Zemana, nerozhodnutí Pavla Nováka a Rakovnický proud Jiřího Paroubka. Do 2. kola postoupili Zeman a Novák, kterého podpořil také Paroubek. Situace se zdála být jasná až do zjištění informace, že Mladí sociální demokraté přešli k Zemanovi. MSD tehdy vedl nadějný mladý politik Stanislav Gross.⁴⁷ Také díky jejich hlasům byl Miloš Zeman 28. února v noci zvolen předsedou ČSSD poté, co obdržel 217 hlasů ze 407. Pro Pavla Nováka hlasovalo 158 delegátů. Následovala volba místopředsedů. Byli zvoleni Pavel Novák, Petra Buzková, Václav Grulich, Petr Morávek a Jaromír Kuča. Došlo tím k uspokojení neutrálních delegátů. Všichni místopředsedové vyjma Václava Grulicha byli považováni za umírněné. Sjezd zvolil čestným předsedou Jiřího Horáka. Rakovnický proud fakticky přestal existovat, přesto Zeman měl zažívat další problémy.⁴⁸

---

⁴⁵ MITROFANOV, Alexandr. *Za fasádou Lidového domu – Česká sociální demokracie 1989-98: Lidé a události*. Praha: AURORA, 1998. s. 28 - 64. ISBN 80-85974-41-X.

⁴⁶ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 164.

⁴⁷ Ibid. 56.

⁴⁸ Zápis a protokol z XXV. sjezdu – Dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

První konflikt se odehrál nedlouho po sjezdu na jednání Politického grémia⁴⁹. Zeman sdělil Horákovi, že na zasedání není vítán. Horák v reakci rezignoval na post čestného předsedy. S definitivním odchodem Horáka se podařilo Zemanovi ukončit také letité spory s exilovou sociální demokracií. Výměnou za místa v Ústředním výkonném výboru se exilová ČSSD sama rozpustila. Zeman nechal revokovat vyloučení Rudolfa Battěka ze strany, čímž si zajistil, aby Battěk nevystupoval proti novému vedení. Ve vnějším prostoru inicioval vznik Realistického bloku, který si dal za cíl sjednotit demokratickou opozici. Jeho členy byly ČSSD, Liberálně sociální unie a Křesťanskosociální unie. Dalším členem, který vstoupil později, byl Český svaz žen, který měl v té době více jak 400 000 členek. To z pohledu sociální demokracie skýtalo velké pole působnosti pro rozšiřování svého vlivu. Přesto Realistický blok nevydržel více jak jeden rok. Důvodů bylo několik. Ostatním členům se nelíbila vedoucí role ČSSD. Sociálním demokratům zase rozmělnění opozičních témat a sil mezi další strany. Na jaře 1994 proto LSU opustila Realistický blok, který se tím fakticky rozpadl. LSU následně prodělala vnitřní krizi. Její místopředsedkyně Hana Orgoníková odešla do sociální demokracie. Od LSU se začala oddělovat Strana zelených v čele s Jaroslavem Vlčkem, který nakonec vstoupil s částí členské základny do ČSSD. Předseda LSU František Trnka se snažil vůči ČSSD vymezit a posunul stranu více do středu. Zároveň ji transformoval v politickou stranu, do které díky svým zákulisním jednáním začlenil Zemědělskou stranu pod vedením Radka Navrátila a moravisty z tehdy přejmenované Českomoravské strany středu. Vznikla tak nová strana Českomoravská unie středu.⁵⁰ Sjednocení všech těchto malých stran předznamenalo agónii, ve které se nacházely, jež vyvrcholila v roce 1996 neúspěchem v parlamentních volbách.⁵¹

Rok 1994 nebyl důležitý pouze kvůli rozpadu Realistického bloku, ale zejména díky proměně sociální demokracie. S nástupem Miloše Zemana preference stouply, ale ustálily se na úrovni okolo 14%. Zeman svým vystupováním oslovoval pouze radikální voliče. Potřeboval se „rozkročit“ více do středu. Sociální demokracie vedle kritiky začala navrhopvat své alternativy a řešení. Zeman začal své projevy mírnit. V rámci zachování kontinuity s levou částí politického spektra, neváhal vyzvat bývalé komunisty, aby posílili řady sociální demokracie. Na podzim 1994 ČSSD pokračovala ve svém tažení podkopat autoritu vládní koalice. Zeman se pravidelně scházel s předsedy Občanské demokratické

---

⁴⁹ Nejužší vedení ČSSD

⁵⁰ KOSTELECKÝ, Tomáš. *Koho volí Vaši sousedé? - Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: SLON, 2014. s. 61. ISBN 978-80-7419-166-4.

⁵¹ MITROFANOV, Alexandr. *Za fasádou Lidového domu – Česká sociální demokracie 1989-98: Lidé a události*. Praha: AURORA, 1998. s. 74 - 86. ISBN 80-85974-41-X.

aliance (ODA) a Křesťanské a demokratické unie – Československé strany lidové (KDU-ČSL) Janem Kalvodou a Josefem Luxem. Jeho cílem bylo rozložit koalici a vytvořit novou vládu v čele se sociální demokracií. Důvodem byla aféra, kdy byl tehdejší ředitel Střediska cenných papírů a Centra kupónové privatizace obviněn z braní úplatků. Sociální demokracie požadovala také odvolání tehdejšího ministra vnitra Jana Rumla. Zatímco s ODA jednání vázla v KDU-ČSL byla přijata s určitou mírou vstřícnosti, která se měla projevit v budoucnu.⁵² ČSSD díky vládní krizi očekávala úspěch v nadcházejících komunálních volbách. Projevila se, ale její regionální slabost. Počet místních organizací se nemohl rovnat síti, jakou disponovali komunisté, nebo ODS.

Na začátku roku 1995 vykristalizovali proti Miloši Zemanovi dva možní protikandidáti. Petra Buzková a Jiří Paroubek. Na ÚVV padl návrh, aby bylo vytvořeno vedení dvou členů Zemana a Buzkové. Návrh sice neprošel a Petra Buzková se na základě pozdějších jednání spokojila s postem místopředsedkyně strany. Neúspěch Paroubka předznamenovalo předsjezdové jednání Ústředního výkonného výboru. Programový materiál Miloše Zemana obdržel drtivou většinu hlasů oproti alternativnímu s hlasem jediným. Pozice předsedy strany byla zjevně velmi pevná. Zeman post předsedy obhájil přesvědčivě. Z 374 delegátů získal 314 hlasů. Bylo zvoleno pět místopředsedů z jedenácti kandidátů. Petra Buzková, Květoslava Kořínková, Petr Morávek, Karel Machovec a Václav Grulich. Bylo přijato důležité usnesení, které zakazovalo politickou spolupráci ČSSD s republikány, KSČM, Levým blokem, Stranou demokratické levice, Stranou československých komunistů a Moravskou národní stranou.⁵³

Přestože bylo postavení Miloše Zemana silné, došlo na prvním posjezdovém jednání ÚVV k neschválení zemanových blízkých spolupracovníků Ivana Havlíčka a Jany Volfové do pozic hospodářského tajemníka, respektive organizační tajemnice ČSSD. Havlíček byl trnem v oku především okresním organizacím, kterým se nedostávalo financí na provoz. To souviselo s tehdy obtížnou finanční situací ČSSD, jako důsledku neehospodárného nakládání s finančními prostředky za předsedy Jiřího Horáka. V květnu 1995 nespokojenost s Havlíčkem vyvrcholila. Došlo k zadržení výplat pro zaměstnance, kteří vstoupili do stávkové pohotovosti. Podle odborářů šlo stávce zabránit, pokud by s nimi chystané zadržení výplat někdo z vedení ČSSD projednal. Peníze se našly a stávka byla odvolána. Ani tato jistě velká aféra, nezabránila zvolení Havlíčka a Volfové na nadcházejícím jednání ÚVV. Sociální demokracie i přes vnitřní peripetie nadále posilovala své postavení. Nově se k ní hlásili bývalí voliči ODS. Miloš Zeman pěstoval kult sociální

---

⁵² BEROUNSKÝ, Jiří. *Patnáct let České republiky*. Praha: Radioservis, 2013. s. 70 - 72. ISBN 978-80-87530-21-4

⁵³ Protokol a zápis z XXVI. Sjezdu – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

demokracie, jako slušné, ale tvrdé opoziční strany. Velkou ranou byla aféra ze srpna 1995. Na slavnosti v Podsedicích došlo k vzájemnému souboji Jozefa Wagnera a Václava Grulichy. Grulich zde podle očitých svědků nevybíravým způsobem osočil Wagnera, který si urážku nenechal líbit a počastoval Grulichy fackou. Politické grémium v reakci na celý incident vyzvalo Wagnera, aby ze strany vystoupil. Wagner jako odpověď inicioval svolání Okresního výkonného výboru v Teplicích, který jej nominoval na lídra kandidátky pro nadcházející parlamentní volby. Usnesení teplického OVV podpořilo také OVV v Ústí nad Labem. Nakonec se za Wagnera v Ústeckém kraji postavilo 5 okresů z 9. Předsednictvo pod tímto tlakem neschválilo usnesení Politického grémia. Poslední pokus odstranit Wagnera, neprošel ani na jednání ÚVV. Jozef Wagner celou situaci vyřešil v prosinci 1995, kdy rezignoval na post člena předsednictva. Zůstal ve straně a stal se ve volbách lídrem kandidátky. Během tohoto období preference ČSSD opět strmě poklesly.⁵⁴

Silnou politickou stranou 1996 - 1998

Rok 1996 začal přípravami na rozhodující volební klání. Blízký spolupracovník Miloše Zemana Miroslav Šlouf tehdy vymyslel po vzoru polských socialistů koncept s autobusem Zemák. Miloš Zeman od února 1996 objížděl republiku a agitoval ve prospěch sociální demokracie. Zatímco ČSSD stoupaly preference, ODS se dostávala do pomyslné křeče. Horkým tématem byl souboj ODS a ČSSD, který mnohdy přecházel do osobní roviny Zeman X Klaus. Zemanovi pomohlo setkání s prezidentem Havlem, který chtěl využít rostoucí popularity ČSSD pro svou osobu a nevědomky přidal ČSSD na legitimitě. Volby skončily politickým patem. Vládní koalice získala 99 mandátů, rozhádaná opozice 101. ČSSD se podařilo dosáhnout úspěchu díky přesunu voličů od menších levicových stran. Dalším faktorem bylo oslovení lidí z dělnických a méně kvalifikovaných profesí a důchodců.⁵⁵

Oba muži předvolebního boje Václav Klaus a Miloš Zeman se ocitli ve schizofrenní situaci. Hlavní role v řešení krize se ujal Václav Havel, který navrhl menšinovou vládu stávající koalice výměnou za funkce pro ČSSD ve vedení Sněmovny.⁵⁶ Zeman se měl stát předsedou a Petra Buzková místopředsedkyní Sněmovny. Zeman nabídku přijal, aniž by ji jakkoliv konzultoval s vedením ČSSD. Mnozí mu vyčítali, že zrazuje

---

⁵⁴ KLABAN, Slavomír a kol. *Česká strana sociálně demokratická – Sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: JOB Publishing, 1998. s. 128 - 140. ISBN 80-902246-4-4.

⁵⁵ LINEK, Lukáš a LYONS, Pat. *Dočasná stabilita? - Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010*. Praha: SLON, 2013. 50,110 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

⁵⁶ OBČAN HAVEL. Režie: Pavel Koutecký a Miroslav Janek (2007)

sociálnědemokratický program výměnou za posty. ČSSD tak do jisté míry nezvládala přechod od malé strany k rozhodující opozici. V budoucnu musela ještě "dospět", aby se stala silnou při převzetí vládní odpovědnosti.⁵⁷ Přestože probíhala jednání o určitých programových ústupcích ze strany vládní koalice, k jejich naplnění nedošlo. V otázce funkcí již shoda dosažena byla. Zeman a Buzková stanuli v čele Sněmovny. Špidla, Machovec, Grulich a Wagner pak obsadili posty předsedů výborů. Na prvním povolebním jednání Ústředního výkonného výboru byl řešen osud tria Přemysl Janýr, Jiří Horák a Jiří Paroubek. Všichni tři před volbami otevřeně vystupovali proti Zemanovi. Janýr byl vyzván, aby ze strany odešel. Paroubek s Horákem byli v „pouze“ odsouzeni, že v předvolební kampani poškodili zájmy ČSSD.⁵⁸

Na podzim 1996 se odehrály první senátní volby, které dopadly pro ODS v prvním kole triumfem. Postoupilo 76 kandidátů ODS oproti 48 kandidátům ČSSD. Zeman sháněl podporu, kde se dalo. Využil komunistického neúspěchu. Do 2. kola postoupili pouze 4 kandidáti. Po společném jednání podporu KSČM získal. Komunisté si od dohody slibovali posun z pozice odstrčené a do jisté míry ignorované strany směrem k respektovanému politickému uskupení. Důležitou roli pak sehrála roztržka ve vládní koalici, kdy Zeman získal i hlasy KDU-ČSL. ČSSD nakonec získal 25 mandátů oproti 32 pro ODS.⁵⁹

Při hlasování o státním rozpočtu v závěru roku 1996 pro něj hlasovali sociálnědemokratičtí poslanci Jozef Wagner a Tomáš Teplík. Vedení ČSSD jejich chování ostře odsoudilo a navrhlo oba ze strany vyloučit, což Ústřední výkonný výbor schválil. Ukončení stranické příslušnosti obou rebelů velmi pomohlo Zemanovi. Čelil kritice, že za posty v čele Sněmovny vyměnil opoziční činnost sociální demokracie. S vyloučením Wagnera a Teplíka měla vládní koalice většinu a ČSSD již nenesla svůj díl odpovědnosti za její činnost. Zároveň odešel ze strany problémový Wagner, který byl v nemilosti vedení od aféry s fackou z roku 1995.⁶⁰

Na druhém bohumínském sjezdu v březnu 1997 byl Zeman opětovně zvolen předsedou strany. Na místopředsedkyni již nekandidovala Květoslava Kořínková, pro kterou byl hlavním důvodem formálnost její funkce. Karel Machovec, který se na minulém sjezdu stal prvním místopředsedou, tentokrát zvolen nebyl. Nahradil jej nekonfliktní, a především předsedu neohrožující Vladimír Špidla. Po volbách v roce 1996 se stal

---

⁵⁷ ŠABATA, Jan, 1997. Odkud přichází a kam jde sociální demokracie. In: ŠABATA, Jan a kol. *Odkud přichází a kam jde sociální demokracie*. Brno: Doplněk, 1997. s. 8 – 16. ISBN: 80-85765-74-8.

⁵⁸ MITROFANOV, Alexandr. *Za fasádou Lidového domu – Česká sociální demokracie 1989-98: Lidé a události*. Praha: AURORA, 1998. s. 162 - 172. ISBN 80-85974-41-X.

⁵⁹ PŠEJA, Pavel. *Stranické systémy České republiky – Politické strany a jejich vývoj 1989 – 1998*. Brno: CDK, 2005. s. 72 - 73. ISBN 80-7325-069-1.

⁶⁰ BEROUNSKÝ, Jiří. *Patnáct let České republiky*. Praha: Radioservis, 2013. s. 112. ISBN 978-80-87530-21-4.

Machovec předsedou zemědělského výboru. Ve funkci předsedy výboru se z radikálního opozičníka stal konstruktivní politik, který neváhal oponovat Zemanovi. Machovec, ale zůstal v boji proti Zemanovi sám. Důležitým momentem pro budoucí vývoj sociální demokracie byl neúspěch Zemanových chráněnců Ivana Havlíčka a Jany Volfové. Havlíčka nahradil jeho velký kritik Ivo Svoboda. Stalo se tak především díky aktivitě středočeských delegátů pod vedením Stanislava Grosse, kteří podpořili moravské kandidáty Vladislava Schroma a Zdeňka Škromacha. Jana Volfová se i přes tento dílčí neúspěch nadále udržela v Předsednictvu ÚVV, kam byla zvolena za velkého přispění sdružení Sociálnědemokratických žen, kterému předsedala.⁶¹

Česká strana sociálně demokratická pokračovala ve vymezování se vůči ODS a úřednické vládě Josefa Tošovského. Zeman opět využíval pro svou předvolební kampaň autobusu Zemák. Důležitým bodem jara 1998 byla tzv. Bamberská aféra. V souvislosti s ní dal o sobě naposledy vědět Karel Machovec, který nepřímo potvrdil existenci dohody mezi Čechošvýcarskými emigranty a ČSSD. Spočívala v přenechání několika míst v budoucí vládě ČSSD za finanční pomoc. Machovec byl v té době již prakticky politicky ve výslužbě. Díky svému vystupování proti Miloši Zemanovi nebyl zařazen na středočeskou kandidátku pro volby do Poslanecké sněmovny. Ani tato aféra, ale postavením ČSSD neotrásla. ODS měla daleko větší potíže s odštěpení části strany a její transformací v Unii Svobody.

Sociální demokracie vyhrála se ziskem 32,3%. Druhá skončila s 27,7% ODS. Třetí KSČM s 11%. Čtvrtá KDU-ČSL s 9% a pátá Unie svobody s 8,6%. Mandáty byly rozděleny následovně: ČSSD – 74, ODS – 63, KSČM – 24, KDU-ČSL – 20, Unie svobody – 19.⁶² Sociální demokracii se podařilo převzít elektorát republikánské strany, která se tak do Poslanecké sněmovny nedostala. Zároveň posílila své postavení u všech věkových skupin a u střední a nižší třídy.⁶³

Přestože sociální demokracie vyhrála volby, neměla většinu pro sestavení vlády, kterou s 102 mandáty držely ODS, KDU-ČSL a Unie svobody. Vzájemný odpor poznamenaný chováním Václava Klause v předchozí vládě, ale odsoudil tuto možnost k zániku. Druhou z variant byla vláda za premiérství Josefa Luxe (KDU-ČSL) společně s ČSSD a Uní svobody.⁶⁴ Zde bránila uzavření dohody osobní nevraživost Jana Rumla (US)

---

⁶¹ MITROFANOV, Alexandr. *Za fasádou Lidového domu – Česká sociální demokracie 1989-98: Lidé a události*. Praha: AURORA, 1998. s. 119 - 120. ISBN 80-85974-41-X.

⁶² VÝSLEDKY VOLEB A REFEREND. *Český statistický úřad. [on-line]*. [cit.: 9. dubna 2017]. Dostupný z: <http://www.volby.cz/>

⁶³ LINEK, Lukáš a LYONS, Pat. *Dočasná stabilita? - Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010*. Praha: SLON, 2013. 111, 141 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

⁶⁴ ZEMAN, Miloš. *Vzestup a pád české sociální demokracie*. Praha: Andrej Šťastný, 2006. s. 65. ISBN 80-86739-22-8.

vůči Miloši Zemanovi. V úvahu nepřipadala ani menšinová vláda ČSSD s podporou KSČM, která by neměla parlamentní většinu. Možnými variantami tak zůstávala velká koalice ČSSD a ODS, nebo tolerance menšinové vlády ČSSD od ODS. Po vzájemných jednáních došlo k podepsání Smlouvy o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice, která vešla ve známost, jako tzv. opoziční smlouva. ČSSD se tak spojila se svým úhlavním nepřítelem a duo Zeman x Klaus ve vzájemné podporovatele.⁶⁵

2.3. Činnost ČSSD v okrese Kutná Hora

Obnova a konsolidace ČSSD na okrese mezi roky 1989 - 1992

Prvotní kontakty mezi jednotlivými sociálními demokraty na okrese byly navázány již na sklonku roku 1989. 28. 12. 1989 byl zřízen Přípravný výbor sociální demokracie ve Zruči nad Sázavou. 21. 2. 1990 navázal Přípravný výbor v Sázavě a též měsíci také ve Vrdech. Velkým problémem byly finance. Na poštovné, výrobu propagačních materiálů, nebo k pronajmutí místností na schůze. Důvodem byla hlavně nízká členská základna, která k 7. 2. 1990 dosahovala pouze 10 členů na celém okrese.⁶⁶ Okresní výkonný výbor byl ustaven 25. 2. 1990 ve Zruči nad Sázavou. Byli zvoleni delegáti XXIV. obnovovacího sjezdu strany. Zpráva o vytvoření Okresního výkonného výboru (OVV) se díky uveřejnění v regionálním tisku rychle rozšířila. 27. 3. 1990 vznikla Místní organizace (MO) ČSSD ve Žlebech. Během měsíce května byl v rámci okresního tisku publikován článek s názvem „*Charakter a síla ČSSD*“, který měl za cíl přiblížit zejména mladé generaci historii a směřování sociální demokracie před nadcházejícími parlamentními volbami. Předvolebních mítinků se konalo celkem 9 s největší účastí ve Zruči nad Sázavou okolo 600 návštěvníků. Zbytek kampaně byl veden především místními rozhlasem, vylepováním plakátů, nebo osobní agitací jednotlivých členů strany.⁶⁷

První svobodné volby proběhly ve dnech 8. – 9. 6. 1990. Volby byly specifické. Jednalo spíše o referendum o komunistickém režimu, a nikoliv klasické soupeření politických stran. Občanské fórum zaznamenalo drtivé volební vítězství. Do České národní rady obdrželo 49,5% hlasů, což se rovnalo 127 mandátům. Důvodů bylo několik. Zejména OF bylo vnímáno, jako nositelem změn a spolu s podporou tehdy velmi populárního Václava Havla nemělo v ostatních stranách reálnou konkurenci. Druhou nejsilnější stranou

---

⁶⁵ VLÁDNEME NERUŠIT. Režie: Tomáš Kudrna (2007)

⁶⁶ Dopis V. Koželuha pro sekretariát ČSSD o činnosti strany – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

⁶⁷ Zápis OVV ČSSD Kutná Hora z 2. 6. 1990 - dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

se stala KSČ s 13,24%, třetí moravští nacionalisté z HSD-SMS s 10,03% a čtvrtá KDU s 8,42%.⁶⁸ Sociální demokracie při volební účasti 96,79 % oprávněných voličů, obdržela 296 165 hlasů, tzn. 4,11% a do České národní rady se nedostala. Celkově skončila v Čechách a na Moravě na šestém místě. Ve Středočeském kraji si vedla lépe. Zde byla volební účast 97,44% a sociální demokracie získala 38 589 hlasů, tzn. 4,83%. Obsadila páté místo. Na okrese Kutná Hora, ale oproti celorepublikovým výsledkům ČSSD propadla. Při volební účasti 97,73% získala pouze 2 177 hlasů, tzn. 3,81%. Kutnohorsko vygenerovalo 861 hlasů = 39,5%, Čáslavsko 689 hlasů = 31,6%, Zručsko 338 hlasů = 15,5%, Uhlířskojanovicko 194 hlasů = 9%, a Sázava 95 hlasů = 4,4%. Mezi obcemi byl nejlepší výsledek v Leděčce 9,09 % a mezi městy ve Zruči nad Sázavou 7,26%.⁶⁹

Po parlamentních volbách se představitelé kutnohorské ČSSD zaměřili především na formování kandidátních listin pro komunální volby naplánované na 24. 11. 1990. Kutnohorská sociální demokracie postavila celkem osm kandidátních listin, z toho pět ve městech. Volební kampaň nedosahovala svou aktivitou té před parlamentními volbami. Byla směřována do obcí s kandidátkami vyjma Bratčic a Chabeřic. Přesto zde dosáhla ČSSD značných úspěchů. Volební účast činila 80,57 %. Kandidáti sociální demokracie neuspěli pouze v Uhlířských Janovicích a ve Vrdech. Celkově získala sociální demokracie 8 komunálních zastupitelů. Obec Bratčice těžila po svém osamostatnění z dobrého výsledku sociální demokracie v Potěchách v předchozích volbách. Procentuální zlepšení zaznamenaly Chabeřice, Sázava, Uhlířské Janovice a Zruč nad Sázavou. Ve výsledku se odrazila vysoká aktivita členů sociální demokracie ze Zruče nad Sázavou. Čáslav a Vrdy zaznamenaly zhoršení, ačkoliv v Čáslavi se již nacházela největší organizace sociální demokracie na okrese založená v srpnu 1990. Zručsko vygenerovalo také největší počet mandátů 3, následovalo Kutnohorsko spolu s Čáslavskem po 2 (celkem 4) a Uhlířskojanovicko bez mandátu.⁷⁰

V povolebních vyjednáváních byla ČSSD úspěšná. V Chabeřicích obsadila post starosty a v Bratčicích místostarosty. V Kutné Hoře k místostarostovi přidala ještě místo radního. Post v radě získala také v Čáslavi. Z 8 zastupitelů tak 5 zastávalo vládnoucí funkce ve svých obcích. Vzhledem k volebnímu výsledku bylo možno takový stav považovat za úspěch, jak přednesl předseda OVV Kutná Hora Miroslav Hora na zasedání OVV.⁷¹

---

⁶⁸ BUREŠ, Jan; CHARVÁT, Jakub; JUST, Petr a ŠTEFEK, Martin. *Česká demokracie po roce 1989 – Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada Publishing, 2012. 108 - 113 s. ISBN 978-80-247-4283-0.

⁶⁹ Viz. Příloha č. 2

⁷⁰ Viz. Příloha č 3

⁷¹ Zpráva pro zasedání OVV v Kutné Hoře dne 13. 12. 1990 – dostupná na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

Do roku 1991 vstupovala kutnohorská ČSSD v počtu 7 místních organizací a 85 členů, z toho 12 žen. První zasedání OVV v roce 1991 se konalo 24. ledna 1991 v Uhlířských Janovicích. Hlavním předmětem jednání byla příprava Okresní výroční konference svolané na 9. 2. 1991. Byl stanoven počet delegátů, dohodnuto objednání autobusu na jejich svoz, schválen program konference a počet členů Okresního výkonného výboru na 16. 6 členů předsednictva, 7 řadových členů a 3 členové revizní komise. Důvodem stanovení počtu bylo, aby došlo k poměrnému zastoupení všech Místních organizací ČSSD. Bylo uvažováno, že by se mohly stát členkami OVV také dvě ženy, a to z MO Čáslav a MO Sázava.⁷²

Výroční okresní konference započala nejprve v duchu formalit, kdy byli přivítáni delegáti a zvoleno pracovní předsednictvo. Důležitým bodem byly zprávy o činnosti jednotlivých místních organizací. Zručská organizace byla jednou z neaktivnějších organizací v uplynulém roce. Pod její patronací proběhly tři velká setkání s hlavní účastníkem Slavomírem Klabanem. Aktivita MO Zruč nad Sázavou se odrazila v zisku jednoho mandátu nejenom ve Zručí, ale také v nedalekých Chabeřicích, kde získala ČSSD post starosty. Místní organizace v Sázavě vedená Karlem Flossem vynaložila v roce 1990 podobně velkou aktivitu, jako ve Zručí. Například pomocí při opravách Místního národního výboru, nebo organizací 1. máje. Čáslavská organizace byla založena téměř jako poslední, přesto byla díky věkovému průměru 35 let nejmladší. Skýtala největší perspektivu. MO Čáslav se zapojila nejenom do povolební činnosti na radnici, ale také do dalších organizací, jako byly živnostenský úřad, nebo okresní privatizační komise.⁷³ Hlavním cílem MO Uhlířské Janovice bylo nadále usilovat o znovuzískání družstva Konzum SD.⁷⁴ Za MO Vrdy bylo jeho předsedou Josefem Levinským konstatováno, že i přes neúspěch ve volbách nakonec získala ČSSD jeden mandát a post místostarosty. Následovalo vystoupení Slavomíra Klabana, který podpořil směřování sociální demokracie, jako nezávislé strany na Občanském fóru. Vyzdvihnul potřebu být otevření vůči bývalým reformním komunistům a skupině Obroda.

Ve volbách bylo zvoleno celkem 13 členů OVV. Zástupce za MO Žleby nebyl zvolen z důvodu neúčasti delegátů MO na okresní konferenci. Předsedou OVV byl zvolen kandidát MO Čáslav Milan Houska. 1. místopředsedou se stal Karel Žaloudek za MO Uhlířské Janovice a 2. místopředsedou Miroslav Edr za MO Zruč nad Sázavou. Řadovými členy Oldřich Brčák, Marcela Ciencialová, Karel Floss, Jiří Klečák, Vladimír Koželuh,

---

⁷² Zápis OVV ČSSD Kutná Hora z 28. 1. 1991- dostupné na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

⁷³ Projev předsedy MO ČSSD Čáslav – dostupný na sekretariátu OVV ČSSD Kutná Hora

⁷⁴ Prodejna potravin družstevního spolku včela - Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. června 2017

Josef Levinský, Jaroslav Marek, Jaroslav Roub, Jiří Starý a Jaroslav Štříbrný. Členy revizní komise přítel⁷⁵ Bechyně, Jan Finstrle a Antonín Pišan. Delegáty XXV. sjezdu byli za okres zvoleni Milan Houska a Karel Floss. Novou okresní tajemnicí byla zvolena Helena Židková s platností od 1. 3. 1991. Čestným předsedou OVV Kutná Hora byl zvolen Miroslav Hora. Byla podpořena kandidatura Jiřího Horáka na předsedu sociální demokracie.⁷⁶

Na jednání okresního výboru bylo schváleno uspořádání besedy s členem Předsednictva ÚVV Břetislavem Nedbálkem v březnu 1991. Nadcházející schůze měla jeden z plánovaných bodů jednání se skupinou Obroda.⁷⁷ V rámci březnového jednání okresního výboru byli kooptováni do OVV členové MO Čáslav Josef Kočí a Jan Finstrle. Bylo nově hlasováno o kandidátech do Ústředního výkonného výboru. Nominováni byli Karel Floss z MO Sázava a nově místo odstoupivšího M. Housky z MO Čáslav Jiří Starý taktéž z MO Čáslav.⁷⁸ Na XXV. sjezdu ČSSD byl Karel Floss zvolen do ÚVV. Jiří Starý obdržel status kandidáta ÚVV. Dubnová schůze se zaměřila na plánování 1. máje. Bylo rozhodnuto o pořádání tzv. Hvězdicové jízdy do Kamenné Lhoty, rodiště bývalého předsedy senátu v předválečném Československu Františka Soukupa.⁷⁹ Byla zřízena komise na vyhledání majetku ČSSD před únorem 1948.⁸⁰ Jiří Starý byl na OVV nominován do redakční rady okresního deníku Kutnohorské Obzory. Helena Židková byla navržena na členku předsednictva Sociálně demokratických žen.⁸¹ V červnu 1991 byl naplánován výjezd Waltera Komárka do Sázavy a Kutné Hory na besedu s občany, aby podpořil aktivitu místních stranických organizací. Se souhlasem byl přijat příspěvek Karla Flosse vyzývající na jednání ÚVV k větší levicovější politice ČSSD. To bylo v rozporu s tehdejší linií prosazovanou předsedou Jiřím Horákem.⁸² Po červencovém jednání byla zahájena jednání o instalaci pamětní desky Františka Soukupa v Kamenné Lhotě v parku místního zámku. OVV požádalo o finanční příspěvek na akci ÚVV. Odhalení desky bylo naplánováno na 28. 10. 1991 za účasti předsedy Jiřího Horáka. Závažným bodem červencové rozšířené schůze byla zpráva revizní komise. Došlo ke konfliktu ve věci finančních kompenzací za služební cesty předsedy OVV Milana Housky. Bylo

---

⁷⁵ Oslovení přítel/přítelkyně je běžným oslovením mezi sociálními demokraty. V zápise nebylo jméno pana Bechyně uvedeno.

⁷⁶ zápis z okresní konference ČSSD Kutná Hora z dne 9. 2. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutná Hora

⁷⁷ zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 21. 2. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

⁷⁸ zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 21. 3. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

⁷⁹ TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 138 - 139.

⁸⁰ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 17. 4. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

⁸¹ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 23. 5. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

⁸² Zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 19. 6. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

konstatováno, že některé cestovní doklady byly účtované dvakrát (jednou OVV, jednou ÚVV), nebo cesty z cela fingované. Bylo přijato ukládací usnesení příkazující sjednat nápravu do 31. 7. 1991. Předsedovi Houskovi bylo doporučeno, aby zvážil rezignaci na jednu z funkcí. (předseda OVV, ředitel firmy TESO). Dalším bodem, který musel být bez odkladu řešen, byla výpověď okresního sekretariátu z důvodu vrácení využívaných prostor původním majitelům. Byla vytipována nová lokalita za vyšší nájem, který musel být nejprve projednán ÚVV. Muselo dojít k zvýšení finančního příspěvku pro OVV. Řešila se také otázka zahájení výuky náboženství v mateřské škole v Uhlířských Janovicích, která byla členy ČSSD přijata velmi nelibě. Z akcí se uskutečnil dětský den v Čáslavi.⁸³ 11. 7. 1991 se konalo mimořádné zasedání OVV, které mělo jediný bod programu, a to problémy v proplácení cestovních příkazů předsedy OVV Milana Housky. Na základě šetření bylo zjištěno, že k pochybením předsedy Housky docházelo opakovaně. Milan Houska se zavázal všechny dluhy uhradit do 30. 9. 1991. OVV přesto na tajné poradě bez přítomnosti M. Housky rozhodlo o jeho odvolání z postu předsedy OVV pro ztrátu důvěry. Vedením byl do zvolení nového předsedy pověřen místopředseda Karel Žaloudek.⁸⁴ V září 1991 byl novým předsedou OVV zvolen Karel Žaloudek. Na postu 1. místopředsedy jej nahradil Jiří Starý. Do OVV byl kooptován Ladislav Leška z MO Čáslav. Byl konstatován úspěch „akce Benešov“, která spočívala v uspořádání výjezdů členů okresní organizace Kutná Hora na setkání s předsedou ČSSD Jiřím Horákem v Benešově. V rámci propagace ČSSD bylo přijato rozhodnutí o pravidelné distribuci Práva lidu v počtu 50 kusů do jednotlivých místních organizací a dále rozdávány na veřejná místa. Bylo rozhodnuto, že politických kulatých stolů konaných na okrese se budou účastnit předseda OVV, 1. místopředseda OVV a tajemnice OVV.⁸⁵ 10. 11. 1991 v 14:00 se uskutečnilo slavnostní odhalení pamětní desky Františka Soukupa plánované původně na 28. 10. 1991. Prostředky se podařilo sehnat díky aktivitě předsedy strany profesora Jiřího Horáka. Do 30. 9. 1991 nedošlo k uhrazení dlužné částky ze strany bývalého předsedy Housky. Bylo rozhodnuto o zaslání upomínky.⁸⁶ Na 4. 12. 1991 byla naplánována návštěva Waltera Komárka v Dusíkově divadle v Čáslavi, která proběhla za účasti cca 300 lidí. Bylo rozhodnuto o zaměstnání Jiřího Vavřiny od 1. 1. 1992, jako okresního volebního manažera do konce volební kampaně. Každá místní organizace měla zvolit svého zástupce do okresního volebního

---

⁸³ Zápís z jednání rozšířeného OVV Kutná Hora ze dne 3. 7. 1991 – Dostupné za sekretariátu OVV Kutná Hora

⁸⁴ Zápís z mimořádné schůze OVV Kutná Hora z dne 11. 7. 1991 – Dostupné na sekretariátu OVV Kutná Hora

⁸⁵ Zápís ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 5. 9. 1991 – Dostupné na sekretariátu OVV Kutná Hora

⁸⁶ Zápís ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 2. 10. 1991 – Dostupná na sekretariátu OVV Kutná Hora

štábu.⁸⁷

V roce 1991 nevznikla žádná nová místní organizace. Počet členů zůstával téměř totožný, jako rok předcházející. Kutnohorská ČSSD měla celkem 7 místních organizací s 82 členy. Místní organizace ve Žlebech v roce 1991 nevykazovala žádnou činnost. Byla provedena řada významných akcí, jako Dětský filmový festival v Sázavě, dětský den v Čáslavi s názvem „Skok do prázdnin“, nebo divadelní představení pro děti v Kutné Hoře. Po turbulentním roce 1991, který byl poznamenán zejména problémy s proplácením cestovních náhrad předsedy OVV ČSSD Milana Housky, vstupovala kutnohorská sociální demokracie do volebního roku konsolidovaná s pevnou členskou a organizační základnou.

Na prvním jednání OVV v novém roce 1992 byli zvoleni kandidáti do České národní rady v pořadí Jan Finstrle, Miroslav Edr, Jiří Klečák, Jiří Starý a Karel Floss. Byl schválen jak volební, tak provozní rozpočet OVV na rok 1992.⁸⁸ Výroční okresní konference začala rezignací předsedy OVV Karla Žaloudka. Novým předsedou OVV byl zvolen Miroslav Edr (MO Zruč nad Sázavou), 1. místopředsedou Jiří Starý (MO Čáslav) a 2. místopředsedou Jan Finstrle (MO Čáslav). Členy OVV se stali Josef Kočí, Ladislav Leška, Bohumila Chalupová (všichni MO Čáslav), Irena Flossová, Jaroslav Marek (oba MO Sázava), Vladimír Koželuh, Jiří Klečák, Oldřich Brčák (všichni MO Kutná Hora), Antonín Urban ml., Karel Žaloudek (oba MO Uhlířské Janovice), Jaroslav Roub (MO Zruč nad Sázavou), Josef Levinský, Antonín Pišan (MO Vrdy) a Luboš Kořínek (MO Žleby). Do kontrolní komise byli zvoleni Kamila Karafiátová (MO Čáslav), Josef Opl (MO Uhlířské Janovice) a Ladislav Mrkvička (MO Žleby). Následoval bod, kdy bylo projednáváno zařazení profesora Zdeňka Jičínského na kandidátku pro parlamentní volby za okres Kutná Hora. Návrh přišel z ústředního volebního štábu. Proti tomuto dosazení s hora se delegáti konference postavili. Stejně reagovali i v případě ostatních takto přidělených kandidátů, jako například Kučerovi, Vrbovi, nebo Sachrovi. Důvodem bylo upozadění vlastních kandidátů nominovaných okresy. Odboj okresních delegátů měl svůj následek. Na kandidátku nebyl zařazen Jiří Starý nominovaný MO Čáslav. Stejný odpor, jako proti ústředí, byl vznesen také proti synovi Valtera Komárka Martinovi. Ten dle sdělení přítomných aktivně zasahoval do sestavování kandidátek. Bylo přijato usnesení, které vyzývalo vedení, aby se drželo schválené směrnice ÚVV. Doporučovala sestavování kandidátek na základě okresních nominací. Na jednání vystoupil čestný předseda Slavomír Klaban, který poukázala na roztržičnost socialistů. Neodmítl přijímání bývalých komunistů, ale ohradil se proti spolupráci s KSČM. Předal diplomy zakládajícím členům

---

⁸⁷ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 11. 12. 1991 – Dostupná na sekretariátu OVV Kutná Hora

⁸⁸ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 8. 1. 1992 – Dostupný na sekretariátu OVV Kutná Hora

na okrese. Oldřichu Brčákovi, Miroslavu Edrovi, Karlu Flossovi, Ireně Flossové a Bohumír Lichorobiecovi. Na závěr bylo přijato usnesení podporující Jiřího Horáka ve funkci předsedy ČSSD. Podporu získal také Václav Havel na post prezidenta v dalším volebním období.⁸⁹

Během jara došlo k předání případu dlužné částky bývalého předsedy Milana Housky na ÚVV do právního oddělení. Od dubna 1992 probíhaly okresní tzv. kulaté stoly politických stran vyjma ODS, ODA, republikánů a KAN⁹⁰. Zúčastněné strany se dohodly na podmínkách plakátování. Bylo naplánováno představení všech kandidátů za okres do zákonodárných sborů. ČSSD se nezúčastnila, protože účast odmítly i další politické strany. Probíhaly tradiční akce, jako kladení věnců v období 1. máje a výročí konce 2. světové války. Uskutečnily se předvolební debaty poslance Chromého za slabé účasti obyvatelstva. Bohužel OVV muselo rozhořčeně konstatovat, že se těchto besed neúčastní kandidáti strany za okres.⁹¹ Ani po kritice se kvalita volebních mítinků příliš nezlepšila, zatímco v tradičně silných Zruči nad Sázavou či Sázavě měly úspěchy. V Kutné Hoře a Vrdech skončili neslavně. Místní organizace v Sázavě uspořádala žákovský turnaj ve fotbale s kandidáty za okres a dechovou hudbou. Celkově mimo silné oblasti nebyl o akce ČSSD zájem. Usnesením OVV bylo doporučeno ČSSD zaměřit se na spolupráci se stranami s podobným programem, které ubírají sociální demokracii hlasy.⁹²

Druhé volby do České národní rady se konaly 5. – 6. 6. 1992. Československá sociální demokracie při volební účasti 85,08 % oprávněných voličů, obdržela 422 736 hlasů, tzn. 6,53% a do České národní rady tentokrát pronikla. Je zajímavé sledovat, že nejsilnější voličskou složkou sociální demokracie byli prvovoliči.⁹³ Celkově skončila v Česku na třetím místě se ziskem 16 mandátů. Ve Středočeském kraji byla volební účast větší 87,75% a větší byl i procentuální výsledek sociální demokracie. Získala 49 411 hlasů, tzn. 6,82%. Obsadila opět páté místo. Československá sociální demokracie si polepšila i na okrese Kutná Hora. Při volební účasti 89,17% získala 3 825 hlasů, tzn. 7,26%. Oproti roku 1990 došlo k nárůstu počtu obcí o 27⁹⁴ na 84 z toho 5 měst. Kutnohorsko vygenerovalo 1400 hlasů = 36,6%, Čáslavsko 1351 hlasů = 35,3%, Uhlířskojanovicko 432 hlasů = 11,3%, Zručsko 382 hlasů = 10% a Sázava 260 hlasů = 6,8%. Mezi obcemi byl nejlepší

---

⁸⁹ Zápis z výroční konference ČSSD okresu Kutná Hora ze dne 13. 3. 1992 - Dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

⁹⁰ Klub angažovaných nestraníků

⁹¹ Zápis ze schůze OVV ze dne 6. 5. 1992 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

⁹² Zápis ze schůze ČSSD ze dne 17. 6. 1992 – dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

⁹³ LINEK, Lukáš a LYONS, Pat. *Dočasná stabilita? - Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010*. Praha: SLON, 2013. 141 s. ISBN 978-80-7419-160-2.

⁹⁴ Adamov, Bernardov, Bludov, Brambory, Bratčice, Dolní Pohled, Drobovice, Hlízov, Horka I, Horky, Horušice, Hraběšín, Kobylnice, Močovice, Paběnice, Semtěš, Schořov, Souňov, Staroč, Sudějov, Svatý Mikuláš, Šebestěnice, Štipoklasy, Třebešice, Třebětín, Třebonín, Vodranty

výsledek v Semtěši 12,68 % a mezi městy v Uhlířských Janovicích 11,34%. Oproti předchozím volbám posílila oblast Čáslavi, Uhlířských Janovic a Sázavy. Kutnohorsko a zejména Zručsko zaznamenaly ztráty.⁹⁵

Dlouhé období nejistoty 1992 - 1996

Na zářijové schůzi OVV byla provedena kontrola stavu členské základny. Celkem měla ČSSD na Kutnohorsku 62 členů. MO Čáslav – 15, MO Sázava – 12, MO Kutná Hora – 11, MO Uhlířské Janovice – 7, MO Vrdy – 7, MO Zruč nad Sázavou – 6 a MO Žleby 5. Do ÚVV byl zvolen Karel Floss. Byla naplánována spolupráce s okolními okresy, jako Chrudim či Pardubice v rámci posílení role ČSSD v regionu. Jednotlivým místním organizacím byl zadán úkol započít pracovat na shánění lidí pro postavení kandidátek v obcích pro komunální volby v roce 1994.⁹⁶ Na říjnovém jednání byla pozitivně hodnocena akce OVV „Cesta pohádkovým lesem“, které se zúčastnilo na 200 dětí. Byla vyjádřena podpora Karlu Flossovi, aby na ÚVV prosazoval postup omezující pronikání bývalých komunistů do vrcholových pozic v ČSSD. Karel Floss byl také navržen do Předsednictva Ústředního výkonného výboru. Byla schválena kandidatura předsedy Jiřího Horáka na další funkční období. Delegátem sjezdu byl zvolen předseda OVV Miroslav Edr. Okresní tajemnice bylo pověřena organizací „kulatých stolů“ podobných těm před volbami za účelem zajištění spolupráce na okrese.⁹⁷ V listopadu 1992 naplánoval Okresní výkonný výbor konání okresní konference na 9. 1. 1993 v Kutné Hoře. Byl stanoven klíč pro delegáty jednotlivých MO na 1:3. Bylo schváleno konání „kulatých stolů“ bez účasti Levého bloku. Poslanecké dny probíhaly nadále úspěšně. Byla přijata dvě ukádkací usnesení pro Karla Flosse. První odsuzovalo návrh přítele Trgini, aby byli z Československé strany sociálně demokratické vyloučeni všichni členové, jejichž jméno je uvedeno na seznamech StB. Bylo schváleno, aby došlo k prosazení křesťanských témat do celkového programu strany. Byla naplánována mikulášská nadílka pro děti sociálně slabých spoluobčanů.⁹⁸

Do nové České republiky vstupovala Československá sociální demokracie vnitřně rozhádaná uzavřená do svých problémů, což těžce nesli také straníci na okrese Kutná Hora. Jako již tradičně, byl začátek roku spojen s pořádáním okresní konference ČSSD. Tentokrát se uskutečnila 9. ledna 1993 v Kutné Hoře. Předsedou Okresního výkonného

---

⁹⁵ Viz. Příloha č. 4

⁹⁶ Zápis ze schůze OVV ze dne 9. září 1992 – dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

⁹⁷ Zápis ze schůze OVV ze dne 21. 10. 1992 – dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

⁹⁸ Zápis ze schůze OVV ze dne 18. 11. 1992 – dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

výboru se stal Karel Žaloudek (MO Uhlířské Janovice). Dále byli zvoleni: 1. místopředseda Miroslav Edr (MO Zruč nad Sázavou), 2. místopředseda Josef Kočí (MO Čáslav). Členy OVV: Irena Flossová, přítel Hájek (oba MO Sázava), Vladimír Koželuh, Oldřich Brčák (oba MO Kutná Hora), Antonín Pišan (MO Vrdy), Ladislav Leška (MO Čáslav), Jaroslav Roub (MO Zruč nad Sázavou) a Antonín Urban (MO Uhlířské Janovice). Členy revizní komise byli zvoleni Kamila Karafiátová a Jan Finstrle (oba MO Čáslav) a Jiří Klečák (MO Kutná Hora). Delegátem sjezdu byl zvolen Karel Žaloudek. Členem ÚVV za okres Kutná Hora se stal Karel Floss. V rámci debaty s předsedou strany Jiřím Horákem byly vyjádřeny kritické hlasy na vnitřní situaci v ČSSD vyzývající k celkové konsolidaci strany. Zejména příklon k ODS a činnost tzv. konstruktivní opozice, byla vnímána velmi negativně. Vedla k odlivu členské základny. Kritika směřovala nejenom na předsedu Horáka, ale na celé vedení strany. Dalším kritickým bodem debaty bylo angažování bývalých členů KSČ, nebo jiných politických stran do struktur strany na úkor řádných zástupců z okresů. To se odrazilo například v členské základně v Čáslavi. Odešlo více jak 50% členů. Revizní komisí bylo konstatováno, že stále nebyl dořešen proces zpronevěry peněz bývalým předsedou OVV Milanem Houskou. Vzhledem k tomu, že dluh nepřesáhl 1500 Kč, nebylo možné na Milana Housku podat žalobu. Situace se stala neřešitelnou. Všichni delegáti okresní konference upírali své naděje k nadcházejícímu březnovému sjezdu, který reformuje a změní směřování strany.⁹⁹

Na prvním jednání nového OVV byla ve funkci okresní tajemnice potvrzena Helena Židková. Pozitivně bylo vedením přijato odmítnutí celého Středočeského kraje podporovat na předsedu strany Miloše Zemana. Naopak byla vyjádřena podpora kandidatuře stávajícího předsedy Jiřího Horáka. Je zde patrný rozpor oproti počínání na okresní konferenci. Lidé požadovali změnu v chování stranického vedení, nikoliv výměnu předsedy. Přesto na konferenci zaznívaly negativní hlasy i vůči předsedovi strany a jeho spolupracovníkům.¹⁰⁰ Koncem ledna se uskutečnilo jednání ÚVV. Došlo ke sporu dvou skupin. Zemanovské a Horákovy. Tím bylo paralyzováno jednání ohledně stanov. Ve věci vyhotovení nového programu se podařilo dosáhnout dohody. Situace okresní organizace byla velmi vážná. Nebyly vypláceny z ústředí peníze na činnost sekretariátu. Byl zaslán blahopřejný a zvací dopis pro nového předsedu ČSSD Miloše Zemana.¹⁰¹ Během letních měsíců byl nucen z postu zastupitele a radního v Čáslavi odstoupit pro neslučitelnost funkcí Jiří Vavřina, který nastoupil nově, jako vedoucí stavebního odboru na Městském úřadě v Čáslavi. Nahradila jej členka ČSSD Bohumila Chalupová. Do rady města byla

⁹⁹ Zápis z jednání okresní konference ČSSD z 9. 1. 1993 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰⁰ Zápis ze schůze OVV z 27. 1. 1993 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰¹ Zápis ze schůze OVV z 10. 3. 1993 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

zvolena členka ODS paní Matějková. Pro nadcházející komunální volby byla do regionálního volebního štábu zvolena Helena Židková. 23. června 1993 byl uskutečněn výjezd předsedy ČSSD Miloše Zemana na okres Kutná Hora. Konaly se poslanecké dny a naplánovány termíny na 2. pololetí. V Čáslavi byl zřízen klub Mladých sociálních demokratů, jehož prvním předsedou se stal Jiří Vavřina. MSD v rámci své aktivity iniciovala besedu s Pavlem Dostálem a Václavem Erbenem.¹⁰² Hospodářská situace okresního sekretariátu se během roku 1993 nadále zhoršovala. Okresní výkonný výbor byl nucen v rámci ušetření části nájmu odřeknout pronajímání jedné z místností. Byla projednána možnost využívat pro schůze OVV prostory místního Svazu žen v Kutné Hoře. Jednotlivé místní organizace měli problém s vybíráním členských příspěvků. Okresní konference v novém roce byla naplánována na 22. ledna 1994 opět v Kutné Hoře. Klíč pro volbu delegátů zůstal 1:3. Důležitým bodem bylo navržení Karla Flosse, jako kandidáta do Senátu ČR.¹⁰³

V roce 1993 strana nadále oslabovala a hledala svou tvář. Nejenom na okrese, ale v celé České republice. S Milošem Zemanem dostala sice nový směr, který se, ale ještě nestačil plně projevit. Díky značným finančním problémům byla činnost sociální demokracie do jisté míry paralyzována. Přesto se podařilo uspořádat několik významných akcí. Jednou z nich byla návštěva Miloše Zemana na okrese, která se těšila hojné účasti obyvatelstva.

Okresní konference začala ostrou kritikou 1. místopředsedy Miroslava Edra. Apeloval na svědomitou práci lidí, kteří kandidují a budou zvoleni do funkce v rámci Okresního výkonného výboru. Narážel tak na dosavadní liknavou aktivitu stávajícího předsedy OVV Karla Žaloudka. V rámci voleb bylo zvoleno nové vedení v následujícím složení: předseda OVV Jan Finstrle (MO Čáslav), 1. místopředsedkyně OVV Irena Flossová (MO Sázava), 2. místopředseda OVV Miroslav Edr (MO Zruč nad Sázavou), členy OVV Jiří Klečák a František Záleský (oba MO Kutná Hora), Antonín Pišan (MO Vrdy), Antonín Urban (MO Uhlířské Janovice). Členy revizní komise byli zvoleni Vladimír Koželuh (MO Kutná Hora), Ladislav Leška (MO Čáslav) a přítel Hájek (MO Sázava). Karel Floss byl jednomyslně schválen jako kandidát do Senátu ČR. Na další období byla ve funkci tajemnice potvrzena Helena Židková. V rámci diskuze byl hlavní apel na konsolidaci ČSSD, která by se měla stát hlavním protivníkem k ODS. Začít získávat větší preference mezi obyvatelstvem, které je s politikou vládní koalice nespokojené. Druhé místo bylo cílem sociální demokracie již v nadcházejících

---

¹⁰² Zápis ze schůze OVV ze dne 16. 9. 1993 – dostupný na sekretariátu v Kutné Hoře

¹⁰³ Zápis ze schůze OVV ze dne 30. 11. 1993 – dostupný na sekretariátu v Kutné Hoře

komunálních volbách na podzim roku 1994. Ve volbách do Senátu ČR bylo za úspěch ČSSD považováno, pokud z celkového počtu kandidátů postoupí 2/3 do 2. kola. ČSSD měla být pevnou opoziční stranou nabízející reálné alternativy. V rámci posílení své pozice opustit Realistický blok. Dalším bodem diskuze byl nový systém členských příspěvků. Zaváděl dva druhy placení. Řádný členský příspěvek, který musel platit každý. Nově tzv. volební kupón, který byl postavený na dobrovolnosti. Strana získávala dodatečné finanční prostředky. K tomuto bodu bylo přijato vyzývací usnesení směrem k vedení strany, které nabádalo v rámci finančních úspor k zeštíhlení stranického aparátu. Ve věcech organizačních nedošlo v roce 1993 k výrazným změnám. Počet místních organizací se ustálil na čísle sedm. Členská základna nadále oslabovala. Počet členů byl na začátku roku 71. Na konci roku pak 65. Nezáměr celkově vstupovat do řad sociální demokracie nebyl, ale jen na Kutnohorském okrese. Dělo se tak po celém kraji.¹⁰⁴ Hlavním bodem únorového jednání OVV byla příprava na komunální volby. Byly schváleny dvě varianty rozpočtu. Jedna normální ve výši 100 000 Kč a druhá úsporná 60 000 Kč. Pro případ, že by se stranickým funkcionářům nepodařilo sehnat sponzorské dary. Projednáván byl také monitoring vystoupení politiků konkurenčních politických stran, který byl zásadně odmítnut. Ve věci problémů ve vedení strany byla též odmítnuta možnost uspořádání mimořádného sjezdu. Naopak bylo apelováno na spolupráci v rámci předsednictva strany.¹⁰⁵ 22. března 1994 se uskutečnilo další jednání. Byla probírána situace okolo výroků Miloše Zemana, který v rámci snahy o získání voličů ostatních politických stran vzbuzoval v členech OVV obavu z přílišného podbízení se. Proběhla příprava komunálních voleb, která byla neslavná. Kandidátů do komunálních voleb nebylo mnoho. OVV Kutná Hora, tak akceptovalo možnost zajistit postavení kandidátek skrze spolupráci s ostatními stranami, jako LSNS, nebo OH.¹⁰⁶ 20. dubna 1994 byla vypracována příprava komunálních voleb. Kandidáti měli povinnost chodit na všechna jednání konkurenčních politických stran, nebo obecních zastupitelstev a podávat podrobný monitoring okresní tajemnici. Došlo tak k direktivnímu nařízení praktik odmítnutých na minulé schůzi. Byly naplánovány další poslanecké dny za účasti poslance Jozefa Wagnera. Díky aktivitě členů strany měl počet podaných kandidátek přesáhnout stav v roce 1990.¹⁰⁷ Květnová schůze začala kritikou vedení, které si nejprve vyžádalo přeložení jednání OVV. Měli se jej zúčastnit členové ústředního volebního štábu a místopředseda strany Morávek. Přesto nedorazil nikdo. Takové chování vyvolalo ve členech OVV značné rozhořčení. Hlavní bod

---

¹⁰⁴ Zápis z okresní konference ČSSD Kutná Hora z 22. ledna 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰⁵ Zápis schůze OVV Kutná Hora z dne 23. 2. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰⁶ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 22. 3. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰⁷ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 20. 4. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

projednání komunálních voleb se tímto nekonal. Ostrá výměna názorů probíhala také mezi členy OVV, kdy se navzájem kritizovali za neúčast na besedě poslance J. Wagnera v Malešově. Kritice se nevyhnuly jednotlivé místní organizace, které vyjma Sázavy neplnily své povinnosti ve věci členských příspěvků. V zápisu se objevila zmínka o dnes populárních „HOAXech“. OVV v rámci usnesení apelovalo na ověřování zpráv z medií skrze hodnověrné zdroje, které ale nebyly specifikovány. Z akcí proběhlo v měsíci květnu tradiční kladení věnců.¹⁰⁸ Během léta došlo k jednání o aktivizaci místní organizace v Uhlířských Janovicích, která upadala. Novým zástupcem byl od září 1994 Jaroslav Filip. Ve Vrdech došlo k problému s kandidátní listinou, když se členové místní organizace rozhodli postavit kandidátku společně s KSČM. Ačkoliv s tím původně na červnové schůzi OVV souhlasilo, později zaujalo neutrální stanovisko. V září již byla případná koalice hodnocena, jako problémová díky nátlaku na OVV od předsednictva strany.¹⁰⁹ V rámci předvolební kampaně byly pořádány mítinky a besedy s poslanci parlamentu J. Wagnerem a J. Bláhou. Tématem besed byl bytový zákon a penzijní připojištění. Probíhalo rozdávat programových materiálů a výlepy plakátů. Některé místní organizace disponovaly vedle centrálního také místním volebním programem. Jednalo se o MO Sázava, Zruč nad Sázavou, Čáslav a Kutnou Horu. Kampaň byla poznamenána nedostatkem finančních prostředků.¹¹⁰

Co do počtu kandidátních listin pro komunální volby v roce 1994 došlo v kutnohorské sociální demokracii ke zvýšení jejich počtu. To se pozitivně odrazilo i v zisku hlasů, celkových procent i mandátů. Bylo postaveno 10 kandidátních listin, z toho 5 ve městech. Volební účast činila 67,51 %. Kandidátky České strany sociálně demokratické získaly 26 620 hlasů, tzn. 5,40%. ČSSD tentokrát neuspěla pouze ve Vrdech. Kandidáti nominovaní sociální demokracií obsadili 21 pozic komunálních zastupitelů. Oproti předchozím komunálním volbám došlo ke zlepšení zejména v Bratčicích, Čáslavi, Sázavě a Zručí nad Sázavou. V Uhlířských Janovicích procentuální výsledek sice klesl, ale sociální demokracie získala jeden mandát. Největší počet mandátů získalo Čáslavsko – 7 (zlepšení o 5), následované Sázavou a Zručskem s 5 (zlepšení o 4 a 2), Kutnohorsko obdrželo 4 a Uhlířské Janovice 1. V rámci povolebních vyjednávání obsadila Česká strana sociálně demokratická na Kutnohorsku posty tři starostů, jednoho místostarosty a dvou radních.¹¹¹

Výroční okresní konference konaná 21. ledna 1995 v Kutné Hoře v klíči 1:3 začala

---

¹⁰⁸ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 25. 5. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁰⁹ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 7. 9. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁰ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 2. 11. 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹¹ Viz. Příloha č. 5

tradičně negativně. Kritizován byl nejenom nízký počet členů strany na okrese, ale zejména odtrženost vedení od OVV a místních organizací. Za celý rok 1994 nebyl nikdo z vedení přítomen, ani na jednom zasedání OVV. Velmi kriticky byla delegáty hodnocena možnost vytvoření v rámci reorganizace územního uspořádání jeden kraj středních Čech a Prahy. Paradoxně ke kritice předsedy Jana Finstrleho se přidali také lidé zastupující na konferenci vedení, a to Jana Volfová a Karel Machovec. Byla projednána finanční situace nejenom okresní organizace, která hospodařila se schodkem 13 000 Kč, ale zejména strany. Její konsolidované dluhy dosáhly za rok 1994 výše 120 000 000 Kč a ohrožovaly samou existenci strany. Z důvodu nedostatku financí obtížně fungovala také místní organizace Mladých sociálních demokratů. Bylo navrženo, aby poslanci zvolení za ČSSD přispívali finančně na činnost strany. Přesto byla konsolidace strany během roku 1994 hodnocena pozitivně. Zejména výstupy Miloše Zemana, Václava Grulichy a Stanislava Grosse byly přijímány s povděkem. Kritika zazněla na činnost médií. Jako jediné objektivní médium bylo hodnoceno Rudé Právo s výjimkou komentářů Alexandra Mitrofanova. Bylo přijato usnesení, aby došlo k obnovení týdeníku Právo lidu. Ve věci celostátní politiky byla prodiskutována možnost koalice s KDU-ČSL, která byla delegáty vyhodnocena jako riziková. Podpořeno bylo stanovisko, že ČSSD měla být stranou samostatnou přijímající členy z ostatních stran, pokud projeví zájem. V rámci okresní struktury nebyla zřízena žádná nová místní organizace. Počet členů za rok 1994 stoupl o šest na 71. Ve volbách byl opět zvolen předsedou Jan Finstrle (MO Čáslav), 1. místopředsedkyní Irena Flossová (MO Sázava), 2. místopředsedou František Záleský (MO Kutná Hora). Členy Okresního výkonného výboru byli zvoleni Miroslav Edr (MO Zruč nad Sázavou), Josef Levinský (MO Vrdy), Miroslav Filip (MO Uhlířské Janovice) a JUDr. Egidy Jan (MO Kutná Hora). Za členy revizní komise byli zvoleni Vladimír Koželuh (MO Kutná Hora), Ladislav Leška (MO Čáslav) a Jaroslav Hájek (MO Sázava). Delegátem sjezdu okresní konference byl zvolen Jan Finstrle. Post člena Ústředního výkonného výboru obhájil Karel Floss (MO Sázava). Na post předsedy strany byl podpořen Miloš Zeman. Konferencí bylo OVV uloženo, aby na svém prvním jednání potvrdilo ve funkci tajemnice Helenu Židkovou.¹¹²

13. března 1995 se konaly opakované komunální volby v obci Petrovice I. I přes původní ideu postavit zde kandidátku nebyl záměr realizován. Byla vyvíjena aktivita ke zlepšení práce v MO Žleby, která dlouhodobě nespolečně pracovala. Probíhaly poslanecké dny za účasti S. Grosse. Na regionální konferenci byl Karel Machovec zvolen předsedou organizace. Lídrem pro parlamentní volby v roce 1996 byl zvolen S. Gross. Na předsedu

---

¹¹² Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 21. ledna 1995 – dostupná na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

strany byl podpořen Miloš Zeman. Na místopředsedy potom Petra Buzková, Václav Grulich, Karel Machovec a Vladimír Špidla. Členové OVV se zúčastnili odborářské stávky na Staroměstském náměstí 25. března 1995. OVV rozhodlo o vytvoření klubu sociálnědemokratických zastupitelů, jehož realizaci byl pověřen F. Záleský.¹¹³

Předmětem květnového jednání bylo hlavně zhodnocení sjezdu. Pozitivně bylo přijato zvolení nového vedení. Manželé Flossovi ocenili vznik křesťansko-sociální platformy. V souvislosti s tím bylo předsedovi Miloši Zemanovi vytýkáno, aby byl ve věci přístupu ke křesťanům citlivější. Důležitým bodem sjezdu bylo odmítnutí spolupráce s KSČM a republikány, které bylo hodnoceno velmi kladně. OVV naplánovalo výjezd Miloše Zemana na okres Kutná Hora na 18. května 1995.¹¹⁴ Červnové setkání OVV se neslo v duchu debaty nad kandidátkou do parlamentních voleb. Okres měl nominovat dva kandidáty a jednoho náhradníka. Vzhledem k tíživé finanční situaci byly jednotlivé místní organizace požádány o půjčku na provoz okresního sekretariátu. Veškeré nákladové položky určené k proplacení měly být do budoucna poukázány na domovské místní organizace člena, který ji podá.¹¹⁵

29. listopadu 1995 proběhla již druhá okresní konference. Kritika se soustředila pouze na financování strany. Stanislav Gross informoval delegáty o úvěru 10 000 000 Kč na předvolební kampaň. Odmítl říci podrobnější informace. Byl vznesen požadavek na předložení hospodaření celého Ústředního výkonného výboru, když lidé z okresních a místních organizací si musejí veškeré náklady hradit z vlastních zdrojů. V rámci posílení úspor bylo rozhodnuto o zavedení tzv. prioritních nákladů okresního sekretariátu, které budou v kompetenci okresní tajemnice. Situace okresu byla tak špatná, že bylo dluženo i na nájemném za sekretariát. Byl schválen návrh na zajištění nových a levnějších prostor OVV v Kutné Hoře. Všichni delegáti se shodli, že klíčem k vyřešení finančních obtíží je vyhrát volby a získat tak dostatečně velký příspěvek od státu. Hlavním bodem konference bylo zvolení kandidátů do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR a Senátu ČR. Do Poslanecké sněmovny byli nominováni Milan Urban (MO Čáslav), Aleš Čížek (MO Sázava), Slavomír Klaban. Do Senátu ČR potom Karel Floss (MO Sázava). V souvislosti s kandidátkou do sněmovny bylo přijato usnesení ukládající pečlivé zvážení zařazení nově přichozích členů strany na přední místa na kandidátkách. V bloku voleb byl předsedou Okresního výkonného výboru zvolen Milan Urban, 1. místopředsedkyní Irena Flossová (MO Sázava), 2. místopředsedou Miroslav Edr (MO Zruč nad Sázavou), členy OVV Alois Procházka (MO Zbraslavice), František Záleský (MO Kutná Hora), Josef Levinský (MO

¹¹³ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 12. 4. 1995 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁴ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 3. 5. 1995 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁵ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 21. 6. 1995 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

Vrdy) a Jan Finstrle (MO Čáslav). Revizní komise v další období pracovala ve složení Vladimír Koželuh (MO Kutná Hora), Jaroslav Hájek (MO Sázava) a Miroslav Semrád (MO Čáslav).¹¹⁶

Rok 1996 začal předvolebním mítinkem ve Zruči nad Sázavou pro poslance Michala Krause a místopředsedu strany Karla Machovce 10. ledna 1996. 15. února 1996 proběhla celodenní návštěva Stanislava Grosse na okrese spojená s besedou se studenty. Opět se objevil problém s neúčastí některých členů OVV na jednání OVV. Neúčastnili se ani jejich náhradníci, což do jisté míry omezilo akceschopnost OVV.¹¹⁷ Kampaň pokračovala v podobném duchu, jako předešlá aktivita. Ostrou se stala po příjezdu autobusu „Zemák“ na okres 19. března 1996. Během měsíců dubna a května probíhaly poslanecké dny za účasti Jana Bláhy a Karla Machovce. Hlavní mítink se uskutečnil 24. května 1996. Návštěva pivovaru a průmyslového závodu ČKD v Kutné Hoře, dětský den v Čáslavi, setkání s občany ve Zruči nad Sázavou a nakonec ples v Sázavě.¹¹⁸ Neustále probíhala vylepovací akce po celém okrese a rozdávání časopisu Rozhlas, kde měla sociální demokracie vyhrazenou jednu stránku.¹¹⁹

Stabilní pozice ČSSD na okrese Kutná Hora 1996 – 1998

Posilování České strany sociálně demokratické v předvolebních průzkumech se odrazilo také na celkovém volebním zisku v parlamentních volbách na přelomu května a června 1996. ČSSD při volební účasti 76,41 % oprávněných voličů, obdržela 1 602 250 hlasů, tzn. 26,44%. Nárůst v počtu hlasů oproti roku 1992 byl téměř o 1 200 000. Celkově skončila na druhém místě za vítěznou Občanskou demokratickou stranou s 61 poslaneckými mandáty. Ve Středočeském kraji byla opět volební účast větší 78,35%, ale volební výsledek oproti celorepublikovému již nikoliv. Sociální demokracie získala 171 168 hlasů, tzn. 25,40%. Obsadila druhé místo s šesti mandáty. Na okrese Kutná Hora naopak ČSSD celorepublikový zisk překonala. Při volební účasti 79,35% získala 13 666 hlasů, tzn. 28,65%. Porazila tak i celorepublikově vítěznou ODS a obsadila první místo. Nárůst počtu obcí již nebyl tak masivní, přesto jich 5 (Čejkovice, Dobrovítov, Podveky, Rohozec, Soběšín) přibylo. Naopak 1 zanikla (Otryby – sloučení se Soběšínem). Celkový stav v roce 1996 byl 88 obcí z toho 5 měst. Kutnohorsko vygenerovalo 5398 hlasů = 39,5%, Čáslavsko 4532 hlasů = 33,2%, Uhlířskojanovicko 1525 hlasů = 11,2%, Zručsko

¹¹⁶ Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 29. 11. 1995 v Kutné Hoře – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁷ Zápis ze schůze OVV ze dne 26. 2. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁸ Zápis ze schůze OVV ze dne 17. 4. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹¹⁹ Zápis ze schůze OVV ze dne 9. 5. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

1516 hlasů = 11% a Sázava 695 hlasů = 5,1%. Mezi obcemi byl nejlepší výsledek v Potěhách 48,59 % a mezi městy v Sázavě 31,62%. Nárůst voličských hlasů byl oproti předchozím volbám ve všech oblastech. Nejvíce na Zručsku, kde byl zisk téměř trojnásobný oproti roku 1992.¹²⁰

Ve věci hodnocení povolební situace přijal Okresní výkonný výbor usnesení vyzývající ČSSD, aby nevstupovala do vládní koalice a zůstala v opozici.¹²¹ Velmi kriticky bylo hodnoceno počínání předsedy strany směrem k ostatním stranám i obsazení postu předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, což dle mínění členů OVV poškodilo stranu v očích veřejnosti. Byl projednán rozpočet na senátní volby schválený ve výši 100 000 Kč. Vedle tradičního vylepování plakátů a poslaneckých dní byl součástí kampaně opět výjezd autobusu „Zemák“. Hlavní tíha kampaně přesto ležela na návštěvách kandidáta do senátu Karla Flosse na místech celého volebního obvodu č. 40. Tam spadal nejenom Kutnohorský okres, ale také část Havlíčkobrodského.¹²² Kritickým bodem jednání Okresního výkonného výboru bylo chování poslance Teplíka při mítinku v továrně Sázavan a. s. ve Zručí nad Sázavou, kde na základě tvrzení přítomných členů ČSSD vystupoval ve svém vlastním soukromém podnikatelském zájmu a poškozoval tím dobré jméno ČSSD. Další kritika se snesla na předvolební materiál s názvem Nový Horizont, který byl členy OVV přijat velmi negativně. Zaměřoval se primárně na propagaci osoby předsedy strany Miloše Zemana, a nikoliv regionálního kandidáta Karla Flosse.¹²³ Protože panoval předpoklad postupu K. Flosse do 2. kola, bylo na kampaň poskytnuto auto s ozvučením a vytištěny plakáty speciálně pro 2. kolo.¹²⁴

Parlamentní volby v červnu 1996 naplnily očekávání. Stejná panovala také směrem k volbám senátním. Díky rozkolu mezi KDU-ČSL a ODS dopadli kandidáti ČSSD do Senátu ČR mnohde úspěšně. Celkově pak ČSSD získala 25 senátorských křesel. Ve volebním obvodu číslo 40 se vkládaly naděje do Karla Flosse za MO Sázava. ČSSD v prvním kole při volební účasti 35,20 % oprávněných voličů, obdržela 8 016 hlasů, tzn. 26,42 %. A K. Floss postoupil do 2. kola spolu s kandidátem Občanské demokratické strany Ivo Šancem. Ačkoliv K. Floss ztrácel na svého protikandidáta po 1. kole téměř 4 000 hlasů, podařilo se mu v 2. kole díky volební účasti 33,55 % voličů a 15 680 hlasech tzn. 53,07 % svého protikandidáta porazit. Prvním zvoleným senátorem za volební obvod č. 40 se stal Karel Floss.

V 1. kole Kutnohorsko vygenerovalo 2083 hlasů = 26%, Čáslavsko 1612 hlasů = 20

¹²⁰ Viz. Příloha č. 6

¹²¹ Zápis ze schůze OVV ze dne 5. 6. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹²² Zápis ze schůze OVV ze dne 10. 9. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹²³ Zápis ze schůze OVV ze dne 3. 10. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹²⁴ Zápis ze schůze OVV ze dne 30. 10. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

%, Zručsko 610 hlasů = 7,6 %, Uhlířskojanovicko 607 hlasů = 7,6 %, Sázava 400 hlasů = 5,1 % a Havlíčkobrodsko 2704 hlasů = 33,7 %. Mezi obcemi okresu Kutná Hora byl nejlepší výsledek v 1. kole ve Štipoklasech 48,59 % a mezi městy v Sázavě 40,32%. V 2. kole bylo rozdělení hlasů následující: Kutnohorsko 4272 hlasů = 27,2 %, Čáslavsko 3280 hlasů = 20,9 %, Zručsko 1080 hlasů = 6,9 %, Uhlířskojanovicko 1050 hlasů = 6,7 %, Sázava 614 hlasů = 3,9 % a Havlíčkobrodsko 5384 hlasů = 34,3 %. Ve 2. kole byla na okrese Kutná Hora nejlepší obec Pertoltice s 85,33 %. Mezi městy pak obhájila prvenství z 1. kola Sázava s 59,84%.¹²⁵

Výsledky, jak parlamentních, tak senátních voleb vzbudily ve všech členech velký optimismus, který se měl odrazit v přípravě voleb komunálních. To znamenalo postavit kandidátky v místech s vysokým volebním ziskem. V hodnocení senátních voleb bylo negativně přijato chování vrcholných představitelů strany Machovce a Teplíka. Svým mediálním vystupováním v osobní prospěch akorát poškozovali jméno ČSSD u veřejnosti. Na 11. ledna 1997 byla svolána okresní konference v klíči 1:3.¹²⁶

Rok 1997 započal okresní konferencí 11. 1. 1997 ve Zbraslavicích. Ve vystoupení předsedy OVV Milana Urbana došlo k zhodnocení uplynulého roku, jak z hlediska činnosti okresu, tak i volebních výsledků. Proběhla opětovná kritika ne týmovosti některých představitelů ČSSD. V diskusi byla konstatována nenahraditelnost předsedy Miloše Zemana, jako vedoucí mediální tváře ČSSD. Ve věci hospodaření se i přes dluhy z roku 1995 podařilo veškeré pohledávky umořit a zároveň skončit s přebytkem za rok 1996. K otázce financí bylo přijato doporučující usnesení pro Ústřední výkonný výbor o zprůhlednění financování strany. Dále, aby část poplatků od státu za mandáty byla posílána na účty okresním organizacím. V případě neposlušnosti poslanců, aby byla přijata směrnice prikazující poslancům brát rozhodnutí poslaneckého klubu, jako závazné, a i tak hlasovat. Součástí této směrnice měl být také seznam možných postihů. Delegáti odůvodňovali tento zásah do poslanecké svobody na základě odpovědnosti vůči straně a jejímu programu. Směrem k Okresnímu výkonnému výboru bylo nejdůležitější usnesení ukládající revizní komisi prověřit regulérnost voleb na MO Kutná Hora z prosince 1996. Předsedou nového OVV byl zvolen Milan Urban, 1. místopředsedou Miroslav Edr, 2. místopředsedou Václav Tobiáš a 3. místopředsedou Jindřich Bartoň. Členy OVV se stali Irena Flossová, Alois Procházka, Josef Petrásek, Jiří Štěpnička a Václav Stýblo. Předsedkyní revizní komise byla zvolena Věra Vojtěchová. Členy komise Marie Blažková a Jaroslav Roub. Členem Ústředního výkonného výboru Milan Urban. Delegáty sjezdu v

---

¹²⁵ Viz. Příloha č. 7

¹²⁶ Zápis ze schůze OVV ze dne 28. 11. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

Členy OVV se dodatečně stali Iva Pospíšilová za Sociálnědemokratické ženy a Václav Tobiáš ml. za Mladé sociální demokraty. Pro regionální konferenci byl do funkce předsedy Regionální rady (RR) podpořen Richard Dolejš. Milan Urban byl nominován na jednoho z místopředsedů. Za zástupce Poslanecké sněmovny a Senátu do RR byli podpořeni Jan Bláha a Karel Floss.¹²⁸ Na základě šetření Okresní kontrolní komise nebylo shledáno žádné pochybení při volbě předsedy MO Kutná Hora v prosinci 1996. Ve funkci předsedkyně MO byla potvrzena Iva Pospíšilová. Vznikl Přípravný výbor ČSSD v obci Výčapy.¹²⁹ Okres byl na základě působnosti jednotlivých místních organizací rozdělen na oblasti pro sestavování kandidátek do komunálních voleb. Na 22. května 1997 byla svolána Mimořádná okresní konference do Kutné Hory v klíči 1:10. Důvodem svolání byla do volba místopředsedkyně OVV za ženy a člena Regionálního výkonného výboru za okres. I přes konstatování Okresní kontrolní komise o regulérnosti voleb MO Kutná Hora problémy nadále přetrvávaly. Část členů vyjádřila touhu založit si vlastní místní organizaci. OVV k tomuto bodu přijalo usnesení doporučující zachovat v Kutné Hoře jednu místní organizaci. Rozdělením organizace by došlo k poškození dobrého jména strany. Zároveň byly vyzvány všechny místní organizace na okrese, aby se k celé situaci vyjádřily.¹³⁰

Na Mimořádné okresní konferenci byly ve svých funkcích potvrzeni jak Okresní výkonný výbor, tak i Okresní kontrolní komise. Místopředsedkyní OVV byla dovolena Irena Flossová. Členem Regionálního výkonného výboru se stal Ladislav Leška. Tématem diskuze se staly jak komunální volby, tak problém Kutné Hory. Do komunálních voleb bylo doporučeno sestavování tzv. nultých kandidátek¹³¹. Nejenom z členů ČSSD, ale také z nezávislých osobností, nebo stávajících kandidátů. Problém Kutné Hory byl většinou diskutujících odmítnut. Situace byla přirovnávána k situaci okolo Rudolfa Battěka před obnovovacím sjezdem v roce 1990. OVV byl okresní konferencí zaúkolován, aby pomohl v celém problému nalézt řešení.¹³²

Postupem času se k problematice rozdělení MO Kutná Hora na dvě organizace vyjádřili všechny okresní místní organizace. MO Kutná Hora, MO Čáslav, MO Uhlířské Janovice, MO Vrdy, MO Zruč nad Sázavou, MO Zbraslavice s rozdělením nesouhlasily. MO v Sázavě ponechávalo rozhodnutí na členech MO Kutná Hora samotných. Okresní

---

¹²⁷ Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 11. 1. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹²⁸ Zápis ze schůze OVV ze dne 20. 2. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹²⁹ Zápis ze schůze OVV ze dne 20. 3. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁰ Zápis ze schůze OVV ze dne 24. 4. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³¹ Předběžná podoba kandidátek

¹³² Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 22. 5. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

výkonný výbor v souladu se stanovami neschválil vznik další místní organizace v Kutné Hoře.¹³³ Na 22. listopadu 1997 byla svolána Nominační okresní konference ve spolupráci s OVV Havlíčkův Brod, aby byl vybrán nový kandidát do Senátu ČR. Konference byla na doporučení předsednictva střeadočeského regionu přeložena na leden 1998.¹³⁴

Ačkoliv byl rok 1997 na volby rokem klidným, nadále pokračovala činnost ČSSD na okrese. Probíhaly poslanecké dny, pokládání věnců, dětské dny a další pravidelné akce. Počet členů vzrostl na 135 a nově vznikla místní organizace ve Zbraslavicích. Hlavním bodem roku 1997 bylo zamezení rozkolu uvnitř MO ČSSD v Kutné Hoře, což se nakonec podařilo. Nadále probíhala příprava na komunální a senátní volby.

Před jednáním Okresní konference stanovené na 7. února 1998 ve Zbraslavicích v klíči 1:3 proběhla nominace kandidátů pro volby do Poslanecké sněmovny za okres Kutná Hora. Okresním výkonným výborem byli podpořeni Milan Urban, Aleš Čížek a Iva Pospíšilová.¹³⁵

Hlavním bodem jednání Okresní konference byly volby do PS PČR. Kandidáti byli schváleni ve stejném pořadí, jako na OVV. Diskuze se nesla převážně v duchu voleb. Dostatečného zajištění prostředků na kampaň a zabránění případných problémů. Zda bude mít ČSSD po volbách sílu již něco prosadit, a jaké budou případné koalice. Důležitým bodem byla také problematika odpovědnosti poslanců a senátorů vůči sociální demokracii a jejímu programu. Směrem k Ústřednímu výkonnému bylo přijato usnesení, které ukládalo poslancům a senátorům projednat problém vznesený nějakou organizací ČSSD příslušící jejich specializaci za účasti zástupce té organizace ČSSD, které požadavek vznesla. V bodě komunální volby byly předloženy zprávy o dosavadním vývoji jednání. V Uhlířských Janovicích si vytyčili cíl získat dva zastupitelské mandáty. Stěžovali si, ale na celkovou nechuť lidí podílet se na politice a odmítání ze strany nezávislých starostů v malých obcích kandidovat za sociální demokracii. MO Čáslav bylo optimističtější, kdy nadějně vypadala jednání v obcích Zbýšov, Bratčice, Svatý Mikuláš a Potěhy. MO Zruč nad Sázavou předpokládalo postavení kandidátky v čele se stávajícím starostou města. Další kandidátky měly být postaveny v Chabeřicích, Řendějově, Kácově a Čestíně. Jak v samotných Zbraslavicích, tak v přidělených obcích byla situace nejsložitější. Místní organizace nebyla schopna dát dohromady ani jednu kandidátku, vyjma Bohdanče. V Kutné Hoře po období stagnace předpokládali v komunálních volbách zisk minimálně 8 mandátů.¹³⁶

---

¹³³ Zápis ze schůze OVV ze dne 28. 8. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁴ Zápis ze schůze OVV ze dne 23. 10. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁵ Zápis ze schůze OVV ze dne 5. 2. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁶ Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 7. 2. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

Původně plánovaná Obvodní senátní konference ČSSD pro volební obvod č. 40 byla z ledna 1998 přesunuta na 17. března 1998.¹³⁷ Stávající senátor Karel Floss se rozhodl znovu nekandidovat. Delegáti byli nuceni vybírat ze jmen nových. Nominováni byli Oldřich Slavíček, Josef Novotný, Jan Fencl, Luboš Loskot a Vladimír Dolejš. Konference zvolila kandidátem ČSSD za volební obvod č. 40 hned v 1. kole Jana Fencla, když získal 21 hlasů z 37 možných.¹³⁸

Během předvolební kampaně se opět na okrese Kutná Hora objevil 2. května 1998 autobus „Zemák“ za účasti předsedy strany Miloše Zemana a poslance Stanislava Grosse. Probíhaly poslanecké dny, kladení věnců, dětské dny, oslavy k trvání 120 let ČSSD a vylepování volebních plakátů.¹³⁹ Přestože Česká strana sociálně demokratická nadále posilovala, nebyl její zisk ve volbách v roce 1998 natolik rozdílný, jako mezi léty 1992 a 1996. Voleb se zúčastnilo 74,03 % oprávněných voličů. Sociální demokracie obdržela 1 928 660 hlasů, tzn. 32,31%. Poprvé od svého obnovení v roce 1990 tak obsadila v parlamentních volbách první místo před Občanskou demokratickou stranou a získala 74 mandátů. Středočeská volební účast překonala republikovou, když přišlo k volbám 76,38% voličů. Volební výsledek ČSSD zdolal celorepublikový se ziskem 218 674 hlasů, tzn. 32,70%. Středočeská Sociální demokracie obsadila také první místo a získala 8 poslaneckých mandátů. Jedním z nových poslanců se stal i kandidát OVV Kutná Hora Milan Urban. Na okrese Kutná Hora byl zisk větší nejenom oproti celorepublikovému, ale také krajskému. Při volební účasti 78,16% obdržela ČSSD 17 725 hlasů, tzn. 37,38% a okupovala opět první místo. O více jak 13% před druhou ODS. V období 1996 – 1998 žádná obec nevznikla, ani nezanikla. Kutnohorsko vygenerovalo 7089 hlasů = 40%, Čáslavsko 5718 hlasů = 32,3%, Uhlířskojanovicko 2003 hlasů = 11,2%, Zručsko 2032 hlasů = 11,5% a Sázava 883 hlasů = 5%. Mezi obcemi byl nejlepší výsledek v Dolní Pohledí 54,93 % a mezi městy ve Zručí nad Sázavou 41,53%. Nárůst voličských hlasů byl oproti předchozímu hlasování ve všech oblastech shodný a to o 0,3násobku voleb předchozích.¹⁴⁰

Hned po volbách do Poslanecké sněmovny byla kutnohorská ČSSD nucena pokračovat v kampani směrem k volbám komunálním a senátním. Zvláště v případě kandidátek do komunálních převládal problém s jejich sestavováním. Z plánovaných 38 bylo nakonec postaveno 20 kandidátek. Ve funkci tajemnice skončila Helena Židková a na

---

¹³⁷ Zápis ze schůze OVV ze dne 5. 3. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁸ Usnesení z okresní konference ČSSD ze dne 17. 3. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹³⁹ Zápis z okresní konference ČSSD z května 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁴⁰ Viz. Příloha č. 8

její místo nastoupil Jiří Havlíček.¹⁴¹ Probíhala kampaň do Senátu ČR, kde kandidát ČSSD Jan Fencl posílil své šance skrze získání postu ministra zemědělství ve vládě Miloše Zemana. Pro obě kampaně byly vyrobeny, jak regionální, tak centrální propagační předměty. Velkou vzpruhou byla možnost zhotovení volebních materiálů pro komunální volby na náklady centra.¹⁴²

V parlamentních volbách se České straně sociálně demokratické poprvé od svého obnovení v roce 1990 podařilo vyhrát. V Senátních volbách byly předpoklady podobné, ale nakonec si v souhrnu ČSSD pohoršila. Z původních 25 senátorských křesel jich obsadila po volbách 23. Ve volebním obvodu číslo 40 již nekandidoval Karel Floss, ale Jan Fencl. Kandidát ČSSD při volební účasti 47,25% oprávněných voličů získal 9 638 hlasů, tzn. 28,26% a obsadil první místo. Druhým postupujícím byl kandidát Občanské demokratické strany Miloslav Palán. Ve 2. kole J. Fencl svou pozici udržel a se ziskem 9 229 hlasů tzn. 55,58% za účasti 18,59% voličů byl zvolen 2. senátorem po Karlu Flossovi.

Za jednotlivé oblasti okresu Kutná Hora byly výsledky následující: Kutnohorsko 2262 hlasů = 23,5 %, Čáslavsko 2079 hlasů = 21,5 %, Zručsko 748 hlasů = 7,8 %, Uhlířskojanovicko 788 hlasů = 8,2 %, Sázava 297 hlasů = 3,1 % a Havlíčkobrodsko 3464 hlasů = 35,9 %. Mezi obcemi okresu Kutná Hora byl nejlepší výsledek v 1. kole v Dobrovítově s 62,26 %. Mezi městy ve Zručí nad Sázavou s 32,12 %. V 2. kole dopadly volby takto: Kutnohorsko 2608 hlasů = 28,3 %, Čáslavsko 2085 hlasů = 22,5 %, Zručsko 578 hlasů = 6,3 %, Uhlířskojanovicko 635 hlasů = 6,9 %, Sázava 246 hlasů = 2,7 % a Havlíčkobrodsko 3077 hlasů = 33,3 %. Ve 2. kole, byly na okrese Kutná Hora, nejlepší obce Dolní Pohled a Štipoklasy se 100,00 %. Mezi městy byla ve 2. kole nejúspěšnější Čáslav s 59,76%.¹⁴³

Pro komunální volby v roce 1998 postavila Česká strana sociálně demokratická na okrese Kutná Hora celkem 21 kandidátních listin, z toho 17 v obcích a 4 ve městech. Důvodem snížení počtu měst, bylo přearažení Sázavy do okresu Benešov od roku 2000, se zřízením krajů a zrušením okresů. To znamenalo pro kutnohorskou sociální demokracii značnou ztrátu, jak personální, tak i volební. Účast dosáhla 53,67% oprávněných voličů. Kandidátky ČSSD získaly 76 820 hlasů, tzn. 19,10%. Velký zisk se následně projevil v počtu obsazených zastupitelských pozic. Těch bylo 69. Došlo k jasnému zlepšení o více než trojnásobek. Počet mandátů dle oblastí bylo rozdělen následovně: Čáslavsko – 21, Kutnohorsko – 37, Zruč nad Sázavou – 7, Uhlířské Janovice – 4.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Zápis ze schůze OVV ze dne 6. 8. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁴² Zápis ze schůze OVV ze dne 8. 10. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁴³ Viz. Příloha č. 9

¹⁴⁴ Viz. Příloha č. 10

3. Praktická část

Výzkumná část využívající rozhovory, si kladla za cíl doplnit holá fakta získaná skrze písemné prameny o přímý prožitek aktérů a dovysvětlit sporná místa. Především se to týkalo oblastí střetových linií, nebo vnitřního chodu okresní organizace a dopadu vnějších událostí na ni. Cílem výzkumu bylo ve spojitosti s písemnými prameny probudit události v život. Z terénního výzkumu vyplynul důraz ve dvou tematických okruzích, oproti dalším dvěma zbývajícím. Bylo to dáno především větší autentičností spojenou s emoční složkou narátorů a narátorek. Události položené v dotazech prožívali mnohdy intenzivně. Většina takto prožívaných dotazů byla doprovázena řadou neverbálních projevů narátorů a narátorek, které dodávaly sdělovaným informacím na důležitosti.

Díky dlouhodobé přípravě tematických okruhů a na základě zjištěných faktů byl počet okruhů zúžen na tři stěžejní. Jsou to: střetové linie, vnitřní vývoj strany na okrese a stranické milníky. Nevyužit zůstal okruh, kde není možné ověřit tvrzení narátorů a narátorek proti literárním a archivním pramenům. Vyřazené téma se týkalo vzpomínek na politické představitele ČSSD. Narátoři a narátorky (na základě provedené analýzy) si na mnoho činovníků, zejména v případě předsedů okresního výbor, často nevzpomínali. Nepřikládali jim důležitost. Přesto i téma vzpomínek na vrcholné funkcionáře strany má velký potenciál směrem k samostatnému výzkumu i mimo regionální okruh. Zájem o všechna tři témata jsem předpokládal. Přesto mne překvapilo v případě čtvrtého tématu, že v podvědomí přímých aktérů života okresní organizace zůstalo tak málo vzpomínek na její předsedy.

Na základě důkladného zpracování literárních a archivních informací jsou výsledky výzkumu v určitých aspektech velmi zajímavé. Při rozhovorech se vyskytly vzpomínky, které při následné analýze byly shledány v rozporu s archivními materiály tehdejší doby, aniž by si to narátoři a narátorky uvědomili. Tento rozpor bude znázorněn, na několika úryvcích rozhovorů.

3.1. Střetová linie centrum – okres

Jako každá větší společnost, tak politická strana při růstu členů a organizačních složek, upadá do názorových střetů. Je to mnohdy dáno nemožností vedení obsáhnout všechna témata a názory. Proto dochází k rozporům ve vnímání problémů mezi vrcholnými orgány a řadovými členy. První tematický okruh si klade za cíl poukázat nejenom na

názorové střety vůči vedení, ale také mezi členy samotnými. Je zajímavé sledovat, jak některá témata narátoři a narátorky zcela zapoměli, pokud v nich nebyli přímo intenzivně zainteresováni.

Politická – nepolitické role ČSSD

Pod tíhou existence Občanského fóra, prodělávala sociální demokracie vnitřní pnutí. Na jedné straně byla nabízena varianta vytvoření nepolitického uskupení po vzoru OF. Na straně druhé vytvoření klasické politické strany. Na obnovovacím sjezdu zvítězil přístup vytvořit politickou stranu. Karel Floss zažil boje na sjezdu, jako přímý účastník: *Já jsem byl hned na tom první sjezdu v Praze obnovovacím, když se ptáte, tam už bylo to rozcestí, Battěk nebyl zvolený a více méně uražený odešel, čili tam nebylo o čem diskutovat.*¹⁴⁵ Situace na okrese Kutná Hora byla neznámá. V zápisech ze schůzí z tehdejší doby chybí jakákoliv zmínka o důležitosti sporu. Důvod se nabízí na základě rozhovorů jediný. Všichni narátoři a narátorky se shodli, že preferovali vznik samostatné politické strany. Velmi kriticky vystupoval proti uspořádání OF Miroslav Edr: *Samostatná strana, já jsem v OF nikdy nebyl. Já jsem říkal, to je vlastně národní fronta, když šli do prvních voleb, Havel a tak, potřebovali zblbnout národ.*¹⁴⁶ Bohumila Chalupová byla radikálnější do vlastních řad: *Když jedna strana, tak jedna ne?*¹⁴⁷ Na základě zjištěných faktů lze usuzovat, že nepolitické uspořádání mělo velmi malou šanci na úspěch. Do sociální demokracie vstupovali noví členové mimo jiné díky tomu, že není řízena, jako OF.

Postoj vůči bývalým komunistům

Stejný boj, jako v případě uspořádání strany probíhal také v otázce přijímání a angažování bývalých komunistů do řad sociální demokracie. ČSSD hledala nové členy, voliče a snažila se více ideově rozšířit od středu směrem k levici. To způsobovalo stupňující se obavy, aby se ČSSD příliš nepřiblížila komunistům. Přestože nebylo na první pohled zaujetí tímto problémem patrné, otázka začlenění Obrody rezonovala i na OVV Kutná Hora¹⁴⁸ Existovaly dva tábory. Odpůrci a schvalovači. Mezi příznivce patřili Miroslav Edr, Bohumila Chalupová, nebo manželé Flossovi: *Mně to nevadilo, já jsem říkal, „že je mi milý, když komunista vstoupí do levicové strany, než když komunista*

---

¹⁴⁵ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁴⁶ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁴⁷ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁴⁸ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora z dne 21. 2. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

vstupuje do pravicové strany.“¹⁴⁹ *Zásadní problém jsem s tím neměla, byla jsem ráda, že vstoupili k nám.*¹⁵⁰ *My jsme se spíš klonili k tomu prvnímu, že jestliže ten člověk se po jiných stránkách jevil jako slušný a postupně bylo vidět, že mění myšlení, tak jsme v zásadě nebyli proti, ale netřeba ho hned dávat do funkcí a tak. To byl případ od případu.*¹⁵¹ Naopak velmi nelibě angažování komunistů nesla tehdejší okresní tajemnice Helena Urbanová (Židková): *Já jsem právě patřila k odpůrcům, proto jsem nechtěla, aby Zeman byl předseda, protože jsem se bála, že právě to dovede ke KSČ zpátky.*¹⁵² Nabízí se několik možných důvodů: například střet generací, tehdejší antikomunistické společenské naladění, obava z návratu totality, nebo ztráta členů. Větší angažování bývalých komunistů bylo uvedeno, jako jeden z důvodů, proč klesla členská základna MO ČSSD v Čáslavi.¹⁵³

Horákovo vedení – státoporná opozice

Jiří Horák prosazoval vůči vládě princip tzv. konstruktivní opozice. Spočíval v podpoře vládních návrhů, které a priority nejdou proti zájmům sociální demokracie. Zároveň se vyhýbal větší politické kritice vládnoucí koalice. Od 2. poloviny roku 1992 narůstala s tímto přístupem nespokojenost, protože nevedla k většímu posilování strany. Odažitý postoj okresních členů k osobě předsedy Horáka pramenil značnou měrou z jeho amerického způsobu života. Miroslav Edr na něj vzpomíná takto: *Když to řekl ten Klaban, když nechtěl soupeřit s ním, tak mi ten člověk připadal jako cizí, nepřipadal mi, co byla ta duše Klabana. Klaban se pak taky dal na pití, v hospodě si klidně dal velkýho panáka, ale bral jsem ho jako člověka.*¹⁵⁴ V podobném duchu hovořila, také Helena Urbanová, s tím aspektem, že k němu měla osobnější vztah, než ostatní narátoři a narátorky: *Ježíš, to bylo pro mě strašně krásný období, jednak jsem byla mladá a pan profesor Horák byl strašně lidský (...) Byl strašně milej, ale byl to Američan (...) To co vy chcete, to ty lidi tady nechápou.*¹⁵⁵

¹⁴⁹ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁵⁰ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁵¹ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁵² Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁵³ Zápis z jednání okresní konference ČSSD z 9. 1. 1993 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁵⁴ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁵⁵ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

Rozdělení na okrese Zemanovci X Horákovci

Na podzim 1992 vyrostla v pražské ČSSD opozice reprezentovaná Milošem Zemanem, který vystupoval velmi kriticky vůči Jiřímu Horákovi. Se Zemanovým nástupem se začaly utvářet dva vyhraněné tábory. Jeden reprezentoval Zeman s levicovějším programem a druhý Horák se stávajícím směřováním tzv. konstruktivní opozice. U Zemana panovala obava, že dojde k většímu přilnutí ke komunistické straně. Zároveň, ale jeho ostrá rétorika byla lidem blízká. Jiří Horák, v rámci podpory svého smýšlení, vytvořil tzv. Rakovnický proud. Zde se na základě bádání objevilo několik rozporuplných otázek. Zejména v případě rozhovorů. Na lednovém jednání okresní konference proběhla kritika vedení strany. Přesto byl Jiří Horák na předsjezdovém Okresním výkonném výboru vyzván, aby setrval v pozici předsedy strany, což kontrastovalo s jeho rozhodnutím již nekandidovat.¹⁵⁶ Větší rozpor vyvstával v otázce samotné sjezdové volby. Na základě vzpomínek Heleny Urbanové je možno soudit, že okres Kutná Hora byl aktivní v protizemanovském táboře: *Já musím říci, že jsem byla v tom rakovnickém křídle, kde byl teda i pan profesor Floss (...) Já jsem nechtěla Zemana. Já jsem se bála, že Zeman, povede sociální demokracii strašně doleva (...) Ne, ne my jsme stoprocentně nepodporovali, my jsme pak v 2. kole Nováka (...) V 1. kole jsme volili Paroubka a pak jsme volili Nováka (...) Floss byl v úzkém výboru toho „Rakovnickýho proudu“ (...) Stoprocentně nebylo usnesení z okresu, že bychom podporovali Zemana.*¹⁵⁷ O konstruktivní kritice se ve svém vyjádření zmiňuje také Irena Flossová, které se nejvíce blíží usnesení OVV Kutná Hora podporující lidi okolo Jiřího Horáka, tedy Pavla Nováka: *Viděli jsme, že ten Klaus to není ono, že to táhne ke kapitalismu, ostrýmu a ještě horšímu než dřív, takže proto jsme spíš, i když původně, ještě když se rozhodovalo mezi Paroubkem a tím Zemanem, tak jsme toho Zemana ještě úplně nebrali, váhali jsme, jestli ten nebo ten. Spíš jsme si mysleli ten Novák.*¹⁵⁸ Zajímavější je sdělení Miroslava Edra, který se zmiňuje, že Karel Floss při volbě předsedy nehlasoval pro Miloše Zemana a porušil tak pověření od Okresního výkonného výboru v Kutné Hoře: *Ano, tenkrát nevolil Zemana, přiznal se nám k tomu. My jsme ho pověřili, že by ho měl volit. No říkal jsem, že to je o hodně lepší program, než byl ten rakovnickej. Přesně jsem neznal Paroubka, jen jsem o něm slyšel.*¹⁵⁹ Žádné takové usnesení není v zápisech ze schůzí předcházejících sjezdu uvedeno. Vyjádření Miroslava Edra rozporuje výše uvedený úryvek s rozhovorem s Helenou

¹⁵⁶ Zápis ze schůze OVV z 27. 1. 1993 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁵⁷ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁵⁸ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁵⁹ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

Urbanovou. Okres nebyl jednotný, ačkoliv by se na první pohled mohl zdát opak. Byl rozdělen názorově na všechny tři tábory: rakovnickou, neutrální a radikální skupinu.

Zemanovo vedení – radikální opozice

S nástupem Miloše Zemana preference stouply, ale ustály se na úrovni okolo 14%. Zeman svým vystupováním oslovoval pouze radikální voliče. Potřeboval se tedy ideově otevřít více do středu. Sociální demokracie začala vedle kritiky také navrhovat své alternativy a řešení. Zároveň Zeman začal své vystupování mírnit. Aby zachoval kontinuitu s levou částí politického spektra, neváhal vyzvat bývalé komunisty, aby posílili řady sociální demokracie. Narátoři a narátky na něj vzpomínají různě. Irena Flossová: *Páč jsme viděli, že bez jakési radikálnosti se to nepročistí, nepohne se to kupředu. Je to někdy těžké volit.*¹⁶⁰ Bohumila Chalupová: *Když je něco nového a někdo přijde s něčím novým, co se ti zdá lepší, přístupnější a vstřícnější k lidem, tak jsi na to zvědavěj, že jo? A Zeman byl dobrá volba.*¹⁶¹ Helena Urbanová: *Pak teda musím říct, že jsem absolutně změnila na Zemana názor. A měla jsem ho jako předsedu velmi ráda.*¹⁶² Milan Urban: *Miloš Zeman měl tah na branku v té době, byl strašně kreativní, pracovitej a bylo skoro jistý, že to jeho úsilí tu sociální demokracii pozvedne (...) Myslím, že to dělal dobře.*¹⁶³

Křesťanství a socialismus

Karla Flosse, jak jsem měl možnost s ním hovořit, provází celý život spojení křesťanství a socialismu. Již od raných 90. let věnoval značné úsilí, aby prosadil křesťanský humanismus, jako součást programu sociální demokracie. Miroslav Edr vzpomínal takto: *On byl hodně aktivní směrem ke křesťanství, prosadil na ústředním výkonném výboru, aby se začalo zpracovávat téma křesťanství a sociální demokracie*¹⁶⁴ V jeho úsilí jej neváhal několikrát podpořit i OVV v Kutné Hoře.¹⁶⁵ Zní to dnes poněkud zvláště, když po nástupu do vlády v roce 1998 byla ČSSD velmi ostře rozhádána s tehdejšími arcibiskupem Miloslavem Vlkem. Spory mezi církví a ČSSD pokračovali i nadále. Zvrátit církevní restituce byl dokonce jedním z bodů, který ČSSD prosazovala ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2013. Podobný spor se odehrál i na Kutnohorsku,

¹⁶⁰ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁶¹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁶² Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁶³ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁶⁴ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁶⁵ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 19. 6. 1991 – dostupný na sekretariátu ČSSD Kutná Hora

když započala výuka náboženství v mateřské škole v Uhlířských Janovicích. Tehdejší okresní výbor to odsoudil.¹⁶⁶ Ani to, ale nezabránilo, aby byl Karel Floss ve svém úsilí podporován i formou oficiálních usnesení.¹⁶⁷ Možná to bylo dáno jakýmsi výjimečným postavením Karla Flosse. Dokazuje Helena Urbanová: *My jsme to u něho brali, že to tak je (...) Ten okres, nikdy nikdo se nepozastavil nad tím, jakoby, protože co řekl pan docent Floss, tak to na tom okrese vždycky bylo absolutně svatý. Všichni jsme věděli, že je to velice vzdělaný muž. Měl toho hodně za sebou v životě a brali jsme, že to prostě k němu patří. Přitom ho nikdo nespojoval s KDU třeba. Bralo se to, že tady to je to správný křesťanství, jaké má asi být.*¹⁶⁸ Okresní výkonný výbor se neváhal postavit i Miloši Zemanovi v otázce křesťanství, když jej vyzval k větší citlivosti vůči křesťanům.¹⁶⁹ Přesto Karel Floss vzpomínal, jak i pro něj měl později Zeman slova uznání: *Byl jsem dost výjimečný tím, dokud se nezaložila ta platforma křesťansko-sociální, ve které mě ještě podporoval Zeman. My jsme před novináři vystoupili spolu, řekl jsem, co to bude, on to bral vážně a pak mi jednou řekl po volbách. Musím ti přiznat, že jsi tou myšlenkou možná přihrál 3%, což mohlo být někdy velmi zajímavé.*¹⁷⁰ Mohu z vlastní zkušenosti říci, že mezi sociálními demokraty je dosti velká skupina věřících, ale i nevěřících lidí, kterým jsou blízké myšlenky Karla Flosse. Jeho aktivitu vítal i Milan Urban: *Já jsem to vnímal v duchu, že v sociální demokracii zaznívá spousta různých názorů a že sociální demokracie je rozkročená proto, aby se v ní mohlo diskutovat svobodně. A aby v ní byly i různé proudy. A mně vlastně ta Karlova představa mně nebyla cizí, přestože nejsem člověk věřící. Ale zdálo se mi, že to k sociální demokracii patří ten proud.*¹⁷¹

Realistický blok

Miloš Zeman se po svém nástupu snažil sjednotit demokratické opoziční strany do jednoho uskupení, aby tak posílil význam sociální demokracie. Spojením Liberálně sociální unie, Křesťanskosociální unie a ČSSD vznikl Realistický blok. Pro sociální demokracii to znamenalo na celorepublikové úrovni velké posílení. ČSSD získala v nově vznikнувším bloku vedoucí roli. To se, ale nelíbilo menším stranám, a proto začaly koalici opouštět. Stejnou nevoli vzbudila angažovanost ČSSD v tomto uskupení mezi řadovými

---

¹⁶⁶ Zápis z jednání rozšířeného OVV Kutná Hora ze dne 3. 7. 1991 – Dostupné za sekretariátu OVV Kutná Hora

¹⁶⁷ Zápis ze schůze OVV ze dne 18. 11. 1992 – dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

¹⁶⁸ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁶⁹ Zápis schůze OVV Kutná Hora ze dne 3. 5. 1995 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁷⁰ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁷¹ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

členy, jak dokládá zápis z jednání ČSSD Kutná Hora. ČSSD byla vyzvána, aby se v rámci pevnější opoziční role osamostatnila.¹⁷² Je to v přímém kontrastu s výpověďmi narátorů a narátorek, kteří nepřikládali Realistickému klubu větší význam. Za všechny postačí vzpomínka Ireny Flossovové: *My jsme to nějak neprožívali, ani ve výboru, ani v organizaci, nekladli jsme tomu důležitost.*¹⁷³

Povolební situace v roce 1996

Volby v roce 1996 skončili patovou situací. Okresní výkonný výbor v Kutné Hoře tehdy vyzval čelné představitele ČSSD, aby nevstupovali do vládní koalice, ale zůstali v opozici.¹⁷⁴ Za přispění Václava Havla se pak důležitý problém podařilo vyřešit. ČSSD výměnou za posty v čele Sněmovny pro Miloše Zemana a Petru Buzkovou tolerovala stávající vládní koalici ODS, KDU-ČSL a ODA. To bylo velmi kriticky hodnoceno. Zeman se rozhodl sám bez konzultace s grémiem a vědomě tak poškodil stranu v očích veřejnosti.¹⁷⁵ Na základě pročitání veškerých materiálů jsem nabyl dojmu, že narátoři a narátorky vnímali celé Zemanovo jednání, jako zradu. Opět jsem se přesvědčil, že vzpomínky mohou být v opozici s písemnými prameny, jako u Miroslava Edra, Heleny Urbanové a Milana Urbana: *Ne to ne, spíš, že uvažuje, aby nás dostal dopředu.*¹⁷⁶ *Nikdo nedoufal v takovejhle výsledek, když jsme předtím měli, čtyři roky předtím 7% takže, jako. Já jsem přesvědčená, že nikdo prostě v té době nebral tohleto, jako zradu.*¹⁷⁷ *Já jsem to chápal tak. My jsme ty volby nevyhráli... Kdo vyhrává volby má být premiérem a má sestavovat vládu. Mně to přišlo, jako celkem přirozená věc.*¹⁷⁸ Jedinou, kdo reagoval určitou mírou kritiky, byla Bohumila Chalupová: *To bylo zbytečné si myslím, i když všichni říkali, že to je promyšlený tah, ale nejsem si jistá, že to tak dopadlo. My jsme to vnímali tak, že bychom to mohli utáhnout tehdy.*¹⁷⁹

---

¹⁷² Zápis z okresní konference ČSSD Kutná Hora z 22. ledna 1994 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁷³ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁷⁴ Zápis ze schůze OVV ze dne 5. 6. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁷⁵ Zápis ze schůze OVV ze dne 10. 9. 1996 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁷⁶ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁷⁷ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁷⁸ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁷⁹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

Povolební situace 1998

V roce 1998 se odehrálo jedno z největších politických překvapení 90. let. ČSSD a ODS, před volbami nesmiřitelné stany, se po jejich skončení dohodly na rozdělení moci na další 4 roky. Mohli, ať jedna či druhá vytvořit většinovou koalici. Díky osobním sporům, ale tato varianta padla. Přesah takového jednání byl dalekosáhlý. Má očekávání od narátorů a narátorek byla, že se objeví rozhořčení při vzpomínkách na onu událost. Opak byl pravdou. Absence, jakéhokoliv usnesení v zápisech z jednání Okresního výkonného výboru v Kutné Hoře dávaly tušit výsledek. Jediný, kdo měl zájem se k celé záležitosti vyjádřit, byl Milan Urban: *Já jsem zažil, jako člen vlády tu druhou variantu po roce 2002. A jako úplně šťastná varianta to teda nebyla, protože lidovecký ano i ne v rozhodujících chvílích si myslím nepřispělo k úplně nějaký razanci a stabilitě (...) Opoziční smlouva je to asi zvláštní produkt politickýho systému, ale myslím si, že dneska, když se říká, že Opoziční smlouva tady všechno špatný způsobila, tak bych řekl, že to není pravda. Že to na druhou stranu umožnilo tý vládě realizovat kroky bez nějakých kompromisů a bez nějakých koaličních hádek.*¹⁸⁰

3.2. Vnitřní vývoj strany na okrese

Na činnost ČSSD na Kutnohorsku, měla dopad rozhodnutí vedení České strany sociálně demokratické. Byly to také každodenní události a starosti, které činily celkovou aktivitu v obtížných podmínkách 90. let ještě náročnější. Jejich sled těžko mohl někdo ovlivnit.

Vstup do sociální demokracie

Při pročitání písemných a archivních pramenů je možno nalézt listiny, které uvádějí souhrnné počty členů rozdělené do jednotlivých organizací. Data jejich vstupů a výstupů. Kolik jich přibilo, nebo stranu opustilo, ale nikde nejsou zapsány motivace k samotnému vstupu. Myslím, že je důležité, aby byli zmíněni alespoň zde v rámci mého výzkumu. Sám jsem se nad otázkou mého vstupu do sociální demokracie pozastavil. Nebylo to kvůli kamarádům, připomínala Bohumila Chalupová: *Nejdřív mě oslovili Jarka s Jadou Stříbrní, ti už tam byli, ale už tam dávno nejsou. „Viš my potřebujeme, abychom se mohli*

---

¹⁸⁰ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

v Čáslavi rozvíjet“, bla bla, tak jsem si něco načetla, nic z novodobé historie tam ještě nebylo, tak jsem se poptala a pak jsem říkala dobrá, tak já přijdu na tu schůzku a uvidíme.¹⁸¹ Ale ani, že by mne přesvědčil politický program, jako Helenu Urbanovou: *Vstoupila jsem tam protože, když jsem si přečetla ten první program, tak jsem řekla. „Vždyť oni chtějí nějakou sociální spravedlnost“. A já, tak jak mě lidi asi znají, tak vědí, že jsem hodně sociálně založená.*¹⁸² I když hrál svou roli, nebyla zásadní. Ani mne nikdo nepřemlouval ke vstupu, jako Milana Urbana: *Když za mnou přišli potom někdy v tom 95 roce, jestli bych jim nešel pomoci v rámci vlastně komunální politiky. No tak jsem říkal „Proč ne? To tady znám vlastně dobře. Vím co je reálný, co není reálný“ (...)* Takhle začalo to malý angažmá.¹⁸³ Pouze do Mladých sociálních demokratů jsem vstoupil díky tehdejšímu europoslanci Liboru Roučkovi. Bylo to spíše díky mládí a svému srdci, než hlavě, jako u Miroslava Edra: *Byl jsem do toho zapálený, v dědictví jsem to měl, zakoušl jsem se do toho hned v prosinci 1989, vyhledal jsem, on jak se jmenoval, Dr. Nebesář, jako Nebeský, ale to byl filatelista, Bednář, nějak tak, bylo to v jeho bytě na Národní třídě, pak to bylo přemístěný na Václavák.*¹⁸⁴ Přesto jsem ještě před tímto vážným rozhodnutím velkým všechno promyslel, jako Bohumila Chalupová: *My jsme se rozhodli, že budeme podporovat sociální demokracii, protože jsme věděli, že se to začne nějak tříbit, už nebudou komunisti u moci, ale že vzniknou strany a která strana, čili uváženě jsme se rozhodli oba, že vstoupíme do sociální demokracie a ta se musela začít utvářet.*¹⁸⁵ Dodnes si ten den pamatuji, ačkoliv je to téměř již dlouhých 11 let.

Rozštěpení Kutné Hory

Velmi nepříjemnou záležitostí, kterou si dodnes vybavuji, bylo rozdělení Kutné Hory do dvou místních organizací. Velmi to tehdy paralyzovalo jakoukoliv činnost ČSSD dle vzpomínek Bohumily Chalupové: *Měli svoji vizi a Zuzka říkala. „My s nimi nemůžeme hnout, to jsou samé hádky, osočování, vyčítání.“ Tak byli šťastní, když se to domluvilo, že budou dvě organizace.*¹⁸⁶ Bylo pro mne velkým překvapením, že se celý konflikt začal psát již v prosinci 1996. Došlo k zpochybnění volby tehdejší předsedkyně MO ČSSD Kutná Hora Ivy Pospíšilové.¹⁸⁷ Vzniklý problém těžce nesl celý okres a zejména okresní výbor.

---

¹⁸¹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁸² Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁸³ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁸⁴ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁸⁵ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁸⁶ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁸⁷ Zápis ze schůze OVV ze dne 20. 3. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

Dokazuje Miroslav Edr: *Spiš, aby byli jednotní, vadilo mi kolem těch, jak zůstali, na té jejich schůzi, kde se o tom rozhodovalo, tak jsme se snažili, aby zůstali pohromadě, říkali jsme. „Že budou volby do zastupitelstva, tak jak se budete dohadovat ty organizace?“*¹⁸⁸ V průběhu první poloviny roku 1997 se k celé situaci vyjadřovaly jednotlivé místní organizace.¹⁸⁹ Pro Milana Urbana to byl první kontakt se stinnou stránkou politické sféry: *Byla to první zkušenost moje s něčím, co se může v rámci sociální demokracie odehrávat (...) Nikdy to nepřispívá k respektu jakékoliv strany, když se takovýchle věci odehrávají, zvláště pokud se odehrávají na veřejnosti. Na druhou stranu v té době jsem pochopil, že někdy místo argumentů může vítězit tzv. matematika (...) To bylo první poznání a to samozřejmě bylo zklamání*¹⁹⁰ Závažnost celé události, která lety nabývala na síle, dokazují slova Heleny Urbanové. *Už to bylo v roce 1996, nebylo to později? (...) Já jsem to vnímala nejvíc až v roce 98 a po roce 98 to nejvíc vygradovalo, nebo ještě bych řekla po roce 2002, když skončil Zeman, tak tihlencti tam začli za ním jezdit.*¹⁹¹

Získávání nových členů

Každý, kdo poprvé vstupuje do ČSSD, slyší jako druhou větu „a doufáme, že přivedeš ještě někoho s sebou“. Na první dojem mě to dosti rozhodilo. Na druhou stranu je pochopitelné, že se strana snaží využít nadšení nového člena. Přetavit jej v co největší členskou základnu. Při rozhovoru s narátory a narátorkami na toto téma jsem zjistil, že zažíváme úplně stejné problémy a oslovujeme stejné lidi: *Ani tehdy to nebylo jednoduché, ale bylo to trošku lepší než teď. Teď je to skoro horší někoho sehnat, jakoby se lidi odtáhli ode všeho. Tehdy přece jen pod vlivem revolučních událostí si říkali, ano je potřeba něco udělat.*¹⁹² V případě Heleny Urbanové především příbuzné, známé, nebo podobně smýšlející: *Obešli jsme kamarády nejdřív (...) Lidi jsem sháněla tak podle toho, kde jsem věděla, že volili Sociální demokracii už v 90 roce. Spousta lidí nechtělo vstupovat do žádné strany. Protože Občanské fórum bylo fórum, nebyla to strana.*¹⁹³ Naštěstí už se dnes nepraktikuje rituál jakéhosi přijímacího pohovoru a vítán je opravdu každý: *Teď se mi vybavilo, že když jsme získávali nové členy, tak ze začátku se o nich mluvilo a hlasovalo se, přímo, nepřímo. Musel se představit, něco o sobě říct, to bylo i na tom výboru, když*

¹⁸⁸ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

¹⁸⁹ Zápis ze schůze OVV ze dne 28. 8. 1997 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁹⁰ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁹¹ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁹² Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁹³ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

*přišel.*¹⁹⁴

Problémový chod organizace (činnost předsedů OVV, finance)

ČSSD dnes nemá problém s finančními prostředky. Nebylo tomu tak vždy. Mezi léty 1990 - 1996 ohrožoval nedostatek financí samotnou činnost ČSSD. Dokazují slova Heleny Urbanové: *Na tom okrese se ze začátku strašně těžko pracovalo, protože pan inženýr Hora všechno chtěl víst, tak jak to bylo někdy v těch 30. letech. Že prostě se nesmělo telefonovat (...) Všechno se muselo psát posílat korunovou známkou (...) Pořád jsem řešila, že jsem protetelefonovala moc peněz (...) To jsme řešili snad až do roku 96.*¹⁹⁵ ČSSD neměla možnost si jakékoliv rezervy vybudovat. Sekretariát okresní organizace se musel přestěhovat do menších prostor.¹⁹⁶ V roce 1994 Okresní výkonný výbor hospodařil se schodkem, což se odrazilo i v platební neschopnosti, jak vzpomínala Bohumila Chalupová:¹⁹⁷ *Ale to nebyly takové vážné částky, to se dycky pak z těch příspěvků zaplatilo. Sedělo se tady nahoře, nemohlo se stát, že nebylo na nájem, to byl takový nájemníček.*¹⁹⁸ Celková situace se vyřešila až s rokem 1996. Došlo k získání státního příspěvku za mandáty obdržené při volbách v témže roce.

K špatnému fungování stranického sekretariátu přispívala také liknavost předsedů OVV dle připomenutí Heleny Urbanové: *Žaloudek to strašně flinkal (...) On byl předseda výrobního družstva, on byl strašně zaneprázdněnej (...) Proto já jsem si pak vymodlila toho Milana (...) Okresní výbory začaly mít nějaký řád.*¹⁹⁹

Zpronevěra předsedy Housky

Do špatné finanční situace strany zasáhla nepříjemná aféra. Při kontrole revizní komise byly zjištěny pochybnosti ve věci vyplacení cestovních náhrad.²⁰⁰ Služební cesty byly nejenom účtovány vícekrát, ale ani se nikdy neuskutečnily. To velmi ovlivnilo pozici tajemnice Heleny Urbanové: *Houska tam byl asi čtvrt roku předsedou okresu, protože on tam zpronevěřil hnedka ty peníze (...) Přišel za mnou pokladník pan Koželuh (...) „Já tady mám cestáky pana předsedy a tady jste napsaná, jako spolujezdkyně.“ Takže já jsem v tý*

¹⁹⁴ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

¹⁹⁵ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

¹⁹⁶ Zápis ze schůze OVV ze dne 30. 11. 1993 – dostupný na sekretariátu v Kutné Hoře

¹⁹⁷ Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 21. ledna 1995 – dostupná na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

¹⁹⁸ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

¹⁹⁹ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰⁰ Zápis z jednání rozšířeného OVV Kutná Hora ze dne 3. 7. 1991 – Dostupné za sekretariátu OVV Kutná Hora

*době si říkala „Pane Bože, tak co mám udělat?“ (...) Mám na tom okresním výboru vstát a říct. „Já jsem nikde nebyla“ a jít proti předsedovy okresního výboru (...) Nebo prostě mám říct „Dobře, tak já jsem na to zapoměla byli jsme tam“, i když jsme tam nebyli (...) Vlastně zvítězilo takový to moje morální, že jsem řekla „Ne, já jsem prostě nikde nebyla.“²⁰¹ Důsledkem jednání předsedy Milana Housky, který se v celé kauze provinil. Bylo jeho odvolání z postu předsedy okresní organizace. Je s podivem, že krom okresní tajemnice, která byla nařčena ze spoluzavinění si nikdo další z narátorů, a narátorek na celou kauzu nevzpomněl, jako například Irena Flossová: *Já jen na jméno. My jsme tyto problémy nikdy neměli ani nám nebyly blízké.*²⁰²*

Stávka zaměstnanců ČSSD

Velmi důležitým problémem souvisejícím s financemi, byla stávka zaměstnanců ČSSD v květnu 1995. Byli jim zadrženy výplaty. Přestože by bylo možné zařadit bod do předcházejícího tematického okruhu, považoval jsem za správné ponechat jej zde z důvodu problematiky financí. Došlo k ostrému střetu mezi vedením strany a odboráři. Přímou účastnicí byla i Helena Urbanová: *Já jsem byla členem odborového svazu v Lidovém domě, jestli jsem dokonce nebyla místopředsedkyní, já už nevím (...) Nebylo na výplaty, ty výplaty byly velmi malé (...) Měli jsme strašně podprůměrný mzdy (...) My jsme bojovali za to, aby tu mzdu dostaly včas aspoň samoživitelky.*²⁰³ Podpory se jí dostalo i od tehdejšího předsedy Okresního výkonného výboru Milana Urban, přestože v zápisech k této události neexistuje žádná zmínka: *Když si vezmu, za jaký peníze dělali tehdy tajemníci a tajemnice v porovnání s nějakou tehdejší průměrnou mzdou, tak to bylo úplně ubohý. Já teda bych nebyl příznivcem odborů v politické straně. Natož, aby stávkovali (...) Na druhou stranu jsem jim rozuměl, že za ty peníze prostě vyžít nemůžou. A tehdejší tajemníci a tajemnice to byli srdcaři.*²⁰⁴

Kulaté stoly a poslanecké dny

Nedílnou součástí politického života jsou různé besedy, semináře a konference připravované nejenom pro straníky, ale i širokou veřejnost. Některé už dnes nejsou běžnými. Například kulatý stůl, nebo poslanecký den. Kulaté stoly měly za cíl, kultivovat

---

²⁰¹ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰² Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²⁰³ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰⁴ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

politické soupeření a nacházet společnou shodu, což potvrdila Helena Urbanová: *To běželo v roce 1991 a 1992. Nejvíce před volbami v roce 1992. Tam se scházely všechny strany na okres (...) Pak jsem na ty stoly po vícero chodila já, protože z těch okresních předsedů na to nikdo neměl čas, pokud nešel pan docent Floss.*²⁰⁵ Bylo rozhodnuto, že politických kulatých stolů konaných na okrese se budou účastnit předseda OVV, 1. místopředseda OVV a tajemnice OVV.²⁰⁶ *Myslím si, že co se týkalo komunální politiky byly strašně zajímavý (...) Bylo to dobrý, že se tam strany dokázaly dohodnout, co mají být v rámci rozpočtu priority (...) Byly poradní orgán pro okresní výbor.*²⁰⁷ Je velkou škodou, že dnes se již podobné akce neuskutečňují. Kulaté stoly mohly by přinést opět větší kultivovanost do politického soupeření a snadněji nalézt cestu ke kompromisu.

Helena Urbanová neopomněla zmínit poslanecké dny, ve kterých přicházeli poslanci a senátoři mezi lidi: *Když jsme měli od roku 92 první poslance (...) Kdykoliv byl někdo volnej z těch poslanců a byl ochotnej přijet (...) Vždycky jsem věděla zaměření toho poslance, tak jsem obvolala úřady a podniky, kem by mohli jít (...) Vždycky nám ty lidi přišli (...) Lidi chodili třeba ze zvědavosti (...) Pak, když byl Standa Gross, tak ty lidi ho milovali.*²⁰⁸ O setkání s tehdejšími vrcholnými představiteli byl ve městech velký zájem dle Bohumily Chalupové: *Z nestraničské populace větší, těch členů nebyla taková spousta, ale měli to rádi. Když poslanec šel do klubu důchodců, tak zase k nám přijďte, to bylo krásný, my jsme se dozvěděli něco, co jsme vůbec nevěděli.*²⁰⁹ Na vesnicích byl podle Miroslava Edra zájem slabší: *My jsme třeba měli Fencla pozvanýho do Čestína a když kandidoval na toho senátora, že tam bude. Byl to předseda agrární komory předtím, tak v Čestíně v hospodě, nakonec jsme tam seděli dva nebo tři členové a ostatní seděli u stolu, ti sedláci, družstevníci, a aby si šli sednout k nám, to ne.*²¹⁰ Přesto kontakt s lidmi neobohacoval pouze občany, ale také zvolené zástupce, jako Milana Urbana: *Tak jsme jezdili i jako poslanci všichni po celým Středočeským kraji. Každý pondělí byl poslaneckej den v nějakým jiným okrese každýho poslance. Takhle jsme se střídali a mluvili s těma lidma.*²¹¹

---

²⁰⁵ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰⁶ Zápis ze schůze OVV Kutná Hora ze dne 5. 9. 1991 – Dostupné na sekretariátu OVV Kutná Hora

²⁰⁷ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰⁸ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁰⁹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²¹⁰ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

²¹¹ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

Aféra Wagner X Grulich

I aféry politických představitelů mají mnohdy značný dopad na místní organizace. Jednou z takových byla účast Jozefa Wagnera a Václava Grulicha na slavnosti v Podsedicích, kde došlo k vzájemnému střetu. Důsledky souboje se objevovaly několik dalších měsíců. Narátoři a narátky vnímali celou událost rozdílně. Karel Floss se například rozčiloval: *Bylo to velmi nechutné, já jen vím, že byl hrozně svérázný, bojovný, snad nadšenec atd., ale neřízená střela. Nevhodná pro věcnou diskusi atd.*²¹² Milan Urban měl pro celý incident pochopení: *Ano, Podsedická facka. To je známá věc. Tehdy z toho byla větší kauza. Mně to přišlo celkem normální. Občas se dva chlapi porvou (...) Byla na to komise, který šéfoval Špidla (...) Mělo se to přejít, jako se to může stát v životě.*²¹³ Byla zřízena smírčí komise, který měla celou situaci urovnat. Předešel ji, ale Jozef Wagner, který v prosinci 1995, kdy rezignoval na post člena předsednictva. Na posedsedickou událost vzpomínala také Helena Urbanová: *Facka! (...) Wagner byl takovej krabicovej čert, tomu stačilo a hned vyletěl (...) Grulich byl strašně milej pán (...) Už nevím kvůli čemu to bylo (...) Ale vím, že jsme se strašně smáli potom v roce 96, že. Protože to bylo Wagner dal facku, Grulich dostal facku, Machovec to vyšetřoval a Špidla byl předsedou smírčí komise (...) A my jsme se pak smáli, že v roce 96 byli všichni čtyři, který v tom byli zainteresovaní, byli předsedy parlamentních výborů.*²¹⁴

Hlasování Wagner, Teplík, Machovec

Velmi podstatnou událostí, která rezonovala na sklonku roku 1996 na okrese Kutná Hora, bylo zpočátku možná nedůležité hlasování třech poslanců sociální demokracie, o vládním rozpočtu. V prvním čtení jej podpořili poslanci Wagner, Teplík a Machovec. Machovec následně ve druhém čtení nikoliv. Wagner s Teplíkem byli za své chování následně vyloučeni z ČSSD. Helena Urbanová brala jejich počínání, jako zradu: *Jako zrada se mohlo brát, že jim Wagner s Machovcem podrželi rozpočet. A ještě tam byl Teplík. Na tom mohla padnout vláda, protože když by se nesestavil rozpočet, tak by padla vláda a mohlo se dělat další kolo vyjednávání.*²¹⁵ Stejně tak i Milan Urban: *Tehdy, jako zradu těch poslanců. To bylo myslím první moment, kdy se začalo o někom mluvit, jako o*

---

²¹² Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²¹³ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²¹⁴ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²¹⁵ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

*přeběhlíkovi (...) Pro mě to byli zrádci.*²¹⁶ Poprvé se mezi narátory a narátorkami objevilo slovo zrádce. Přesto, že by se mohlo zdát, že při tak vážných slovech bude o celé kauze zmínka v zápisech z jednání Okresního výkonného výboru. Nestalo se tak.

Bamberská aféra

Tato aféra byla na jaře roku 1998 obestřena mnoha tajemstvími. Mělo se jednat o skryté financování sociální demokracie, výměnou za posty v budoucí vládě. Ještě více celou problematiku prohloubila angažovanost Karla Machovce. Složitost celé kauzy potvrdil Milan Urban: *Já do dneška nerozumím tomu, co se odehrálo. On byl součástí té kauzy Bamberg (...) Neznám pravou podstatu té kauzy, jestli to byl vnistrostranické boj o moc a ta kauza byla nějakou její součástí. Nebo jestli to byl útok na Sociální demokracii z vnějšku, při které Karel hrál nějakou roli. Nebo jestli naopak on hrál tu roli v dobrém, jako bezpečnostní ochránce tehdejšího Miloše.*²¹⁷ Podobně hovořila i Helena Urbanová: *Já jsem tu bambreskou aféru moc ne to. Já jsem tomu moc nerozuměla.*²¹⁸ A Karel Floss: *Já do toho nevidím.*²¹⁹

Nekandidování Karla Flosse

V roce 1998 již nekandidoval tehdejší senátor Karel Floss a rozhodnutím nominační konference jej nahradil Jan Fencel.²²⁰ Nikde nebylo uvedeno, proč nekandidoval. Celou věc mi pomohl osvětlit až sám Karel Floss: *Ze dvou důvodů. Jednak protože jsem učil a viděl jsem se na vysoké škole v Olomouci, rozvíjeli jsme tady tu letní filozofickou školu a filozofický život na Sázavě, že se to těžko dá unést obojí, to byl jeden důvod a za druhé že mi dávali trochu Urban s Helenou najevo, že přece jen jsem starej. Ale já bych to nebyl bral, i kdyby mě přemlouvali, protože jsem věděl, že tentokrát by to už bylo na šest let. To je velký závazek, protože já jsem měl právě ve vrcholu té funkce senátní 70 let. Já bych se byl blížil osmdesátce a jak říkám, cítil jsem, že bych měl ještě něco dělat filozoficky, na fakultě atd.*²²¹ Jeho slova potvrzuje také Miroslav Edr: *Už nechtěl, kdyby chtěl, ale Karel už nechtěl. On pak začal být hodně v Olomouci a že by to nestíhal.*²²²

---

²¹⁶ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²¹⁷ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²¹⁸ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²¹⁹ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²²⁰ Usnesení z okresní konference ČSSD ze dne 17. 3. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

²²¹ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²²² Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

3.3. Stranické milníky

Někdo odvíjí etapy svého života od historických událostí, jiný například od sportovních. Pro politicky činného člověka jsou v jeho životě většinou milníky volební roky. Proto má za cíl poslední výzkumné téma přiblížit pocity a prožitky lidí z předvolebních kampaní a finálních výsledků. Je zajímavé sledovat, že u narátorů a narátorek se těší největší oblibě první volby v roce 1990 a pak velmi úspěšné v roce 1996 a 1998.

Volby 1990

První svobodné volby v roce 1990 byly nové nejenom díky nabyté svobodě a demokracii, ale také díky volnosti soutěžení stran. Nikdo tehdy neměl zkušenosti s vedením kampaně a tak se snažil, jak se dalo. Na svou první kampaň vzpomínala Bohumila Chalupová: *Ale pomáhala to jo, ale nekandidovala jsem. Roznesli jsme letáky, žádné veřejné meetingy nebyly. Letáky jsme dávali lidem na ulici, řekli jsme, že jsme nová strana, která tu existovala už před válkou.*²²³ Manželé Flossovi zdůrazňovali pomoc od budoucích čelních představitelů sociální demokracie: Stanislava Grosse a Petře Buzkové: *Důležité je, že sem přijeli přední představitelé strany hovořit, Standa především a Petra Buzková. Ten Standa byl většinou lidmi oblíben.*²²⁴ Pionýrská nebyla jenom kampaň, ale objevovali se i zvláštnosti spojené s volbou. Jednu zažila Irena Flossová v Sázavě, jako členka volební komise. *Tam bylo takové zvláštní nařízení, to byly dva dny jako teď, nesmělo se odejít. My jsme to všechno zapsali a měli jsme spací pytle a museli jsme tam spát.*²²⁵ Volby skončily velkým zklamáním. Sociální demokracie se těsně neprosadila. Narátoři a narátorky nesli výsledek různě. Miroslav Edr: *Když jsme šli poprvé k volbám a neměli jsme ani 5%, když jsem byl celej sešlej, tak Karel Flosů říkal Mirku nedělej si z toho nic, máme 5%, 4% jsme měli dokonce, příště budeme mít dvakrát tolik, pak třikrát, bude se to stupňovat, tak mě oživil, vlil mi novou sílu.*²²⁶ Podobně reagovala i Helena Urbanová. *Já jsem byla strašně zklamaná a strašně jsem nevěřila tomu. Jsem si říkala, že to určitě popletli. Tak to nám někdo prostě naschvál udělal, že se sociální demokracie nedostala do Sněmovny.*²²⁷

---

²²³ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²²⁴ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²²⁵ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²²⁶ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

²²⁷ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

Volby 1992

Ještě před druhými svobodnými volbami v roce 1992 se rozhořel spor o dosazení Zdeňka Jičínského jako kandidáta za okres Kutná Hora pro volby do Sněmovny. OVV Kutná Hora se proti tomu ostře postavil. Nemínil tolerovat zasahování do svého okresu.²²⁸ Sociální demokracii se ve volbách podařilo zaujmout a dostala se do ČNR. Důvodem byl podle Bohumily Chalupové politický program: *Tím, že byla nová, měla něco v programu jiného, než ostatní. Teď když si čteš programy politických stran, tak na malé odchylky jsou skoro stejné. Všem jde o lidi před volbama.*²²⁹

Volby 1994

Rok 1994 byl ve znamení komunálních voleb. Ale nepodařilo se ještě plně uspět. Miloš Zeman ještě nerozvinul svůj talent ve prospěch sociální demokracie. Podle Heleny Urbanové byl dalším problémem malý počet lidí ochotných kandidovat: *Tam jsme toho poměrně udělali hodně, ale neměli jsme na kandidátce ty správný lidi. (...) Neměli jsme dostatek lidí. (...) Když jsem se šla podívat na výsledky, tak jsem se před tou tabulí rozbřečela. (...) Protože mně to připadlo, že jsme toho udělali strašně moc.*²³⁰

Volby 1996

V roce 1996 měla ČSSD poprvé reálnou šanci získat velký počet hlasů a ohrožit dílčím způsobem hegemonu tehdejší politické scény ODS. Jedním z kandidátů na poslance byl i zástupce okresu Kutná Hora. Milan Urban: *Bylo to tehdy docela dobrodružný, protože sociální demokracie nebyla vůbec oblíbená u občanů a byla trochu braná, jako béčko komunistů. (...) Přijít někde a říci "jsem sociální demokrat" taky znamenalo, že mohl člověk dostat do držky. (...) Pamatuju si besedy. (...) Jezdili jsme vesnice od vesnice. (...) 96 rok byla komunikace s lidma, jako osobní komunikace s lidma.*²³¹ Bohumila Chalupová připomněla důležitou součást tehdejší kampaně. Miloše Zemana a jeho autobus „Zemák“: *Ty lidi stojí v hloučkách, každý už má ty materiály, což je spokojený a poslouchá, jo přesně, správně, Zeman je prostě vzal ty lidi. Když se řekne Zeman je to sociální*

²²⁸ Zápis z výroční konference ČSSD okresu Kutná Hora ze dne 13. 3. 1992 - Dostupný na sekretariátu OVV v Kutné Hoře

²²⁹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²³⁰ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²³¹ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

demokracie nebo obráceně. On měl na lidi vliv.²³² Ani "Zemák", ale ke zvolení kutnohorského zástupce do Sněmovny nepomohl. Úspěšnější byla ČSSD s kandidátem do Senátu Karlem Flossem, kterého vzpomněla Bohumila Chalupová. *Karlíček Floss jsme mu říkali, byl úžasnej, pracovitej pán, vzhledem k jeho věku úctyhodné, říkal, že ráno nasedl s dělníkama do vlaku, tam jim vypravoval o co jde, jak to má být, jak by to mělo být, ten byl velkým přínosem pro Kutnohorskou socdem. Měl přehled, byl vzdělaný, chytrý pán, hodný. Nikoho nepomlouval, s nikým se neškorpil a řešil věci tak, jak by se to mělo dít.*²³³ Kampaň s Karlem Flossem intenzivně prožívala Helena Urbanová: *My jsme opravdu ráno jeli tím dělnickým vlakem, nebo jsme stáli před šestou hodinou před fabrikou a rozdávali třeba růže, nebo koláče, nebo něco co jsme měli k dispozici letáčky jeho. Na to, jak byl starší pán, tak byl strašně vitální a strašně toho dokázal za ten den udělat.*²³⁴ Karlu Flossovi pomáhali také ostatní členové okresní organizace a kraje: *Dělala se akce v Čáslavi, v Kutné Hoře, pak se jezdilo s tím autem, kde mělo nahoře amplion a do toho se pouštěl takový pásek namluvený nebo tam mluvil buď Karel nebo Standa. V těch vesnicích jednotlivých se zastavovali a tam to auto hlásilo.*²³⁵ Ve 2. kole proti tehdejšímu silnému kandidátovi Ivo Šancovi pomohla rozhádanost vládní koalice. Miloš Zeman se dohodl s KDU-ČSL na spolupráci. Karel Floss si, ale myslel něco jiného: *To musíme říct, že protikandidátem silným byl starosta Kutné Hory Šanc, proč jsem vyhrál tehdy? Že vynikající politik Lux vydal tehdy hlas před volbama, aby lidi jako Šanc nebyli voleni. Lidovci nám tehdy nahráli hlasy. Tímto zásahem Luxe tehdy jsme vyhráli.*²³⁶

Volby 1998

Rok 1998 byl pro Českou stranu sociálně demokratickou zcela zásadním. Nejenom na Kutnohorsku. Jednalo se o tzv. super volební rok. Konaly se troje volby. První byly parlamentní, do kterých byl na volitelném místě nominován předseda Okresního výkonného výboru Milan Urban.²³⁷ *Tím, že člověk má zodpovědnost, je vpředu na tý kandidátce, tak tomu musí věnovat podstatně víc úsilí. (...) Byli jsme zase chytřejší. (...) Byl tam cíl a všichni jsme se na ten cíl soustředili. (...) Mně se zdá, že to bylo hodně práce, ale že to bylo s nějakým nadšením. (...) Myslel jsem, že tam budu jedno volební období.*²³⁸

²³² Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²³³ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²³⁴ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²³⁵ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²³⁶ Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. 6. 2017

²³⁷ Zápis z okresní konference ČSSD ze dne 7. 2. 1998 – dostupný na sekretariátu ČSSD v Kutné Hoře

²³⁸ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

Předvolební aktivitu Milana Urbana ocenila Bohumila Chalupová: *Víc se nás zapojilo do té kampaně, i víc lidí si přišlo poslechnout kandidáta, víc lidí chodilo na meetingy, říkali si „áá Čáslavák“. Ve Zruči bylo víc lidí, v Kutné Hoře, bylo to pro lidi zajímavější, protože konečně někdo, je identický pro ten náš region. Neznali jsme ty kandidáty předtím, podpořili jsme ty, co nás zaukolovali. Mluvíš s lidma, máš známé, okruh přátel, tak říkáš, co to pro ně může přinést dobrého a tak, tak jim to vysvětluješ a tak jsme získávali voliče. Že tam byl Milan, tak to bylo úžasný, rodilej Čáslavák a od dětství byl tady v tom regionu. Má i takový lidový přístup k lidem, srozumitelný, říkal věci na rovinu, měl argumenty, které byly přesvědčivé pro sociální demokracii. Program byl pro lidi srozumitelný, vědělo se, co nás čeká, co si můžeme od toho slibovat a o co se budeme snažit. Když se o to bude snažit ještě jeden z nás, tak by to mohlo mít větší váhu, tak byl velký zájem o to.*²³⁹

V parlamentních volbách se České straně sociálně demokratické poprvé od svého obnovení v roce 1990 podařilo vyhrát. Miroslav Edr to velmi prožíval. *Byl jsem unešený a dočkal jsem se toho, že jsme zvítězili.*²⁴⁰ Bezprostředně po parlamentních volbách probíhala kampaň do Senátu ČR a komunálních zastupitelstev. Do Senátu kandidoval Jan Fencel, kterému se podařilo ve 2. kole zvítězit. Podle Milana Urbana to nebylo nic jednoduchého: *Přestože byl ministr, tak šel od vrátek k vrátkům v celým tom volebním obvodu. A pokusil se mluvit se všema lidma. Neměl to tady lehký, přestože byl ministr, protože on je z Moravy.*²⁴¹ Do komunálních voleb bylo postaveno 20 kandidátek. Konečně se podařilo významněji uspět v Čáslavi, ale mělo to své důvody. Vzpomněla Helena Urbanová: *Nesmím zapomenout na Láďu Lešku, ktorej byl tehdejším předsedou tý čáslavský místní organizace. A ktorej udělal jednu věc. Byl ochoten otevřít sociální demokracii novějm lidem.*²⁴² *Tam už se podařilo sestavit pěknou kandidátku. (...) Milan od roku 95 sehnal lidi. (...) Byl tam Špaček, ředitel gymnázia Sejček, a tyhlenty lidi, kteří pomohly ty hlasy nasbírat. Hamral byl ředitel domova důchodců.*²⁴³ Nikdo nemohl tehdy tušit, že post starosty udrží sociální demokracie v Čáslavi na dlouhých 20 let.

---

²³⁹ Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. 4. 2017

²⁴⁰ Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. 5. 2017

²⁴¹ Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁴² Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

²⁴³ Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. 6. 2017

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusil o zmapování vývoje ČSSD na okrese Kutná Hora, ale především o vyzdvihnutí činnosti řadových stranických členů, kteří se zasloužili o její vznik a bezproblémový chod od roku 1989. Bez nich by nebylo možné navazovat na základy, které má dnes. Ve většině rozhovorů bylo vzpomínáno na vrcholné stranické představitele, ale již ne na řadové členy. Bez jejich mravenčí práce by, poslanci, senátoři a další, nedosáhli úspěchů. Jsem skeptický, zda ještě někdy vznikne práce uchováající odkaz sociálně demokratických předchůdců.

Cílem předkládané práce byla snaha přiblížit život sociální demokracie na okrese Kutná Hora mezi lety 1989 – 1998. Během této doby docházelo k jejímu formování a „dospívání“ v současnou politickou stranu. Šlo nejenom o představení zásadních politických milníků, jako byly volby v roce 1990, 1996, 1998, nebo zvolení Miloše Zemana předsedou strany v roce 1993, ale především o představení každodenní činnosti Okresního výkonného výboru ČSSD v Kutné Hoře a jeho členů.

Práce byla původně zamýšlena v rozsahu let 1989 – 2013. Chtěl jsem zejména do období let 2006 – 2013 přispět svými vlastními vzpomínkami. Bohužel, takovýto koncept se (vzhledem k rozsahu problematiky) ukázal, jako nerealizovatelný. Muselo být přikročeno ke zkrácení na období 1989 – 1998. V práci nebyla plně rozvinuta část věnující se politické geografii, která by zahrnovala například vliv vzdělání, nebo nezaměstnanosti na volební výsledky ČSSD na okrese Kutná Hora. Opět kvůli přílišnému rozsahu. Na druhé straně se podařilo zrealizovat setkání a nahrání rozhovorů s narátory, kteří zkoumané období zažili. Důležitým úspěchem bylo ucelené zmapování činnosti Okresního výkonného výboru ČSSD Kutná Hora a kompletnosti dostupných materiálů v rámci okresního sekretariátu. Velkým přínosem byla praktická část, kde došlo ke konfrontaci vzpomínek s fakty a zjištění velmi zajímavých skutečností. Neméně významným počinem práce bylo objevení dalších témat k bádání. Například: Vliv křesťanství na ideové formování ČSSD, strach z bývalých členů KSČ v okresních organizacích ČSSD ve Středočeském kraji, problémy s financemi a organizací v okresních organizacích ČSSD, činnost bývalých členů StB v ČSSD, porovnání formy předvolebních kampaní jednotlivých politických stran, nebo rozvinutí střetové linie z úrovně centrum – okres, na linii centrum – kraj – okres.

První část práce je věnována metodologii. Především popisu metody orální historie, spolupráce s narátory a narátorkami. Ta nebyla zcela bezproblémovou, což odpovídá rizikům orálně-historického bádání.

Následuje historická část, která je ve své hlavní části věnována dějinnému vývoji okresní organizace v Kutné Hoře mezi lety 1989 – 1998 a srovnání s vnitrostranickým vývojem celé ČSSD v uvedeném období. Činnost vedení ČSSD měla velmi velký dopad i na činnost okresní ČSSD. Proto samotný začátek představuje historii ČSSD od založení až do revolučního roku 1989. Hlavní historická část je pak rozdělena do třech zásadních kapitol. První reflektuje vývoj od obnovení po volby v roce 1992. Druhá vzestup sociální demokracie mezi lety 1992 – 1995. Třetí potom pevné ukotvení ČSSD na politické scéně až po komunální volby v roce 1998.

Práce je zakončena praktickou částí výzkumu. Ve finálním výběru bylo využito třech tematických okruhů, které byly dále interpretovány: 1. střetová linie centrum – okres, 2. vnitřní vývoj strany na okrese, 3. stranické milníky. Veškeré vzpomínky narátorů a narátorek jsou doplněné archivními prameny.

Použité prameny

Literatura

BÁRTA, Miloš; HRUBEC, Marek; ŠAMALÍK, František; KÁRNÍK, Zdeněk; KUKLÍK, Jan; LUŽA, Radomír; KOHOUT, Jaroslav; HRUBÝ, Karel; ŠABATA, Jaroslav; PULLMANN, Michal; KLABAN, Slavomír a KOHÁK, Erazim. *Dějiny českého a československého sociálnědemokratického hnutí*. Praha - Brno: MDA a Doplněk, 2006. 196 s. ISBN 80-7239-199-2.

BEROUNSKÝ, Jiří. *Patnáct let České republiky*. Praha: Radioservis, 2013. s. 391. ISBN 978-80-87530-21-4.

BUREŠ, Jan; CHARVÁT, Jakub; JUST, Petr a ŠTEFEK, Martin. *Česká demokracie po roce 1989 – Institucionální základy českého politického systému*. Praha: Grada Publishing, 2012. 528 s. ISBN 978-80-247-4283-0.

D., N., 1938. Odkud přichází a kam jde sociální demokracie. In: HAMPL, Antonín a kol. *60 let československé sociálně demokratické strany dělnické*. Praha: Nakladatelství slavnostního výboru Čs. Sociálně demokratické strany, 1938 s. 116 – 121.

DUCHOSLAV, Petr. *Politický vývoj Československé sociální demokracie v letech 1945 – 1948: od obnovy strany k jejímu pohlcení KSČ*. Praha: Česká strana sociálně demokratická, 2010. s. 264.

EICHLER, Partik a kol. *Za svobodu, spravedlnost a solidaritu – Dějiny sociální demokracie v českých zemích*. Praha: MDA, 2016. s. 111. ISBN 978-80-87348-25-3.

GJURIČOVÁ, Adéla a KOPEČEK, Michal. *Kapitoly z dějin české demokracie po roce 1989*. Praha: Paseka, 2008. 324 s. ISBN 978-80-7185-876-8.

GJURIČOVÁ, Adéla; KOPEČEK, Michal; ROUBAL, Petr; SUK, Jiří a ZAHRADNÍČEK, Tomáš. *Rozdělení minulosti – Vytváření politických identit v České republice po roce 1989*. Praha: Václav Havel Library, 2011. s. 416. ISBN 978-80-87490-03-7.

HOLUB, Václav; HRUBÝ, Karel; JEŠINA, Čestmír; KREJČÍ, Jaroslav; LOEWY, Jiří a ZBĚHLÍK, Jaroslav. *Léta mimo domov – K historii Československé sociální demokracie v exilu*. Hrubý, 1996. s. 238. ISBN 80-902023-4-9.

HOPPE, Jiří. *Opozice '68 – Sociální demokracie, KAN a K 231 v období Pražského jara*. Praha: Prostor, 2009. s. 392. ISBN 978-80-7260-216-2.

JANÝR, Přemysl. *Neznámá kapitola roku 1968 – Zápas o obnovení činnosti Československé sociální demokracie*. Praha: ÚSD AV, 1998. s. 109. ISBN 80-85270-77-3.

KAPLAN, Karel. *Sociální demokracie po únoru 1948*. Brno: Doplněk, 2011. s. 428. ISBN 978-80-7239-255-1.

KÁRNÍK, Zdeněk, 2005. Úvahy na dějinném posláním a nezřídka všedními, proměnlivými i krušnými osudy české sociální demokracie. In: KÁRNÍK, Zdeněk a kol.

- Bludné cesty sociální demokracie*. Praha: Prostor, 2005. s. 13 – 59. ISBN: 80-7260-136-9.
- KLABAN, Slavomír a kol. *Česká strana sociálně demokratická – Sborník ke 120. výročí založení strany*. Praha: JOB Publishing, 1998. s. 145. ISBN 80-902246-4-4.
- KOSATÍK, Pavel, *Čeští demokraté – 50 nejvýznamnějších osobností veřejného života*. Praha: Mladá fronta, 2010. s. 339. ISBN 978-80-204-2373-3.
- KOSTELECKÝ, Tomáš. *Koho volí Vaši sousedé? - Prostorové vzorce volebního chování na území Česka od roku 1920 do roku 2006, jejich změny a možné příčiny*. Praha: SLON, 2014. s. 173. ISBN 978-80-7419-166-4.
- LINEK, Lukáš a LYONS, Pat. *Dočasná stabilita? - Volební podpora politických stran v České republice v letech 1990 – 2010*. Praha: SLON, 2013. 220 s. ISBN 978-80-7419-160-2.
- LUŽA, Radomír. *Československá sociální demokracie – Kapitoly z let exilu 1948 – 1989*. Praha – Brno: Československé dokumentační středisko a Doplněk, 2001. s. 360. ISBN 1081-207-2001.
- MALÍNSKÝ, Jiří. *Proti proudu – Texty z let 1986 – 2011*. Praha: MDA, 2013. s. 556.
- MITROFANOV, Alexandr. *Za fasádou Lidového domu – Česká sociální demokracie 1989-98: Lidé a události*. Praha: AURORA, 1998. s. 211. ISBN 80-85974-41-X.
- MÜCKE, Pavel, VANĚK, Miroslav. *Třetí strana trojúhelníku: teorie a praxe orální historie*. Praha: Karolinum, 2015. s. 326. ISBN 978-80-246-2931-5.
- PŠEJA, Pavel. *Stranické systémy České republiky – Politické strany a jejich vývoj 1989 – 1998*. Brno: CDK, 2005. s. 203. ISBN 80-7325-069-1.
- ŠABATA, Jan, 1997. Odkud přichází a kam jde sociální demokracie. In: ŠABATA, Jan a kol. *Odkud přichází a kam jde sociální demokracie*. Brno: Doplněk, 1997. s. 7 – 16. ISBN: 80-85765-74-8.
- TOMEŠ, Josef. *Průkopníci a pokračovatelé – Osobnosti v dějinách České sociální demokracie 1878 – 2005*. Praha: ČSSD, 2005. s. 249.
- VALEŠ, Lukáš. *Zrod demokratických politických systémů – okresů Klatovy, Domažlice a Tachov a jejich vývoj v 90. letech 20. století*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. s. 287. ISBN 978-80-7380-082-6.
- VODA, Petr. *Jaká je role postkomunismu? - Volební geografie České a Rakouské republiky v letech 1990 – 2013*. Brno: CDK, 2015. s. 242. ISBN 978-80-7325-369-1.
- ZEMAN, Miloš. *Vzestup a pád české sociální demokracie*. Praha: Andrej Šťastný, 2006. s. 276. ISBN 80-86739-22-8.

Rozhovory

Rozhovor s Bohumilou Chalupovou vedl Václav Drda, 20. dubna 2017

Rozhovor s Miroslavem Edrem vedl Václav Drda, 31. května 2017

Rozhovor s Milanem Urbanem vedl Václav Drda, 6. června 2017

Rozhovor s Irenou a Karlem Flossovými vedl Václav Drda, 9. června 2017

Rozhovor s Helenou Urbanovou vedl Václav Drda, 10. června 2017

Archivní prameny

Složka se zápisy z jednání, výročních konferencí a sjezdů spolu se sjezdovými protokoly uložená na sekretariátu Okresního výkonného výboru v Kutné Hoře.

Internetové zdroje

VÝSLEDKY VOLEB A REFEREND. *Český statistický úřad*. [on-line]. [cit.: 9. dubna 2017]. Dostupný z: <http://www.volby.cz/>

Z HISTORIE ČESKÉ SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE. *Encyklopedie ČSSD*. [on-line]. [cit.: 5. května 2017]. Dostupný z: <http://www.historiecssd.cz/>

Filmové a dokumentární zdroje

OBČAN HAVEL. Režie: Pavel Koutecký a Miroslav Janek (2007)

VLÁDNEME NERUŠIT. Režie: Tomáš Kudrna (2007)

VZESTUPY A PÁDY SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE I. *Historie.cs*. [on-line]. [cit.: 11. března 2017]. Dostupný z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10150778447-historie-cs/208452801400022>

VZESTUPY A PÁDY SOCIÁLNÍ DEMOKRACIE II. *Historie.cs*. [on-line]. [cit.: 11. března 2017]. Dostupný z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/208452801400027-vzestupy-a-pady-socialni-demokracie-ii>

TADY JE ŠLOUFOVO. Režie: Jan Bělohavý (2008)

Ostatní zdroje

Čáslavské noviny. Čáslav: Městský úřad Čáslav, 1991-.

Soukromá sbírka paní Bohumily Chalupové – předvolební materiály pro komunální volby v roce 1990 a 1998 v Čáslavi.

Přílohy

Příloha č. 1 – Předvolební materiál MO ČSSD v Čáslavi pro komunální volby v roce 1990

**Československá
sociální
demokracie**

 **Jiří
VAVŘINA**

Bohumila CHALUPOVÁ

 **Jaroslav
STRIBRŇÝ**

Josef KOČÍ

 **Marcela
CIENCIALOVÁ**

**KANDIDÁTKA
ČÍSLO 5**

MÍSTNÍ VOLEBNÍ PROGRAM – NAŠE MĚSTO A KOMUNÁLNÍ VOLEBY 90 V ČÁSLAVI

1. POLITICKÉ ZÁSADY:

Politickým a filosofickým krédem nás, sociálních demokratů, je člověk a jeho občanské svobody a práva ve všech oblastech lidského života. Od této filosofie se odvíjí postoj a odpovědnost nejen ke svým spoluobčanům, ale i ke svému okolí, charakteru a stavu obce, jejímu fungování, prosperitě a rozvoji.

Svou praktickou činnost budeme podporovat všechny občany, kteří svými dovednostmi mohou a zejména chtějí se podílet na správě a životě města, při cestě k vytvoření demokratické společnosti.

2. SPRÁVA OBCE A JEJÍ VZTAH K OKOLÍ:

Náš názor na správu města vychází ze zásad programu sociální demokracie a ze zkušeností sociálních demokratů v prosperujících státech západní Evropy:

- Sbor poslanecký bude oprávněn dle zákonů této země rozhodovat o tom, jakými formami se bude správa našeho města uskutečňovat; kolik pracovníků bude zapotřebí, aby správa našeho města dobře fungovala.
- Zodpovědnost našich poslaneckých svými voličů je samozřejmostí a bude se dít bez zbytečných mezičlánků.
- Chceme, aby všichni poslanci vykonávali kontrolní činnost, vycházeli z podnětů voličů a jejich oprávněné zájmy prosazovali.
- Domníváme se, že fungující poslanecký sbor vybavený právním kontroly plně nahradí práci výboru lidové kontroly – které se takto stane kontrolou občanů.
- V oblasti rovnoprávnosti se domníváme, že každé město, vesnice i obec má právo na rovnoprávné postavení v rámci České republiky i federace. Proto se domníváme, že zejména v oblasti rovnoprávné spolupráce a nejbližšími našimi okolními městy a obcemi je taktéž těžší práce našeho poslaneckého sboru.
- Chceme dosáhnout toho, aby se naše město zařadilo na přední místa ve svazu měst a obcí, kam historicky patří.
- Domníváme se, že naše město by mělo navázat vztahy se zahraničními městy tak, abychom se v těchto vztazích našli nejen po-
uštění, ale i inspiraci pro další rozvoj.

3. HOSPODÁŘSTVÍ A OBCHOD:

- Ekonomickou oblast považujeme za klíčovou, a proto chceme podnikům ve městě vytvářet podmínky pro jejich prosperitu, protože jejich ekonomická prosperita ovlivní bohatství obce a sociálních jistot občanů.
- Chceme a budeme prosazovat, aby daňové odvody, platby od našich podnikatelů a podniků sloužily k rozvoji města.
- Podporou soukromého podnikání všeho druhu, chceme vytvořit podmínky pro spokojený život nás všech.
- Vlastnická práva občanů a organizací musí být nezcizitelná – o to se chceme snažit.
- V oblasti zemědělství budeme podporovat všechny, kteří nám zajistí zdravé potraviny a budou se chovat k půdě, dědičství otců a nejlepší úctou a ohleduplností.
- V oblasti obchodu jsme pro zrušení monopolu současných prodejních gigantů. Chceme, aby obchod byl z podstatné části v soukromých rukách. Všichni máme právo na bohatší nabídku zboží. Chceme vrátit obchodu, co jeho jest – to je, aby obchodník prodával a ne plnil plán tržeb.
- Chceme, aby se ve městě vyřešila nabídka všeho zboží prodejem na trzích a byla vytvořena i důstojná tržnice.

SOCIÁLNÍ PROGRAM:

- Zastáváme zásadu, že důležitým předpokladem pro spokojený a důstojný život lidí je jistota, že v mezích životní situací se každý člověk může opolehnout na pomoc obce.
- Ze prvotných a nadřazených úkol považujeme zajistit nejlepší podmínky pro to nejdůležitější ve společnosti – naše děti, a to na poli nejen sociálních, ale i zdravotních, v oblasti vzdělání, kultury, sportu.
- Budeme vytvářet takové podmínky, aby obec měla možnost poskytnout každému občanu, který se ocitne v tíživé životní situaci, důležitou finanční, věcnou, nebo jinou pomoc. Budeme však důsledně trvat na tom, aby se zaměstnavatelé svými sociálními programy postarali o své zaměstnance, a finanční politiku chceme takto směřovat.
- Všem občanům nacházejícím se ve ztíženém společenském postavení (invalidé, důchodci a lidé vysokého věku, neplněné rodiny apod.) chceme vytvářet podmínky pro důstojný a plný život vy-

ší kvalitou péče, rozvojem speciálních služeb, odstraňování překážek v pohybu apod.

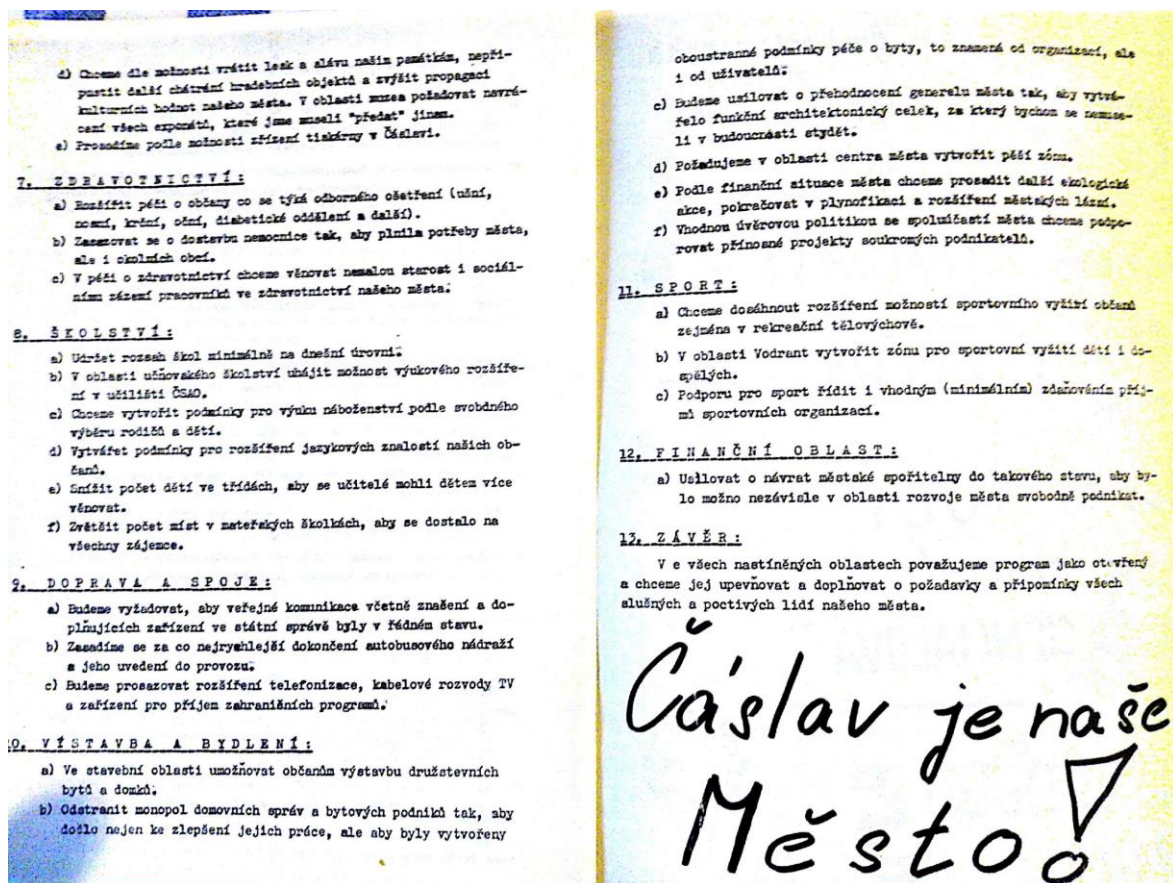
- Chceme působit na občany tak, aby péče o všechny slabší ve smyslu křesťanské lásky k bližním byla věcí všech, neboť kdokoliv z nás se může ocitnout v podobném postavení.
- Občanům důchodcům, invalidám a občanům se sníženou pracovní schopností zajistíme podle jejich svobodného výběru podmínky pro individuální podnikání a k realizaci jejich práce; zájmů.
- Budeme prosazovat pro starší a sociálně slabší občany úlevy na poplatcích a bezplatné dopravné pro občany starší 65 let v rámci okresu.
- Chceme vytvořit finanční fond, aby obec mohla v sociální oblasti poskytovat občanům sociální výhody i nad rámec zákonných záruk.

5. ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ:

- Zvýšenou kontrolní činností poslanecký chceme v podnicích působících v oblasti města prosadit plnění ekologických záměrů.
- V oblasti bydlení chceme, aby byly postupně uhebné kotelny nahrazeny ekologicky čistými zdroji tepla.
- V oblasti dopravy chceme požadovat a přesazovat změnu provozu přes město tak, aby doprava byla odkloněna jímž z oblasti škol. V této oblasti chceme úzce spolupracovat s občanskými iniciativami a odbornými ústavy.
- Sadům Vodranty chceme vrátit to, co byly kdysi, aby se opět staly místem klidu, klidných procházek a oddychu.

6. KULTURA:

- Chceme, aby se kultura stala hlavní součástí nápravy morálních hodnot lidí, proto velkou pozornost budeme věnovat vzdělanosti a výchově, budeme podporovat všechny aktivity vedoucí ke zvýšení kulturní úrovně obce.
- Budeme podporovat pořádání hudebních koncertů všech směrů, divadelních představení, výstav výtvarného umění. Umožníme svobodnou kulturní činnost občanů a budeme jí podporovat.
- Zasadíme se o širší a pestřejší využívání současných kulturních zařízení a o zlepšení programové skladby kina.

Příloha č. 2 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do ČNR v roce 1990 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů	Volební výsledek
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	35	3,97%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	2	0,62%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	29	3,40%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	382	4,64%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	18	4,24%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	14	1,87%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	1,19%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	10	3,04%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	7	3,52%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	9	4,27%
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	4	0,79%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	4	0,89%

Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	25	3,54%
Kluky	Čáslav	Čáslav	4	1,17%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	17	2,10%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	12	3,02%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	558	3,74%
Ledečko	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	13	9,09%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	24	3,64%
Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	24	2,61%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	11	2,22%
Nepoměřice	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	0	0,00%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	17	1,79%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	5	3,05%
Onomyšl	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	2	0,97%
Otryby	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	8	2,71%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	9	3,96%
Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	5	1,43%
Petrovice II.	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	6	4,26%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	49	3,94%
Rašovice	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	5	2,04%
Rataje nad Sázavou	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	22	4,84%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	5	2,39%
Samopše	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	4	3,42%
Sázava	Sázava	Benešov	95	3,86%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	3	1,84%
Staňkovice	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	3	1,40%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	23	3,18%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	18	3,33%
Uhliřské Janovice	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	97	4,61%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	1	0,27%
Úzice	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	3	0,67%
Vavřinec	Uhliřské Janovice	Kutná Hora	20	6,12%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	4	1,93%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	4	1,90%

Vlačice	Čáslav	Čáslav	15	7,46%
Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	18	4,43%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	8	1,74%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	94	4,99%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	41	6,09%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	2	0,66%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	43	4,10%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	14	1,66%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	259	7,26%
Žáky	Čáslav	Čáslav	11	4,07%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	14	1,55%
Žleby	Čáslav	Čáslav	43	4,38%

Příloha č. 3 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1990 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Získaných mandátů	Volební výsledek
Bratčice	Čáslav	Čáslav	1	5,40%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	1	2,80%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	1	11,30%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	2	3,40%
Sázava	Sázava	Benešov	1	6,80%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	0	5,80%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	0	1,10%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	2	9,40%

Příloha č. 4 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do ČNR v roce 1992 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů	Volební výsledek
Adamov	Čáslav	Čáslav	1	0,96%
Bernardov	Kutná Hora	Kutná Hora	1	0,73%
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	20	4,61%
Bludov	Kutná Hora	Kutná Hora	0	0,00%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	14	4,56%
Brambory	Čáslav	Čáslav	4	4,94%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	32	10,74%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	45	6,71%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	605	9,00%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	17	5,14%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	18	3,96%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	12	2,94%
Dolní Pohled'	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	5	5,75%
Drobovice	Čáslav	Čáslav	14	4,83%
Hlízov	Kutná Hora	Kutná Hora	6	1,98%
Horka I	Čáslav	Čáslav	18	5,94%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	21	6,69%
Horky	Čáslav	Čáslav	19	7,60%
Horušice	Čáslav	Čáslav	6	3,85%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	4	2,19%
Hraběšín	Čáslav	Čáslav	5	4,81%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	8	4,17%
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	28	5,81%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	36	8,49%
Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	41	6,30%
Kluky	Čáslav	Čáslav	20	5,88%
Kobylnice	Kutná Hora	Kutná Hora	8	6,06%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	20	6,67%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	19	5,01%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	906	6,61%
Ledečko	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	14	10,14%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	53	8,65%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	20	4,36%
Močovice	Čáslav	Čáslav	21	9,17%
Nepoměřice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	10	4,93%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	24	4,40%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	18	11,61%
Onomyšl	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	2,48%
Opatovice I.	Kutná Hora	Kutná Hora	6	6,82%
Otryby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	14	3,97%
Paběnice	Kutná Hora	Kutná Hora	10	9,01%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	5	3,40%
Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	2	0,85%
Petrovice II.	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	14	11,29%

Potěhy	Čáslav	Čáslav	33	8,75%
Rašovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	14	6,01%
Rataje nad Sázavou	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	32	7,14%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	7	3,57%
Samopše	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	9	8,26%
Sázava	Sázava	Benešov	260	11,26%
Semtěš	Čáslav	Čáslav	27	12,68%
Schořov	Čáslav	Čáslav	6	9,68%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	4	2,60%
Souňov	Čáslav	Čáslav	3	3,30%
Staňkovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	2,44%
Starkoč	Čáslav	Čáslav	3	3,33%
Sudějov	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	4	6,56%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	44	6,10%
Svatý Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	42	5,68%
Šebestěnice	Čáslav	Čáslav	6	6,32%
Štipoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	1	1,15%
Třebešice	Čáslav	Čáslav	8	6,15%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	2	1,89%
Třebonín	Čáslav	Čáslav	2	2,08%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	26	7,08%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	216	11,34%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	17	4,52%
Úzice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	18	4,15%
Vavřinec	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	31	9,78%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	4	2,25%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	9	4,43%
Vlačice	Čáslav	Čáslav	10	5,65%
Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	37	9,51%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	34	7,57%
Vodranty	Čáslav	Čáslav	4	5,00%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	199	11,40%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	44	8,21%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	6	2,16%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	77	7,56%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	49	8,28%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	254	7,53%
Žáky	Čáslav	Čáslav	23	9,20%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	15	3,95%
Žleby	Čáslav	Čáslav	71	7,57%

Příloha č. 5 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1994 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Získaných mandátů	Volební výsledek
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	1	12,00%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	1	19,33%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	2	15,38%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	1	9,28%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	2	5,99%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	4	35,43%
Sázava	Sázava	Benešov	5	27,56%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	1	4,82%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	0	3,01%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	4	23,12%

Příloha č. 6 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 1996 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů	Volební výsledek
Adamov	Čáslav	Čáslav	27	31,40%
Bernardov	Kutná Hora	Kutná Hora	20	15,63%
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	124	31,79%
Bludov	Kutná Hora	Kutná Hora	5	23,81%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	86	29,25%
Brambory	Čáslav	Čáslav	16	20,78%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	103	37,73%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	191	29,75%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	1698	29,20%
Čejkovice	Čáslav	Čáslav	3	11,54%

Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	83	27,57%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	133	29,89%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	71	24,07%
Dobrovítov	Čáslav	Čáslav	43	42,16%
Dolní Pohled'	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	27	36,00%
Drobovice	Čáslav	Čáslav	101	38,26%
Hlízov	Kutná Hora	Kutná Hora	62	22,79%
Horka I	Čáslav	Čáslav	77	27,50%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	119	41,32%
Horky	Čáslav	Čáslav	82	32,28%
Horušice	Čáslav	Čáslav	54	35,53%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	28	16,87%
Hraběšín	Čáslav	Čáslav	28	31,11%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	52	28,26%
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	121	26,59%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	123	30,37%
Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	140	25,64%
Kluky	Čáslav	Čáslav	87	26,69%
Kobylnice	Kutná Hora	Kutná Hora	35	27,34%
Košice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	13,89%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	82	30,71%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	88	24,44%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	3132	25,54%
Ledečko	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	29	25,22%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	165	30,33%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	113	27,16%
Močovice	Čáslav	Čáslav	75	34,72%
Nepoměřice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	34	22,52%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	111	23,42%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	37	27,21%
Onomyšl	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	30	18,29%
Opatovice I.	Kutná Hora	Kutná Hora	16	18,18%
Paběnice	Kutná Hora	Kutná Hora	37	31,90%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	54	38,57%

Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	47	21,08%
Petrovice II.	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	47	42,34%
Podveky	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	26	14,77%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	189	48,59%
Rašovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	63	34,24%
Rataje nad Sázavou	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	104	27,30%
Rohozec	Čáslav	Čáslav	62	38,27%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	60	35,71%
Samopše	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	28	26,42%
Sázava	Sázava	Benešov	695	31,62%
Semtěš	Čáslav	Čáslav	51	27,27%
Schořov	Čáslav	Čáslav	16	30,77%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	31	23,66%
Soběšín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	41	33,06%
Souňov	Čáslav	Čáslav	27	32,14%
Staňkovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	58	32,22%
Starkoč	Čáslav	Čáslav	21	24,42%
Sudějov	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	15	27,27%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	199	30,06%
Svatý Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	122	22,72%
Šebestěnice	Čáslav	Čáslav	28	30,77%
Štipoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	41	43,62%
Třebešice	Čáslav	Čáslav	25	24,04%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	26	23,85%
Třebonín	Čáslav	Čáslav	19	20,65%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	123	35,34%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	525	29,68%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	80	24,32%
Úžice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	147	34,43%
Vavřinec	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	103	32,39%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	34	21,52%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	41	23,30%
Vlačice	Čáslav	Čáslav	53	33,97%

Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	125	33,88%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	109	25,65%
Vodranty	Čáslav	Čáslav	26	32,50%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	543	31,92%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	153	28,81%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	78	29,55%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	295	32,81%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	131	23,43%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	908	30,32%
Žáky	Čáslav	Čáslav	56	25,23%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	83	24,13%
Žleby	Čáslav	Čáslav	265	31,89%

Příloha č. 7 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Senátu ČR v roce 1996 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů v 1. kole	Volební výsledek v 1. kole	Počet hlasů v 2. kole	Volební výsledek v 2. kole
Adamov	Čáslav	Čáslav	13	23,21%	30	61,22%
Bernardov	Kutná Hora	Kutná Hora	11	22,00%	14	36,84%
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	38	25,33%	99	61,49%
Bludov	Kutná Hora	Kutná Hora	2	16,67%	7	50,00%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	28	18,42%	61	48,41%
Brambory	Čáslav	Čáslav	3	6,67%	18	43,90%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	30	25,64%	43	44,33%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	50	21,55%	109	49,10%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	656	24,84%	1363	54,41%

Čejkovice	Čáslav	Čáslav	1	5,56%	0	0%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	69	41,07%	103	60,59%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	64	36,99%	98	66,22%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	18	22,78%	33	46,48%
Dobrovítov	Čáslav	Čáslav	18	41,86%	27	65,85%
Dolní Pohled	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	11	36,67%	27	65,85%
Drobovice	Čáslav	Čáslav	34	35,79%	73	70,87%
Hlízov	Kutná Hora	Kutná Hora	11	12,79%	48	53,33%
Horka I	Čáslav	Čáslav	26	25,00%	26	43,90%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	36	38,71%	80	72,73%
Horky	Čáslav	Čáslav	58	43,28%	82	70,69%
Horušice	Čáslav	Čáslav	17	23,94%	35	46,67%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	9	12,50%	27	45,76%
Hraběšín	Čáslav	Čáslav	12	38,71%	22	53,66%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	33	31,13%	38	43,68%
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	48	28,74%	78	59,54%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	40	23,26%	64	42,11%
Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	70	28,93%	101	47,42%
Kluky	Čáslav	Čáslav	38	24,20%	83	52,53%
Kobylnice	Kutná Hora	Kutná Hora	17	24,64%	25	40,98%
Košice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	20,00%	6	30,00%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	31	40,79%	48	59,26%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	36	28,13%	70	52,63%

	Hora					
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	1189	21,13%	2539	45,31%
Ledečko	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	18	43,90%	23	60,53%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	70	28,23%	128	49,42%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	35	21,60%	61	42,66%
Močovice	Čáslav	Čáslav	22	29,33%	57	64,77%
Nepoměřice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	8,33%	32	54,24%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	38	20,32%	69	41,07%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	24	36,36%	55	82,09%
Onomyšl	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	17	22,08%	31	49,21%
Opatovice I.	Kutná Hora	Kutná Hora	8	16,67%	23	46,94%
Paběnice	Kutná Hora	Kutná Hora	16	27,12%	25	43,86%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	26	53,06%	64	85,33%
Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	26	27,66%	36	61,02%
Petrovice II.	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	22	50,00%	38	71,70%
Podveky	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	12	17,39%	25	38,46%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	52	33,55%	89	61,38%
Rašovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	27	40,91%	49	60,49%
Rataje nad Sázavou	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	59	31,55%	107	58,47%

Rohozec	Čáslav	Čáslav	25	31,65%	38	52,78%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	40	43,48%	49	65,33%
Samopše	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	16	23,00%	31	67,39%
Sázava	Sázava	Benešov	400	40,32%	614	59,84%
Semtěš	Čáslav	Čáslav	25	33,78%	45	61,64%
Schořov	Čáslav	Čáslav	11	39,29%	12	70,59%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	25	39,06%	33	50,77%
Soběšín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	21	32,81%	25	42,37%
Souňov	Čáslav	Čáslav	8	23,53%	13	38,24%
Staňkovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	30	46,15%	46	62,16%
Starkoč	Čáslav	Čáslav	2	12,50%	8	66,67%
Sudějov	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	12	42,86%	16	57,14%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	59	22,78%	116	42,96%
Svatý Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	68	28,33%	129	55,36%
Šebestěnice	Čáslav	Čáslav	28	43,08%	34	55,74%
Štipoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	23	56,10%	30	71,43%
Třebešice	Čáslav	Čáslav	14	24,56%	28	57,14%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	13	19,40%	49	70,00%
Třebonín	Čáslav	Čáslav	7	14,58%	19	45,24%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	27	25,96%	73	64,04%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	187	27,10%	287	43,95%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	30	19,35%	61	42,36%

Úžice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	93	51,10%	121	69,14%
Vavřinec	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	34	37,36%	60	75,00%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	13	15,66%	37	49,33%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	19	21,84%	25	36,76%
Vlačice	Čáslav	Čáslav	15	28,30%	30	62,50%
Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	46	44,23%	71	62,83%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	31	18,13%	82	52,33%
Vodranty	Čáslav	Čáslav	5	23,81%	19	55,88%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	139	22,35%	354	60,51%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	68	26,25%	134	54,69%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	28	40,00%	42	46,67%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	101	31,86%	201	55,22%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	34	28,10%	85	60,28%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	323	28,99%	617	54,46%
Žáky	Čáslav	Čáslav	23	24,21%	52	67,53%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	17	13,49%	38	30,40%
Žleby	Čáslav	Čáslav	98	32,67%	183	62,46%

**Příloha č. 8 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Poslanecké sněmovny
Parlamentu ČR v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora**

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů	Volební výsledek
Adamov	Čáslav	Čáslav	34	38,64%
Bernardov	Kutná Hora	Kutná Hora	32	26,67%
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	128	34,41%
Bludov	Kutná Hora	Kutná Hora	4	20,00%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	116	41,13%
Brambory	Čáslav	Čáslav	23	29,87%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	102	39,08%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	217	34,83%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	2175	37,08%
Čejkovice	Čáslav	Čáslav	4	13,33%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	123	40,33%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	163	38,53%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	83	25,94%
Dobrovítov	Čáslav	Čáslav	47	52,81%
Dolní Pohled'	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	39	54,93%
Drobovice	Čáslav	Čáslav	114	47,50%
Hlízov	Kutná Hora	Kutná Hora	112	40,88%
Horka I	Čáslav	Čáslav	118	43,70%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	150	53,38%
Horky	Čáslav	Čáslav	91	35,00%
Horušice	Čáslav	Čáslav	61	43,26%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	45	28,30%
Hraběšín	Čáslav	Čáslav	31	37,35%
Chabeřice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	77	43,26%
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	164	36,94%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	171	41,40%
Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	220	38,33%
Kluky	Čáslav	Čáslav	102	33,44%
Kobylnice	Kutná Hora	Kutná Hora	43	36,44%

Košice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	7	21,21%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	92	37,86%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	127	35,77%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	4189	33,41%
Ledečko	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	45	40,54%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	215	37,92%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	173	39,32%
Močovice	Čáslav	Čáslav	81	40,30%
Nepoměřice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	45	29,61%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	150	32,82%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	62	44,93%
Onomyšl	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	69	37,30%
Opatovice I.	Kutná Hora	Kutná Hora	23	27,38%
Paběnice	Kutná Hora	Kutná Hora	34	28,81%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	63	50,00%
Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	60	30,15%
Petrovice II	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	47	44,34%
Podveky	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	41	27,15%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	196	51,99%
Rašovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	76	41,99%
Rataje nad Sázavou	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	134	35,08%
Rohozec	Čáslav	Čáslav	72	41,62%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	77	44,51%
Samopše	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	43	41,75%
Sázava	Sázava	Benešov	883	39,30%
Semtěš	Čáslav	Čáslav	67	34,72%
Schořov	Čáslav	Čáslav	18	40,91%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	51	41,46%
Soběšín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	54	37,50%
Souňov	Čáslav	Čáslav	28	37,33%
Staňkovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	92	53,18%
Starkoč	Čáslav	Čáslav	26	32,10%
Sudějov	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	26	50,98%

Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	250	39,56%
Svatý Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	180	36,29%
Šebestěnice	Čáslav	Čáslav	38	44,71%
Štípoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	44	48,35%
Třebešice	Čáslav	Čáslav	32	29,91%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	36	35,29%
Třebonín	Čáslav	Čáslav	24	27,27%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	119	40,34%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	659	36,75%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	103	32,49%
Úzice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	192	46,60%
Vavřinec	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	124	43,51%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	37	25,00%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	67	39,41%
Vlačice	Čáslav	Čáslav	66	47,14%
Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	166	49,26%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	154	36,93%
Vodranty	Čáslav	Čáslav	33	50,00%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	752	44,66%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	186	35,16%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	102	40,00%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	344	37,15%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	148	38,34%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	1189	41,53%
Žáky	Čáslav	Čáslav	53	26,63%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	119	33,24%
Žleby	Čáslav	Čáslav	353	42,68%

Příloha č. 9 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do Senátu ČR v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Počet hlasů v 1. kole	Volební výsledek v 1. kole	Počet hlasů v 2. kole	Volební výsledek v 2. kole
Adamov	Čáslav	Čáslav	12	21,82%	24	63,16%
Bernardov	Kutná Hora	Kutná Hora	12	16,44%	18	41,86%
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	47	27,49%	28	59,57%
Bludov	Kutná Hora	Kutná Hora	1	12,50%	0	0,00%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	71	50,71%	61	76,25%
Brambory	Čáslav	Čáslav	12	23,08%	13	34,21%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	49	35,77%	21	52,50%
Církvice	Kutná Hora	Kutná Hora	71	23,13%	52	47,27%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	782	27,04%	955	59,76%
Čejkovice	Čáslav	Čáslav	4	15,38%	11	47,83%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	70	39,11%	62	73,81%
Červené Janovice	Kutná Hora	Kutná Hora	88	41,90%	61	69,32%
Čestín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	15	18,75%	25	51,02%
Dobrovítov	Čáslav	Čáslav	33	62,26%	25	75,76%
Dolní Pohled'	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	21	46,67%	17	100,00%
Drobovice	Čáslav	Čáslav	32	33,33%	34	72,34%
Hlízov	Kutná Hora	Kutná Hora	16	13,01%	25	51,02%
Horka I	Čáslav	Čáslav	55	45,45%	34	75,56%
Horka II	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	81	46,02%	52	86,67%
Horky	Čáslav	Čáslav	38	35,51%	38	60,32%
Horušice	Čáslav	Čáslav	20	29,85%	29	61,70%
Hostovlice	Čáslav	Čáslav	20	22,73%	22	53,66%
Hraběšín	Čáslav	Čáslav	13	28,89%	10	50,00%
Chabeřice	Zruč nad	Kutná Hora	39	32,23%	24	66,67%

	Sázavou					
Chlístovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	43	21,83%	48	64,00%
Chotusice	Čáslav	Čáslav	62	30,24%	49	54,44%
Kácov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	56	20,51%	30	28,30%
Kluky	Čáslav	Čáslav	31	18,24%	54	56,84%
Kobylnice	Kutná Hora	Kutná Hora	17	22,08%	22	40,74%
Košice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	6	26,09%	2	13,33%
Krchleby	Čáslav	Čáslav	25	24,51%	29	64,44%
Křesetice	Kutná Hora	Kutná Hora	36	24,49%	27	49,09%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	1115	20,94%	1519	44,52%
Ledečko	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	14	27,45%	1	14,29%
Malešov	Kutná Hora	Kutná Hora	78	24,61%	92	62,16%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	56	27,05%	46	46,00%
Močovice	Čáslav	Čáslav	20	21,98%	9	40,91%
Nepoměřice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	17	20,73%	14	50,00%
Nové Dvory	Kutná Hora	Kutná Hora	30	15,23%	34	40,48%
Okřesaneč	Čáslav	Čáslav	23	29,49%	32	84,21%
Onomyšl	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	42	44,68%	35	70,00%
Opatovice I.	Kutná Hora	Kutná Hora	7	14,89%	17	53,13%
Paběnice	Kutná Hora	Kutná Hora	34	35,79%	40	72,73%
Pertoltice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	25	37,88%	19	90,48%
Petrovice I	Kutná Hora	Kutná Hora	36	40,45%	44	86,27%
Petrovice II	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	21	46,67%	18	69,23%
Podveky	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	16	13,91%	21	48,84%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	70	40,70%	46	62,16%

Rašovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	41	49,40%	30	83,33%
Rataje nad Sázavou	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	48	26,67%	42	53,16%
Rohozec	Čáslav	Čáslav	32	32,00%	24	57,14%
Řendějov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	27	39,13%	24	75,00%
Samopše	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	29	46,03%	27	64,29%
Sázava	Sázava	Benešov	297	31,80%	246	58,16%
Semtěš	Čáslav	Čáslav	52	46,02%	31	65,96%
Schořov	Čáslav	Čáslav	15	53,57%	12	92,31%
Slavošov	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	21	30,88%	24	68,57%
Soběšín	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	21	32,81%	13	44,83%
Souňov	Čáslav	Čáslav	20	46,51%	16	53,33%
Staňkovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	42	45,16%	42	76,36%
Starkoč	Čáslav	Čáslav	5	17,24%	3	30,00%
Sudějov	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	5	23,81%	10	71,43%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	130	37,46%	72	51,06%
Svatý Mikuláš	Kutná Hora	Kutná Hora	81	28,13%	82	64,57%
Šebestěnice	Čáslav	Čáslav	36	61,02%	35	77,78%
Štipoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	19	52,78%	8	100,00%
Třebešice	Čáslav	Čáslav	9	18,75%	15	60,00%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	16	27,59%	23	76,67%
Třebonín	Čáslav	Čáslav	9	18,00%	11	35,48%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	40	31,01%	25	60,98%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	241	31,88%	176	55,17%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	57	27,80%	50	48,54%

Úzice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	100	50,76%	83	76,85%
Vavřinec	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	59	40,14%	20	80,00%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	27	30,34%	38	67,86%
Vinaře	Čáslav	Čáslav	27	47,37%	27	60,00%
Vlačice	Čáslav	Čáslav	23	39,66%	17	77,27%
Vlastějovice	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	65	42,76%	53	72,60%
Vlkaneč	Čáslav	Čáslav	55	26,19%	51	69,86%
Vodranty	Čáslav	Čáslav	11	39,29%	8	66,67%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	210	28,89%	183	62,24%
Záboří nad Labem	Kutná Hora	Kutná Hora	71	28,98%	85	65,89%
Zbizuby	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	28	30,77%	28	65,12%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	147	30,95%	102	55,74%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	78	38,34%	56	72,73%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	413	32,12%	335	54,29%
Žáky	Čáslav	Čáslav	22	21,36%	36	75,00%
Žehušice	Čáslav	Čáslav	35	20,83%	29	34,52%
Žleby	Čáslav	Čáslav	99	26,33%	71	47,02%

Příloha č. 10 – Volební výsledek ČSSD ve volbách do komunálních zastupitelstev v roce 1998 ve městech a obcích okresu Kutná Hora

Název obce	POÚ	ORP	Získaných mandátů	Volební výsledek
Bílé Podolí	Kutná Hora	Kutná Hora	6	39,45%
Bohdaneč	Kutná Hora	Kutná Hora	1	18,13%
Bratčice	Čáslav	Čáslav	1	12,35%
Čáslav	Čáslav	Čáslav	6	26,23%
Černíny	Kutná Hora	Kutná Hora	0	3,49%
Horky	Čáslav	Čáslav	2	28,75%
Kutná Hora	Kutná Hora	Kutná Hora	5	19,25%
Miskovice	Kutná Hora	Kutná Hora	5	35,13%
Potěhy	Čáslav	Čáslav	5	48,58%
Suchdol	Kutná Hora	Kutná Hora	7	44,47%

Štipoklasy	Kutná Hora	Kutná Hora	3	45,34%
Třebětín	Kutná Hora	Kutná Hora	1	13,40%
Tupadly	Čáslav	Čáslav	1	9,34%
Uhlířské Janovice	Uhlířské Janovice	Kutná Hora	4	28,66%
Úmonín	Kutná Hora	Kutná Hora	2	28,80%
Vidice	Kutná Hora	Kutná Hora	6	83,74%
Vrdy	Čáslav	Čáslav	3	20,93%
Zbraslavice	Kutná Hora	Kutná Hora	1	16,24%
Zbýšov	Čáslav	Čáslav	2	17,74%
Zruč nad Sázavou	Zruč nad Sázavou	Kutná Hora	7	46,01%
Žleby	Čáslav	Čáslav	1	9,03%